

NEMZETI BESZÁMOLÓ AZ AARHUSI EGYEZMÉNY VÉGREHAJTÁSÁRÓL 2020.

A nemzeti beszámoló elkészítésének folyamata

1. Az Aarhusi Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) nemzeti végrehajtásáért az Agrárminisztérium (a továbbiakban: AM) a felelős. A nemzeti beszámolót az AM széleskörű társadalmi konzultáció keretében készítette el. Az AM figyelembe vette a Részes Felek I/8, II/10, III/5 és IV/4 számú határozataiban foglaltakat és a beszámolót elkészítette a IV/4 számú határozat mellékletében foglalt forma szerint is. Ezen túlmenően az AM figyelembe vette a Megfelelési Bizottság tartalmi és eljárási ajánlásait is.

Jelen nemzeti beszámoló a 2017. január 1-től 2020. december 31-ig terjedő jelentési időszakra vonatkozik.

A beszámoló elkészítésének menetrendje:

- 2020. június-július – az Egyezmény nemzeti kapcsolattartója felkérésére véleményt küldött: az AM érintett szakfőosztályai, a Pest Megyei Kormányhivatal, mint az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség jogutódja, a megyei kormányhivatalok környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságai az Országos Meteorológiai Szolgálat (a továbbiakban: OMSZ) és a Herman Ottó Intézet.
 - A beérkezett részanyagokra, javaslatokra tekintettel az AM összeállította a nemzeti beszámoló első tervezetét.
- 2020. november – az AM felkérte az érintett tárcákat (Belügyminisztérium, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Igazságügyi Minisztérium, Innovációs és Technológiai Minisztérium, Miniszterelnökség, Külgazdasági és Külügyminisztérium, Pénzügyminisztérium), hogy tegyék meg észrevételeiket a nemzeti beszámoló első tervezetével kapcsolatban.
- 2020. december – a beérkezett véleményeket az AM átvezette a nemzeti beszámoló tervezett szövegébe, a nemzeti beszámoló második tervezetét megküldte a környezet- és természetvédő civil szervezetek képviselői és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes és az Országos Bírósági Hivatal részére véleményezésre és egyúttal közzétette azt az AM honlapján. A tervezettel kapcsolatban 2021. január 31-ig bárki észrevételt tehet.
- 2021. március – az AM beépítette a nemzeti beszámoló tervezetébe a beérkezett véleményeket és a véglegesnek ítélt tervezetet közzétette az AM honlapján. A tervezettel kapcsolatban ismételt bárki észrevételt tehetett 2021. március 31-ig.

A nemzeti beszámoló szövegében elkülönítve, az egyes vonatkozó részeket követően *dőlt betűvel, a betérjesztő nevét aláhúzva* szerepeltetjük a környezet- és természetvédő civil szervezetek és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes által jelzett különvéleményeket, kiegészítéseket és megjegyzéseket.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Általános véleményük:

- A tervezet a vonatkozó szabályozás gyakorlati érvényesüléséről nem ad teljes képet. Az egyes jogszabályi és intézményi változások bemutatása alapos, de a gyakorlatban kialakult helyzet értékelése, elemzése a legtöbb helyen elmarad.
- Kevés szó esik arról, hogy több kisebb-nagyobb visszalépés történt az Egyezmény által garantált jogokban. Ilyenek például a nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruházásokra vonatkozó további egyszerűsítések, a kiemelt beruházássá minősítés folyamatának átláthatatlansága és alkalmazásának egyre gyakoribbá válása, illetve a közigazgatási eljárások egyfokúvá válása.
- A jövő nemzedékek szószólója sok ügyben tett javaslatot környezetvédelmi jogalkotási vagy jogalkalmazási problémák megoldására, a javaslatok, ajánlások átültetése azonban sok esetben nem történt meg. Néhány helyen a Nemzeti Jelentés is említi ezeket az ajánlásokat, azonban ezek sorsáról már nem tartalmaz leírást.
- A források elapadása miatt a civil szervezetek működése egyre mélyebb válságban van, számuk csökken, így egyre kevésbé tudják ellátni a társadalmi kontrollal és részvétellel kapcsolatos feladataikat. Ehhez társul a társadalom részvételi szintjének emelésére irányuló kormányzati intézkedések, programok és kezdeményezések hiánya.
- A jelentési időszak végére egyértelművé vált, hogy a központi közigazgatás, különösen a környezetvédelmi közigazgatás elmúlt tíz évben történt folyamatos átalakítása, kapacitáscsökkentése komoly hatékonyságromlást idézett elő, mára kimondhatjuk, hogy kétségessé vált, hogy a jelenlegi intézményrendszer alkalmas az egészséges környezethez való jog és a jövő generációk érdekeinek biztosítására. Ennek megállapítása hiányzik a Jelentésből, pedig a helyzettel való szembenézés reményt adhatna a jövőbeli folyamatok szempontjából.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A korábbi évek gyakorlatától eltérően a jelentés kevésbé informatív, annak köszönhetően, hogy az abban foglaltak csak nagy általánosságban mutatják be a magyar részvételi jogok helyzetét, különös tekintettel a szabályozásra és a lehetőségekre. Ezen felül kevés figyelmet szentel az anyag a tényleges megvalósulásnak és annak, hogy a lehetőségekkel a jogosultak milyen mértékben és hatásfokkal tudnak élni.

Álláspontunk szerint nem elfogadható, hogy a beszámoló az egyes egyezményi szakaszok megvalósulásának akadályairól nem szól. Az a szerkesztési megoldás, amely ezekre a pontokra a civil szervezeti álláspontot másolja be, azt a nézetet sugallja, hogy a kormányzat szerint az egyezmény végrehajtását gátló tényezők nem léteznek, azokat csupán a civil szervezetek képviselői állítják. Szembetűnő hiányossága továbbá, hogy az anyag semmilyen módon nem tesz említést a koronavírus járványra tett kormányzati intézkedéseknek a részvételi jogokra gyakorolt hatásáról, holott pl. az ellenőrzött bejelentés bevezetése ezen a téren nagyon is releváns. Végül az egyes kapcsolódó weboldalak felsorolását sok helyen ötletszerűnek érezzük, bár meg kell, hogy mondjuk, hogy nagy megtiszteltetés az EMLA honlapjára való többszöri hivatkozással találkozni, most már több év távlatából is.

Az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatos lényeges körülmények (opcionális)

A környezet és természetvédelmi szervezetrendszer átalakulása

A központi hivatalok felülvizsgálatával és a járási (fővárosi kerületi) hivatalok megerősítésével összefüggő egyes törvények módosításáról, valamint egyes költségvetési szervek feladatainak átadásáról szóló 2016. évi CIV. törvény és az egyes központi hivatalok és költségvetési szervi formában működő minisztériumi háttérintézmények felülvizsgálatával

összefüggő jogutódlásáról, valamint egyes közfeladatok átvételéről szóló 378/2016. (XII.2.) Korm. rendelet 2017. január 1. napjától a központi államigazgatási szervek átszervezéséről rendelkezett, amelynek keretében az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség jogutódlásos beolvadás útján megszűnt, feladat és hatáskörét a Pest Megyei Kormányhivatal, mint általános jogutód vette át. Az átszervezés több más központi államigazgatási szervet és háttérintézményt is érintett.

Országos illetékességű környezetvédelmi hatóságként, és országos illetékességű természetvédelmi hatóságként – kormányrendeletben hatáskörébe utalt hatósági ügyekben – a Pest Megyei Kormányhivatal jár el, illetve a Baranya Megyei Kormányhivatal jár el országos illetékességgel, a kiemelt létesítményekkel kapcsolatos környezetvédelmi hatósági ügyekben [az atomenergia alkalmazása során a levegőbe és vízbe történő radioaktív kibocsátásokról és azok ellenőrzéséről szóló 15/2001. (VI. 6.) KöM rendelet 2. § i) pontja szerinti kiemelt létesítmények (atomerőmű, kísérleti és tanreaktor, uránbánya, radioaktív hulladéktároló, A-szintű izotóplaboratórium, kiégett fűtőelem-tároló)].

A radiológiai vizsgálatokat valamennyi környezeti elem vonatkozásában országos illetékességi területtel a Baranya Megyei Kormányhivatal végzi.

A 2017 és 2020. február 28-a közötti szabályozás alapján területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságként megyei illetékességgel – kivételekkel – a megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala járt el. Budapest főváros és Pest megye területére kiterjedő illetékességgel a Pest Megyei Kormányhivatal környezetvédelmi és természetvédelmi hatáskörben eljáró Erdi Járási Hivatala járt el.

A jegyzők a hatáskörükbe utalt közigazgatási hatósági ügyekben környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságként járnak el.

Az új szervezeti struktúrában megjelenik a járási környezetvédelmi hatóság. A kormányrendelettel hatáskörébe utalt ügyekben környezetvédelmi hatóságként járási illetékességgel a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala jár el (levegőtisztaság-védelem).

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A környezet- és természetvédelmi területen működő civil szervezetek tapasztalata szerint a többszörös átalakítás után az intézményrendszer működésének hatékonysága a korábbi években tapasztalt folyamatokhoz igazodva tovább csökkent. A beolvadás és a kapacitások csökkenése következtében a környezetvédelmi igazgatás működése jelentéktelenebbé, formálisabbá vált. A jelentési időszakban nem jutott a tudomásunkra olyan lényeges ügy, amelyben a hatóságok jogköreikben eljárva érdemben megvédték volna a környezet- és természetvédelmi érdekeket a beruházók, illetve környezhasználók gyakran ellentétes érdekeivel szemben. A folyamatos átszervezések, átalakulások, és az állampolgárok számára nehezen átlátható módon, többször áthelyezett hatáskörök a gyakorlatban súlyosan megnehezítették a környezeti információkhoz való hozzáférést, az állampolgári részvételt és a jogorvoslati jogok gyakorlását. Sok olyan eset jutott a civil szervezetek tudomására, ahol a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság megtalálása olyan hosszú időbe telt, hogy a társadalmi részvétel az időmúlás miatt megghiúsult.

2020. március 1-től a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet értelmében a területi környezetvédelmi hatóságok 2020. március 1-jei hatállyal visszakerültek a kormányhivatalokhoz a járási hivataloktól. A fővárosi és megyei

kormányhivatalok működésének egyszerűsítése érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi CX. törvény továbbá szintén 2020. március 1-jei hatállyal a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági engedélyezési eljárások esetében is megszüntette a fellebbezés, vagyis másodfokú hatósági eljárás lehetőségét.

Az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény által bevezetett módosítások eredményeként – főszabályként – a közigazgatási hatósági eljárások túlnyomó többsége egyfokúvá vált, a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítése érdekében. Jogorvoslattal a közigazgatási kollégiummal működő törvényszékhez lehet fordulni.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A környezetvédelmi közigazgatási eljárások egyfokúvá válása a gyakorlatban további visszalépést jelent az Egyezmény 3. pillére szerinti jogok érvényesülésében. Míg korábban a közigazgatási jogorvoslat a lakosság és a civil szervezetek számára költséghatékony jogorvoslatnak számított, addig a bírósági felülvizsgálat jogintézménye az anyagi kockázatok (szakértői díjak, perveszteség esetén egyéb perköltség-elemek), a kötelező jogi képviselőt követelménye, valamint a magasabb fokú jogi és szakmai tudás kívánalma miatt önmagában elrettentő hatású. Egy átlagos jövedelmű lakos, illetve egy átlagos magyar civil szervezet nem engedheti meg magának a pereskedéssel járó anyagi kockázatokat, ezért a többség inkább bele sem kezd, ami meghiúsítja a jogszerű érdekek érvényesítését.

A területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság, továbbá az országos környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság eljárásait és döntéseit érintően a 71/2015. (III.30.) Korm. rendelet biztosítja a felügyeleti eljárás lefolytatására irányuló kezdeményezés benyújtásának lehetőségét a hatóság felügyeleti szervéhez. A hatóságok feletti felügyeleti jogkört – a hulladékgazdálkodással kapcsolatos hatósági ügyek kivételével – az agrárminiszter gyakorolja. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos hatósági ügyek vonatkozásában az innovációs és technológiai miniszter gyakorolja a felügyeleti jogkört.

A felügyeleti eljárás minden esetben hivatalból induló eljárásnak minősül, a felügyeleti szerv döntésével szemben a bírósághoz fordulás jogát az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) biztosítja, mely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.) váltotta.

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzései

A hatósági szervezetrendszer átalakítása kapcsán meg kell jegyezni, hogy 2018. január 1-jétől hatályos módon a Kvt. 98.§ (1a) bekezdésének értelmében ügyfél jogállása illeti meg a társadalmi szervezeteket a 4/2010. KJE-ben rögzítetteken kívül azokban a környezethasználattal járó tevékenység engedélyezésére irányuló hatósági eljárásokban is, ahol a környezetvédelmi szempontok érvényesülését szakkérdésként kell vizsgálni.

E körben ugyancsak figyelmet érdemel, hogy az Alkotmánybíróság 4/2019 (III.7.) határozatában a felügyelőségek integrációja kapcsán a társadalmi részvétel lehetőségére is kiterjedő módon alkotmányos mulasztást állapított meg és jogalkotási kötelezettséget rótt az Országgyűlésre. Az Alaptörvény XXI. és P) cikke alapján az Alkotmánybíróság szerint a jogalkotónak törvényi szabályokat kellett alkotnia 2019. június 30-ig annak érdekében, hogy az eljáró hatóságnak kifejezett megállapítást kelljen tenni határozata rendelkező részében az ügy környezet- és természetvédelemre gyakorolt hatásáról. A jogalkotó kötelezettségének sajnálatos módon egy éves késéssel tett eleget, amikor 2020. VII. 1-jétől hatályos módon a

Kvt. 66/A. § (3) bekezdését beiktatta, amely szerint „Ha jogszabály közigazgatási hatósági eljárás során környezetvédelmi szakkérdés vizsgálatát írja elő, az eljárást lezáró döntés

a) rendelkező része tartalmazza

aa) a szakkérdés vizsgálatának tényét,

ab) a szakkérdés vizsgálatának eredményét és az annak alapján meghatározott egyedi előírásokat,

b) indokolása tartalmazza a szakkérdés vizsgálata során tett részletes megállapításokat.”

Ezek az új rendelkezések a jogorvoslathoz való jog érvényesítése tekintetében kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen így biztosított igazán, hogy az érintettek akkor is megismerhessék a döntés környezeti peremfeltételeit a hatósági határozatból, ha azokat nem szakhatósági közreműködés, hanem szakkérdésként való vizsgálat keretei között értékelte a hatóság. Ez pedig előfeltétele annak, hogy a döntéssel szemben az érintett nyilvánosság jogorvoslattal élhessen a környezeti szempontok nem megfelelő értékelése esetén. Meg kell jegyeznünk, hogy bár a fenti módosítással a jogalkotó a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányisértést kiküszöbölte, azonban a további érintett eljárási jogszabályok kellő kohéziója még kialakításra vár.

Az országos környezet- és természetvédelmi hatóság 2017. január 1. napjától jogutódlással való megszüntetése kapcsán az Alkotmánybíróság a 12/2019. (IV.8.) határozatában a jogorvoslathoz való jog sérelmét állapította meg és az alaptörvény-ellenes rendelkezést megsemmisítette. Ennek oka az volt, hogy a folyamatban lévő ügyek esetében a jogutódlás következtében ugyanazon szerv volt hívatott elbírálni a fellebbezéseket, amely az elsőfokú határozatot hozta, ezzel megsértve az érintett ügyfelek jogorvoslathoz való jogát.

A Tervezetben foglaltakhoz megjegyzendő, hogy az Ákr. 121. §-a szerint a felügyeleti eljárás a hatóságok jogszabálysértő mulasztásának felszámolását, illetve a jogszabálysértő döntések megváltoztatását, megsemmisítését és a hatóság új eljárásra utasítását biztosító, hivatalbóli jogorvoslati lehetőség a kijelölt felügyeleti szerv számára. A felügyeleti eljárás kapcsán nem rendes, hanem rendkívüli jogorvoslatról beszélhetünk. Így a felügyeleti eljárás nem értékelhető az Aarhus-i Egyezmény 9. cikke szerinti, az érintett nyilvánosság rendes jogorvoslati lehetőségeként. Jóllehet, a petíciós jog alapján elvben bárkinek lehet kezdeményezési joga bármire, így felügyeleti eljárás lefolytatására is, azonban a felügyeleti szervet a petíciós jog alapján benyújtott, felügyeleti eljárásra vonatkozó kezdeményezés nem köti, az ilyen kezdeményezést közérdekű bejelentésként kell elbírálnia, jellemzően hatósági ellenőrzés keretében.

A fentiekkel kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy a magyar jogrendben 2018. január 1-től 2019. április 6-ig tartó időszakban környezetvédelmi ügyekben az Ákr. 121.§-a szerinti felügyeleti eljárás lefolytatására jogosult közigazgatási szerv felügyeleti szervként nem, vagy nem megfelelően volt kijelölve, amely mulasztás hátráltatta az alapvető jogok biztosa hatóságok felügyeleti szervének szóló ajánlásai érvényesülését is.

A hiányosságot a jogalkotó a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet (Kr.) módosításaival küszöbölte ki:

2019. április 6-tól 2020. február 28-ig tartó hatály szerint a Kr. 8/C. (3)-(5) bekezdéseivel, amely szerint „(2) A területi környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság, a járási környezetvédelmi hatóság, az önkormányzati környezetvédelmi hatóság, továbbá a természetvédelmi hatóságként kijelölt jegyző, illetve főjegyző hatáskörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyek vonatkozásában az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény szerinti felügyeleti jogköröket az országos környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság gyakorolja.” Az országos környezetvédelmi hatóság felügyeleti szerve pedig az Agrárminiszter, hulladékgazdálkodási ügyekben az ITM miniszter lett.

2020.március 1-től a Kr. 8/C. §-ának módosítása nyomán a környezetvédelmi ügyekben immár általánosan is az Agrárminiszter, hulladékgazdálkodási ügyekben pedig az ITM gyakorolja a felügyeleti szerv jogait.

A szervezetrendszer átalakításának következményeként a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 40. § (2) bekezdése, továbbá a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 86/2019. (IV.23.) Korm. rendelet 6. §. alapján a szakmai irányító miniszter szakmai irányítási jogosultságai nem közvetlenek, csupán közreműködhet a szakmai irányításban. Álláspontom szerint ez rontja a környezeti szempontok érvényre juttatásának hatékonyságát, az egységes jogalkalmazási gyakorlat kialakításának akadályát jelenti.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Már nincs országos környezetvédelmi és természetvédelmi hatóság.

3. cikk (2) bekezdés (a nyilvánosság részére nyújtott támogatás és iránymutatás a közrészvétel elősegítése érdekében)

Melyek a közigazgatási jog által a nyilvánosság számára biztosított jogi lehetőségek eljárási jogaik érvényesítésére?

2. Magyarországon az Egyezményt a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény hirdette ki, azonban az ezzel kapcsolatos alapelveket Magyarország már az 1990-es évek eleje óta alkalmazza. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) biztosítja a környezeti adatok nyilvánosságát, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) elismerte a környezetvédelmi civil szervezetek részvételi jogát a különböző hatósági eljárásokban, a Legfelsőbb Bíróság pedig a részvételi jogokkal kapcsolatos eltérő értelmezéseket kiküszöbölendő 2010-ben 4/2010. számmal közigazgatási jogegységi határozatot fogadott el a civil szervezet jogállásáról környezetvédelmi közigazgatási hatósági ügyekben. Az új jogegységi határozat – fenntartva a 1/2004. számú közigazgatási jogegységi határozat elvi tételeit – kimondta, hogy az ügyféli jogállás a társadalmi szervezeteket azon ügyekben illeti meg, ahol a környezetvédelmi hatóság ügydöntő hatóságként jár el, vagy ahol jogszabály a környezetvédelmi hatóság környezetvédelmi szakhatósági közreműködését írja elő. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXXXI. törvény főszabálynak tekinti a széleskörű társadalmi egyeztetés kötelezettségét, és meghatározza a kivételek körét. A jogszabály 2011. január 1-jén lépett hatályba.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Ahogy a jelentés és az ezt megelőző időszakokról szóló jelentések is kifejtették, 2010 óta a közigazgatás rendszere gyökeresen átalakult, ezen belül a környezetvédelmi igazgatási rendszer többször változott. A környezetvédelmi hatóság szakhatóságként már nem vesz részt más közigazgatási eljárásokban, ezért a 4/2010. számú közigazgatási jogegységi döntés sürgős felülvizsgálatára lenne szükség a joggyakorlat egységesítése és a részvételi jogok gyakorlati érvényesíthetősége érdekében. Meglepő és érthetetlen gyakorlati probléma például, hogy a környezetvédelmi hatóság általában nem ismeri el a levegővédelem területén dolgozó civil szervezetek ügyféli jogállását levegővédelmi közigazgatási eljárásokban (pl. illegális égetések bírságolási eljárásában).

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A 4/2010. KJE jogegységi döntés mára már teljességgel elavult, az abban hivatkozott szervek közül gyakorlatilag egyik sem létezik már, többszöri átszervezés után, így az abban alkalmazott kritériumrendszer is rendszer- és életidegen mára.

A civil szervezetek ügyféllé válhatnak amennyiben az Ákr. 10. § (1) bekezdésébe foglalt általános ügyfélfogalom szerinti jogukat, jogos érdeküket az ügy közvetlenül érinti, vagy a 10. § (2) bekezdése alapján törvény, vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon szervezetek körét, amelyek ügyfélnek minősülnek (Kvt. 98. § (1) bekezdés).

Az Ákr. nem tartalmaz rendelkezéseket a hatásterületi ügyfélre vonatkozóan, így a környezetvédelmi egyesületek abban az esetben minősülnek ügyfélnek a környezetvédelmi hatósági eljárásban, amennyiben a Kvt. 98. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelnek, vagy az Ákr. 10. § (1) bekezdésében meghatározott általános ügyfélfogalom alapján igazolást nyer, hogy az ügy jogukat vagy jogos érdeküket közvetlenül érinti. Az Ákr. nem rendelkezik továbbá a Ket. 15. § (5a) bekezdésében szabályozott, a civil szervezeteket megillető ügyféli jogállástól független nyilatkozattételi jogról sem.

Az ügyféli minőséghez képest szélesebb kategória a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet] 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint érintett nyilvánosság, amelynek körébe tartoznak azok a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek is, amelyekre a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásban hozott döntés kihat vagy kihathat, vagy amelyek a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásban hozott döntésben egyébként érdekelték, ideértve a Kvt. 98. § (1) bekezdésében foglalt környezetvédelmi szervezetek is. A Kvt. 90. § (2) bekezdés szerint ügyfélnek minősül környezetveszélyeztetés, valamint környezetkárosítás esetén a környezetveszélyeztetés, illetve a környezetkárosítás hatásterületén lévő ingatlan tulajdonosa, jogszerű használója és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

Az Ákr. 89. §-ában meghatározottak alapján, ha az ügyfelek köre pontosan nem megállapítható, vagy ha törvény vagy kormányrendelet azt előírja, a hatóság a döntéséről készült közleményt közhírré teszi, továbbá a hatóság közhírré teszi azt a véglegessé vált döntést, amelyet fontos környezet- vagy természetvédelmi okból hozott.

A Kvt. biztosítja, hogy a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásban, a törvényben, illetve más jogszabályban meghatározott módon. A Kvt. rögzíti, hogy mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni. Ezen túlmenően a Kvt. 98. § (1) bekezdése szerint a környezetvédelmi érdekek képviseletére létrehozott politikai pártnak és érdekképviseletnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.

Fentiekre figyelemmel a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságok az eljárásaik során meghozott – nem kizárólag személyesen az ügyfélnek szóló – döntéseiket közhírré tétel útján közlik. Ezen túlmenően biztosítják a véglegessé vált, fontos környezet- vagy természetvédelmi okból hozott döntésekhez való folyamatos hozzáférést a hivatalos honlapjukon történő megjelenítéssel.

3. Az Ákr. és a Ket. alapelveként írja elő, hogy a közigazgatási hatóság hatáskörének gyakorlása során az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményének megfelelően köteles eljárni. A közigazgatási hatóság biztosítja az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője számára, hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az elektronikus ügyintézésre vonatkozó szabályoknak nem része a civil levél (indítvány, vélemény, panasz, stb.) beérkezésének visszaigazolása, ami elsősorban magánszemélyek megkeresései esetén szembetűnő. Az üzleti életben megszokott automatikus visszaigazolás ezekben az esetekben az ügyfél számára fontos információ lenne. Ha az érintett nem kap automatikus üzenetet, akkor tudja, hogy technikai hiba lépett föl, és lehetősége van még a határidő lejárta előtt kijavítani a problémát, ezzel hatékonyabbá téve a részvételi jogok gyakorlását.

4. Az Ákr. 33. § kimondja, hogy az ügyfél az eljárás bármely szakaszában és annak befejezését követően is betekinthez az eljárás során keletkezett iratba, az Ákr. 33. § (5) bekezdése alapján, ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás befejezését követően bárki korlátozás nélkül (a személyes adat és védett adat kivételével) megismerheti a véglegessé vált határozatot, valamint az elsőfokú határozatot megsemmisítő és az elsőfokú határozatot hozó hatóságot új eljárásra utasító végzést. Ágazati jogszabály erre vonatkozó rendelkezése esetén a hatóság közmeghallgatást tart, ha az ügyfelek köre pontosan nem megállapítható, illetve törvény vagy kormányrendelet azt előírja, a hatóság a döntéséről készült közleményt az Ákr. 89. § (1) bekezdése szerint, vagy az ágazati jogszabály előírásainak megfelelően közhírré teszi.

5. A jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvénynek megfelelően a jogi segítő a fél számára jogi tanácsot ad vagy beadványt, egyéb iratot készít, amelynek jogszabályban meghatározott mértékű munkadíját és költségeit az állam a fél helyett a jogi segítő részére megfizeti vagy megelőlegezi. Az említett törvény meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a jogi segítségnyújtás igénybevételére lehetőség van.

2018. január 1-jén hatályba lépett az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.), valamint a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.), amelyek átalakították a hatósági eljárásokban elismert ügyféli jogállás, valamint az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés (keresetindítás) jogának a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényen (Ket.) és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényen (rég. Pp.) alapuló addigi szabályait, ezáltal pedig újabb jelentős lépést tett a hazai jogalkotó a nyilvánosság részvételének biztosítása érdekében.

Az Egyezmény szerinti nyilvánosság fogalma három különböző szinten jelenik meg a magyar környezetvédelmi jogban, egyrészt a közvetlenül érintett természetes és jogi személyek, másrészt a civil szervezetek működésének szintjén. A harmadik szintet az adja, hogy az

érintett természetes és jogi személyek között különbséget lehet tenni aszerint, hogy környezetvédelmi szempontból hatásterületen élőknek minősül-e vagy sem.

Az Ákr. megszüntette azt a felfogást, amely szerint az egyes nyilvánossági köröket különböző módon kell kezelni, és egy ún. általános ügyfélfogalom meghatározásával tette könnyebbé a nyilvánosság számára a hatósági ügyekben való ügyféli megjelenést.

Az Ákr. 10. § (1) bekezdése értelmében *mindenki ügyfél lehet az eljárásban, akinek jogát, vagy jogos érdekét az adott ügy közvetlenül érinti*. A közvetlen érintettség fogalma tehát új elem az Ákr. szerinti ügyfélfogalomban, amelyet azt megelőzően a Ket. nem tartalmazott.

E feltétel gyakorlati vizsgálatának szempontja, hogy a majdani hatósági döntés megváltoztatja-e az ügyfélként részt venni kívánó személy jogi helyzetét.

Mindebből tehát az következik, hogy nem csak az lehet ügyfél a hatósági ügyben, aki a hatósági döntés végső címzettje, hanem bárki, aki a közvetlen érintettségét bizonyítani tudja.

Ezen túlmenően az Ákr. 10. § (2) bekezdése azt is rögzíti, hogy törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek, azaz a közvetlen érintettség feltételének vizsgálata nélkül ipso iure ügyféli jogállást szerezhetnek. Ilyen törvényi rendelkezés a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) 98. § (1) bekezdése, amely szerint a civil szervezetek a környezetvédelmi érdekek képviselőit létrehozott politikai pártoknak és érdekképviselőnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.

A hatósági eljárásban gyakorolható ügyféli jogok magukban foglalják az iratmegismerés, nyilatkozattétel, és az eljárási cselekményeken való részvétel jogát, valamint a jogorvoslathoz való jogot is.

Ha a hatóság egy kérelmezőtől végzéssel megtagadja az ügyféli jogállást, e végzés megtámadása iránt a kérelmező közigazgatási pert indíthat. A perben a bíróság a végzést megsemmisítheti, vagy hatályon kívül helyezheti, és a hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezheti, valamint a végzést meg is változtathatja, azaz az ügyféli jogállást közvetlenül biztosíthatja a kérelmező számára.

Amennyiben megállapítást nyer, hogy a hatóság jogellenesen tagadta meg valamelyik ügyfél ügyféli jogállását, és egy ügyfél mellőzésével hozott érdemi határozatot a környezetvédelmi ügyben, az a határozat az Ákr. 123. § (1) bekezdés g) pontja értelmében, semmisnek minősül, azaz joghatás kiváltására alkalmatlan lesz.

2018. január 1-jén hatályba lépett a Kp. is, amely a közigazgatási perek körét és a keresetindítás jogát is kiszélesítette.

A korábbi szabályozáshoz képest már nem csak az egyedi hatósági döntések támadhatóak meg a bíróság előtt, hanem bármilyen közigazgatási cselekmény, amelyet közigazgatási szerv végzett.

A Kp. 17. § a) pontja értelmében a per megindítására gyakorlatilag ismét egy általános fogalmat teremtett a jogalkotó, azaz bárki, akinek jogát vagy jogos érdekét az adott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti, bírósághoz fordulhat jogorvoslatért.

Ezt meghaladóan a Kp. 17 § d) és e) pontjai külön is nevesíti a keresetindítási jogot az egyes civil szervezetek számára.

Ezek szerint törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott ügyekben az a civil szervezet, amely a nyilvántartásba vett tevékenységét valamely alapvető jog védelme vagy valamilyen közérdek érvényre juttatása érdekében a közigazgatási tevékenység által érintett földrajzi területen legalább egy éve folytatja, ha a közigazgatási tevékenység nyilvántartásba vett tevékenységét érinti, keresetet terjeszthet elő a bíróságon, másrészt törvényben meghatározott esetben az általa képviselt tagság, illetve csoport jogos érdekeinek közvetlen sérelme vagy veszélyeztetése esetén azon érdek-képviselői szervezet vagy köztestület is, amelynek nyilvántartott vagy alapító okiratában rögzített tevékenységét a közigazgatási tevékenység érint.

Míg korábban a civil szervezetek azt sérelmezték, hogy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés akadályozott a számukra, ez a probléma mára teljesen eltűnni látszik.

A jogalkotó egyre jobban ügyel arra, hogy a civil szervezetek hozzáférési jogait garantálja, sőt a fenti szabályozással kifejezetten privilegizálja őket a bírósági eljárásokban, azaz egyfajta védőhálót biztosít arra az esetre, ha valamilyen oknál fogva az Ákr. 10. § szerinti ügyfélfogalomból kikerülve elesnének a keresetindítás lehetőségéről.

A nyilvánosság részvételét támogatja az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdésének d) és f) pontja is, amelyek értelmében egyesületi, illetve az alapítványi vagy közalapítványi formában működő civil szervezetek teljes személyes illetékmentességet élveznek, mind a hatósági, mind a bíróság előtti eljárásokban.

Melyek a részvételi jogok érvényesülése előmozdításának intézményi keretei (közönségszolgálati irodák, tájékoztatási tisztviselők stb.)?

6. A környezeti jogokkal kapcsolatos lakossági tájékoztató tevékenységet elsősorban a környezetvédelemért felelős tárca Ügyfélszolgálati Irodája, valamint a nemzeti parkok és a hatóságként eljáró kormányhivatalok ügyfélszolgálatai végeznek. Ezeken kívül jelenleg is működik – a korábbi Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózatába (Kötháló) tartozó – több zöld civil szervezet tájékoztató irodája is – több esetben a környezetvédelemért felelős minisztérium Zöld Forrás pályázatának támogatásával. Az Ügyfélszolgálati Iroda 1997 óta működik (a környezetvédelemért felelős minisztériumban), 2005-ben ezt egészítette ki a területi szerveknél (környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok, nemzeti park igazgatóságok) létrehozott Zöld Pont Irodák hálózata. A Zöld Pont Irodák hálózatának célja volt a naprakész információk biztosítása, valamint a környezetvédelmet, természetvédelmet és vízügyet (2014. január 1.-ig) érintő szakmai ügyek elintézése. Ezek, a 2010 közepén kialakult új kormányzati struktúrában – egymástól függetlenül, már nem hálózatként – többségében azóta is működnek.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A lakosság környezeti tájékozódását nagyban nehezíti, hogy az interneten sokszor elavult, de élőnek tűnő linkek találhatók (pl. a levegőminőségi tervek kapcsán).

7. Környezet-egészségügyi kérdésekkel kapcsolatos lakossági tájékoztató tevékenységet az egészségügyért felelős tárcán belüli Ügyfélszolgálati Iroda végez, amelynek feladata többek között:

- lakossági panaszok, bejelentések intézése,
- tájékoztatás a hatályos egészségügyi szabályozásról,

- kapcsolattartás más minisztériumok, hatóságok, civil szervezetek hasonló feladatokat ellátó ügyfélszolgálatával,
- nyilvántartás a megkeresésekről,
- személyes ügyfélszolgálat működtetése.

8. A Kötháló azon zöld szervezeteket fogja össze, amelyeknek kiemelt tevékenysége a lakossági környezeti tanácsadás. A hálózat főbb tevékenységi köre a lakossági tájékoztatás, adatbázisok frissítése, tájékoztató kiadványok, szórólapok, tematikus füzetek készítése és terjesztése, valamint rendezvények szervezése. A Kötháló emellett segítséget nyújt a környezetvédelmi jogérvényesítés eszközeinek alkalmazásában a lakosság számára. A Hálózat minőségbiztosítási rendszerrel is rendelkezik.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil irodák (Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata) a megelőző időszakokhoz képest harmadára zsugorodott támogatás (Zöld Forrás) és az egyéb anyag források gyakorlatilag teljes megszűnése miatt csak jelentősen csökkentett kapacitással tudják ellátni a környezeti tanácsadó tevékenységüket.

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: Sajnos az utóbbi években a civil szervezetek aktivistáinak, szakértőinek számára nincsenek képzési lehetőségek az Aarhusi egyezmény által biztosított jogok gyakorlásának elősegítésére, források hiányában, valamint más kormányzati prioritások miatt.

Vannak-e képzési programok a környezetvédelmi feladatokat ellátó tisztviselők, valamint bírák számára?

9. A hatósági feladatokat ellátó tisztviselők képzését segíti az IMPEL (Környezetvédelmi Jogalkalmazók Nemzetközi Szövetsége) keretében megvalósuló projektek során szerzett tapasztalatcsere és a legjobb nemzetközi hatósági gyakorlat bemutatására szervezett értekezletek, rendezvények. A környezetvédelmi feladatokat ellátó kormánytisztviselők folyamatos képzése a Nemzeti Közszerzői Egyetem képzései keretein belül, túlnyomórészt e-learning képzési formában történik. Az AM 2017-ben is folytatta „A környezetvédelmi stratégiai tervezés továbbfejlesztése” című belső képzését. A képzésre vártak mindazokat a köztisztviselőket, akik érdeklődnek a környezetvédelem és a stratégiai tervezés iránt és további munkájuk során hasznosíthatják a képzésen elsajátított ismereteket. A mintegy 60 bejelentkezett résztvevő többek között az alábbi témákban hallgathatott meg előadásokat (részben külső szakértők bevonásával): OECD Környezeti Teljesítmény Vizsgálat előzetes eredményei, 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program (a továbbiakban: 4. NKP) előrehaladás indikátorai, körforgásos gazdaság, jövőkutatás.

A környezetvédelmi feladatokat ellátó kormánytisztviselők számára további képzési lehetőséget jelent a szakmai konferenciákon való részvétel, továbbá az AM is rendszeresen szervez tematikus szakmai értekezleteket a környezet- és természetvédelmi feladatokat ellátó tisztviselők számára.

A bírák képzéséről az Országos Bírói Hivatal (OBH) gondoskodik. Az OBH a Magyar Igazságügyi Akadémián több képzési programot is szervezett 2017-2018-ban környezetvédelmi témakörben:

- Közigazgatási bírók számára szakmai nap a környezetvédelmi ügyekhez kapcsolódóan a hazai bíróságok és az Európai Unió Bíróságának gyakorlatáról.

- A Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarával közös konferencia az igazságügyi szakértői tevékenység sajátosságairól a büntető, a polgári és közigazgatási peres eljárásokban, figyelemmel a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi tárgyú ügyekre.

A 2020. március 31-ig működő regionális közigazgatási és munkaügyi kollégiumok évente egyszer országos képzést, szakmai napokat tartottak, amelyen az egyes közigazgatási szakterületekre, köztük a környezetvédelmi jogra lebontott speciális képzést tartottak. Az egyes kollégiumok tagjai ezen kívül évente négy alkalommal tartottak ún. kollégiumi üléseket, amelyeken szintén megtartásra kerültek a környezetvédelmi jogot érintő képzések.

2020. április 1-jétől a regionális közigazgatási és munkaügyi kollégiumok megszűntek ugyan, ám a szakmai munkát változatlan formában folytatják tovább az önálló közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszékek.

Egyéb ismeretszerzési lehetőségeket nyújtanak a bírák közti csereprogramok (Európai Igazságügyi Képzési Hálózat (EJTN) csereprogramja környezetvédelmi témakörben),

A nemzetközi képzés keretében az Európai Jogakadémiával (ERA) történő együttműködésnek köszönhetően 2018-ban Varsóban, Trier-ben és Szófiában vehettek részt bírák az Európai Jogakadémia által szervezett, az uniós hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabálysértésekre hivatkozó bírósági eljárások témájában, valamint az EU környezetvédelmi jogáról megrendezett külföldi angol nyelvű szemináriumokon. 2019-ben Varsóban pedig az Aarhus-i Egyezményről tartottak képzést.

A Fenntartható Fejlődés Program a bírósági szervezet fejlesztése, az ítélőtáblákon és törvényszékeken bevezetett proaktív kezdeményezések, munkaszervezési megoldások, vezetői intézkedések láthatóvá tétele érdekében került meghirdetésre az OBH elnöke által. Ennek keretében a bíróságok többek között a bíróságon keletkező nem veszélyes hulladék ésszerű hasznosítása, kezelése, valamint a szelektív hulladékgyűjtés körében is tettek vállalásokat.

A Fővárosi Törvényszéken kijelölt bíró látja el a környezetvédelmi felelősi feladatokat.

10. A társadalmi részvétel fontos szerepet tölt be a nemzet közös örökségének védelmében, illetve az egészséges környezethez való jog biztosításában, ezért a közigazgatási ügyekben eljáró bírák minden évben meghívást kapnak a jövő nemzedékek szószólója által szervezett konferenciára.

Az ismeretanyag megosztásában aktív szerepet vállal az Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat (EJSZH) is. Az EJSZH tagjai olyan bírák, illetve bírósági titkárok, akik speciális uniós jogi ismeretekkel rendelkeznek, és bírói (bírósági titkári) feladataik ellátása mellett támogatják kollégáik munkáját, nyomon követik az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatát, részt vesznek a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés és koordináció megerősítésében.

A hálózat tagjai ügyszakonként szerveződnek, az egyes ügyszakok tagjai, különböző szakterületi felelősi feladatokat látnak el.

Az európai jogi szaktanácsadók saját ügyszakuknak, illetve szakterületüknek megfelelő témákban előadásokat tartanak, szakmai anyagokat készítenek, és azokat a bíróság intranetes oldalán közzéteszik, továbbá rendelkezésre állnak konkrét szakmai kérdések felmerülése esetén egyéni tanácsadásra is.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: A 2016-ban lezajlott konferencia óta sem történt előrelépés ebben a kulcskérdésben. Ez megemlíthető a 2.pontban is, valamint a 6. és 9. cikkely végrehajtásánál is, problémaként.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Sajnálatos, hogy a beszámoló nem emlékezik meg az EU LIFE programja által támogatott, 2017 és 2020 között többek között Magyarországon is zajlott ún. EARL projektről, amelynek keretében még az Agrárminisztérium is képviseltette magát egy rendezvényen, és amelynek célja a jogorvoslati képzés volt környezeti ügyekben. <http://emla.hu/hu/content/jogorvoslati-jogok-fejleszt%C3%A9se>

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzései

A Tervezet tévesen hozza összefüggésbe a Kvt. 98. § (1) bekezdés szerinti, a környezetvédelmi egyesületek ügyféli jogállására vonatkozó szabályozást azzal, hogy az Ákr. nem tartalmazza a hatásterületi ügyfélre korábban hatályos Ket. szabályozást, így a környezetvédelmi egyesületek ügyféli jogállása az Ákr. 10. § (1) bekezdésben foglalt jog, vagy jogos érdek közvetlen érintettsége esetén volna megállapítható.

Az Ákr. 10. § (1) bekezdésben foglalt általános ügyfélfogalomhoz képest az Ákr. 10. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek. Ezekben az esetekben az ügyféli jogállást nem az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján kell elbírálnia a hatóságnak, hanem annak különleges feltételeit az Ákr. 10. § (2) bekezdésben említett jogszabályok állapítják meg, így a környezetvédelmi egyesületek esetén a Kvt. 98. § (1) bekezdése, amely szerint „A környezetvédelmi érdekek képviseletére létrehozott politikai pártnak és érdekképviseletnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket (a továbbiakban: szervezet) a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.”

A környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárások köre tekintetében a Kúria 4/2010. (X. 20.) közigazgatási jogegységi határozata irányadó. A Kvt. 98.§ (2) bekezdése 2017. január 1-től hatályosan ugyan kiemeli a környezetvédelmi hatósági eljárások közül a környezeti hatásvizsgálati és egységes környezethasználati eljárások körét, ez azonban nem jelenti a 4/2010. jogegységi határozatban foglaltak „meghaladását”.

A hatásterület tekintetében a joggyakorlat helyi és országos környezetvédelmi egyesületek között tesz különbséget. A környezetvédelmi egyesületek ügyféli jogállásával összefüggésben rá kell mutatni arra, hogy ha ezen szervezetek személyes jogának és jogos érdekének közvetlen érintettsége sokszor nem is vizsgálható adott eljárásban, működési területük, vagyis az alapító okiratukban megállapított környezet-és természetvédelmi cél, illetve annak helyhez kötöttsége irányadó lehet az ügyféli jogállás megállapítása során. Az ombudsmani gyakorlatból példaként említhető az a vizsgálat, amelyben a panaszos környezetvédelmi egyesület székhelye Budapest volt, ugyanakkor az egyesületi cél a Balaton egy természetes partszakaszának, illetve ahhoz kapcsolódó természetközeli terület megóvása volt.

Az azonban kétségtelen, hogy nem környezetvédelmi egyesület ügyfél esetében azzal, hogy az Ákr. a hatásterületi ügyfélre vonatkozóan nem tartalmaz speciális szabályokat, a hatásterületen élőket hozza nehezebb helyzetbe, mert az ő ügyfélképességük csak az Ákr. 10. § (1) bekezdése alapján bírálható el. Ez pedig az előzőekben érvényesülő ügyféli jogkör egyértelmű szűkítését jelenti.

A Tervezet az ügyféli jogok között megkísérel különbséget tenni azzal összefüggésben, hogy az Ákr. nem szabályozza a Ket. 15. § (5a) bekezdéséhez hasonlóan a civil szervezeteket megillető nyilatkozattételi jogot, utalva ezzel arra, hogy a környezetvédelmi egyesületeket az Ákr.-ben

egyébként egységesen szabályozott ügyféli jogok közül a nyilatkozattételi jog ne illesse meg. Ez a jogértelmezés téves előfeltevéseken alapul: az Ákr. szerinti ügyfeleket egységesen és azonos módon illetik meg az ügyféli jogok, az ilyen értelmű különbségtétel megalapozatlan.

A Tervezet szerint a Kvt. és az Ákr. összefüggésében vizsgált ügyféli jogállásnál szélesebb értelmezést biztosít az érintett nyilvánosság fogalmának a 314/2005. Korm. rendelet (Khvr.) 2. § (1) bekezdés a) pontja azzal, hogy a természetes és jogi személyeken kívül az érintett nyilvánosság fogalmába „beemeli” a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket. (Megjegyezzük, hogy az Ákr. hatálya alá nem tartozó, egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében foglalt érintett nyilvánosság fogalomhoz ennyiben azonos módon jár el).

E tetszetősnek látszó értelmező rendelkezés azonban idejétmúlt: az időközben hatályba lépő új Ptk. a korábbi Ptk. szerint jogi személynek nem minősülő jogalanyokra irányadó korábbi szabályozást kivezette. A régi Ptk. szerint a jogi személynek nem minősülő gazdasági társaságokra: a közkereseti társaságra, illetve a betéti társaságra vonatkozó szabályok az új Ptk. harmadik, jogi személyekre vonatkozó könyvében kaptak helyet. Az új Ptk 3:3 § (3) bekezdése szerint pedig, ha jogszabály nem jogi személy szervezeteket polgári jogi jogalanyisággal ruház fel, e jogalanyokra a jogi személyek általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ennek következtében a Tervezetben foglalt jogértelmezés téves: az érintett nyilvánosság fogalma ugyan valóban az eljárásban részt vevő ügyféli jogállással rendelkező személyek körénél szélesebb, azonban nem azért, mert a Khvr. érintett nyilvánosság fogalma a természetes és jogi személyek körén kívül a jogi személyiséggel nem rendelkező jogalanyokra is kiterjed.

A Kvt. 90. § (2) bekezdésnek speciális rendelkezése a környezetkárosodás, környezetveszélyeztetés hatásterületén lévő ingatlan tulajdonosának ügyféli jogállására vonatkozó szabályozás, amelyre szintén utal a Tervezet. Az ügyféli jogállás alapja itt egy, a környezetkárosodást, környezetveszélyeztetést az irányadó jogszabályok alapján megállapító hatósági döntés. Ezek a döntések egyszersmind alapjai a kárelhárítási/kármentesítési eljárásoknak. Álláspontom szerint e fontos rendelkezés az Aarhus-i Egyezmény szempontjából speciális eljárási körre vonatkozik, amikor nem egy tervezett környezethasználat engedélyezésében vesz részt az érintett nyilvánosság, hanem a környezethasználat már megvalósult és a környezeti hatások mértéke környezetveszélyeztetést, illetve környezetkárosodást eredményezett.

A Tervezetben szereplő, az Ákr 89. §-ba foglalt közhírré tételre vonatkozó szabályokkal kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy a joggyakorlat nem egységes abban a kérdésben, hogy közhírré tétel esetében - amennyiben az ügyfelek köre pontosan megállapítható - elegendő-e a közléshez a közhírré tétel vagy pedig a hatóságnak továbbra is kötelező az Ákr. 26. §-a szerinti kapcsolattartási forma. Ez pedig újabb kérdéseket vet fel az ügyféli jogok védelmével kapcsolatban.

A Tervezet utal az érintett nyilvánosságnak a „környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásokban” való részvételét biztosító Kvt. szerinti ágazati jogi szabályozására, anélkül azonban, hogy megnevezné ezeket. Álláspontom szerint a stratégiai környezeti vizsgálat, a településrendezési eljárások mindenképpen megemlíthetők volnának e körben.

Ugyancsak tartalmazza a Tervezet a Kvt. 97. § (2) bekezdése szerinti actio popularisra való utalást, amelyet véleményem szerint tematikusan külön kell választani a fentebbi, nem közigazgatási hatósági eljárásokban való részvételi lehetőségektől és ezt ki kell egészíteni a

környezetvédelmi egyesületek ezzel kapcsolatos, Kvt. 99. § (2) bekezdés szerinti többletjogosítványairól szóló tájékoztatással.

Emlékeztetnem kell arra, hogy az Ákr. nem tartalmaz általános eljárási szabályokat a közmeghallgatás tekintetében.

Megjegyzendő, hogy a Tervezetben említett MKBE - AJBH közös bíróképzés rendezvényre sajnos 2018 óta nem került sor.

3. cikk (3) bekezdés (környezeti oktatás, nevelés és környezettudatos gondolkodás kialakítása)

Hogyan kezeli az alap-, közép- és felsőfokú oktatási rendszer a környezetvédelmi kérdéseket? Vannak-e ezzel a kérdéssel foglalkozó intézmények közötti megállapodások?

11. A környezetvédelemért felelős tárca részt vesz a köznevelés, felsőoktatás, szakképzés és a felnőttképzés rendszerébe tartozó nemzetközi és hazai környezeti nevelési programok kialakításában, fejlesztésében, valamint a képzési követelmények és programok meghatározásában. A kormányhivatal a szakképző centrumokkal történő együttműködési megállapodások megkötése révén részt vesz a szakmai oktatással kapcsolatos feladatok ellátásában, környezettudatos szemlélet kialakításában, ennek megfelelő szemléletű szakemberek (pl. környezetvédelmi technikus) képzésében.

12. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma és az AM – a hazai és a nemzetközi tapasztalatok alapján – fontosnak tartja, hogy az óvodás és iskolás korosztály sajátos korcsoportjának megfelelő élményekre és tapasztalatokra építő, azaz tevékenységorientált környezeti és fenntarthatóságra nevelésben részesüljön.

13. A Svájci-Magyar Együttműködési Program keretében az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet 1.187.500 CHF összegű támogatást nyert a környezeti nevelés fejlesztésére. Szakmai megvalósító partnerei az Emberi Erőforrások Minisztériuma, az AM, környezeti neveléssel foglalkozó országos civil szervezetek és országos, valamint regionális forrásközpontok.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Ez a program már az előző Nemzeti jelentésben is szerepelt, vagyis a korábbi jelentési időszakhoz tartozik. A civil szervezetek már akkor is jelezték, hogy ebből a támogatásból az iskolák, vagy a környezeti nevelésben résztvevők nem részesültek.

14. A Kvt. 54. §-a alapján a környezetvédelemért felelős miniszter és az oktatásért felelős miniszterek között környezeti nevelési, képzési programok, tantervi követelmények kiadásával, pályázatok kiírásával segítik a környezeti nevelés, oktatás, szakmai képzés, továbbképzés és ismertetterjesztés feladatainak végrehajtását és együttműködnek az Erdei Iskola Program, Erdei Óvoda Program, Zöld Óvoda Program, Ökoiskola Program megvalósításában. A Fenntarthatósági Témahét keretében az AM támogatásával 2020. október 9-től kezdődően szervezett iskolai faültetési program kezdődött: 700 iskola igényelt facsemetét.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A felsorolt környezeti nevelési programokra állami támogatásról nem tudunk. A pedagógusok egy része nincs felkészítve, és hiányosak a feltételek is. Nincs megbízható tankönyv, és nincs

elegendő anyagi támogatás a szükséges terepi ismeretszerzéshez (osztálykirándulás, erdei iskola).

15. A környezetügy felsőoktatási integrációja, a fenntartható fejlődés elősegítése és az ökohatékony innováció erősítése érdekében a környezetvédelemért felelős tárca együttműködési megállapodást kötött a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel. A felek évente áttekintik az aktuális tennivalókat.

16. Magyarországon a köznevelési intézményekben folyó nevelési–oktatási feladatok részét képezi a környezeti nevelés. Ennek elsődleges keretei az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, a Nemzeti Alaptanterv és a Nemzeti Környezetvédelmi Program. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 62. § (1) bekezdés e) pontja alapján a pedagógus kötelessége környezettudatosságra és egészséges életmódra nevelni a gyermekeket, tanulókat. A Nemzeti Alaptantervben több műveltségi terület is foglalkozik a környezetvédelem és fenntarthatóság kérdéseivel. Magyarországon a pedagógus előmeneteli rendszer minősítési eljárásának részét képezi a „környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja” pedagógus kompetencia mérése, értékelése.

17. Az alap- és középfokú oktatásban résztvevő fiatalok, valamint a felnőttek számára az egész életen át tartó tanulás keretében a kulturális intézmények jelentős környezetvédelmi nevelést folytatnak. Módszereik, megközelítési módjuk más, mint az iskolai oktatás keretében történő környezeti nevelés. Az európai uniós forrásból megvalósuló kulturális fejlesztések szinte mindegyike tartalmaz a környezetvédelemmel kapcsolatos ismeretátadási követelményeket, a résztvevők az olvasáspedagógia, drámapedagógia, a múzeumpedagógia és a közösségi művelődés segítségével sajátíthatják el a legfontosabb ismereteket. Fontos, hogy kulturális intézményeink szinte valamennyi környezetvédelemmel kapcsolatos jeles esemény megszervezésében részt vesznek, programokkal, műsorokkal, foglalkozásokkal várják az érdeklődőket (pl. Föld Napján, Madarak és Fák Napján).

18. A környezeti nevelés keretei az alábbiak:

(a) Környezeti nevelési hálózatok, programok (alap- és középfokú oktatás)

- A Zöld Óvoda Hálózat kialakításával az iskola-előkészítő nevelés és oktatás szintjén tervezetten és szervezeten elkezdi a környezeti nevelés. Az óvodai nevelésben a környezettudatos szemlélet hosszú ideje az érdeklődés középpontjában van. Kialakultak azok az óvodapedagógusi alkotóműhelyek, ahol példamutató eredmények születtek a pedagógiai módszertan vonatkozásában, valamint kialakult az óvodai környezeti nevelés tárgyi eszközrendszere. A Magyarországi Zöld Óvoda programot a környezetügyért felelős tárca működteti, háttérintézménye (a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár) bevonásával. A környezetvédelemért és az oktatásért felelős tárcák 2006-tól 2011-ig évente, 2012-től visszavonásig érvényes nyílt pályázatot hirdettek a „Zöld Óvoda” cím elnyerésére, valamint 2012 decemberétől lehetőség van az Örökös Zöld Óvoda cím elnyerésére is. 2020 januárjában 993 Zöld Óvoda, ebből 200 Örökös Zöld Óvoda és 20 bázisóvoda működött az országban. Összesen tehát közel ezer óvodai feladatellátási hely rendelkezett a minősítő címmel.
- Az *Ökoiskola Magyarországi Hálózat* egy nemzetközi hálózat részeként 2000 márciusa óta működik, az OECD – CERI (Oktatási Innovációs és Kutatási Központ) ENSI (Iskolai Környezeti Nevelési Kezdeményezések) projekt keretében. A hálózat

összefogja, információkkal, továbbképzésekkel, rendezvényekkel segíti azokat az iskolákat, amelyek súlyt fektetnek a fenntartható fejlődés és különösen ennek környezeti aspektusai oktatására. Az Ökoiskola program Magyarországon 2000 márciusa óta működik az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (a továbbiakban: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet), 2017 januárjától Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutató és Fejlesztő Intézete, majd az Oktatási Hivatal szervezeti egysége koordinálásában, az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása mellett. Az oktatásért és a környezetvédelemért felelős minisztériumok támogatásával és együttműködése alapján 2004 óta évente írt ki pályázatot az „Ökoiskola” cím elnyerésére, amely minden magyar közoktatási intézmény számára nyitott. 2012-től lehetőség nyílt az Örökös Ökoiskola cím elnyerésére is. 2019 végén 1040 ökoiskola volt Magyarországon, ebből 554 Örökös Ökoiskola címmel rendelkezett. Az iskolába járók közel 30%-a ökoiskolában tanul. Az AM felügyelete alá tartozó szakképző intézmények egy kivétellel ökoiskolák.

- A fenntarthatóságra nevelés a köznevelés egyik célja – melyet súlyának megfelelően a nemzeti köznevelésről szóló törvény első paragrafusa határoz meg –, valamint a Nemzeti Alaptanterv kiemelt fejlesztési területe is. A fenntarthatóságra nevelés a környezeti nevelés jó gyakorlatain alapuló, nemzetközi és hazai szinten is izgalmas, a kihívásokhoz gyorsan alkalmazkodó pedagógiai terület. Leginkább előremutató gyakorlata a Zöld Óvodai és az Ökoiskola Program, az egész intézményes fenntarthatóságra nevelés, melyben a pedagógiai tartalmi munka és az oktatási intézmény működtetése, mindennapi élete is a fenntarthatóság értékének hiteles képviselőjén alapul. Az AM fenntartásában lévő 5 Agrárszakképzési centrum 56 intézménye közül 36 rendelkezik ökoiskola címmel, illetve 18 nyert el örökös ökoiskola címet. Az AM kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a fenntartásában lévő intézmények részt vegyenek a programban.
- Az *Erdei Iskola Program* biztosítja a köznevelési intézmények számára a lehetőséget, hogy a nevelési évben/tanévben erdei óvodába vagy erdei iskolába vigyék a gyermekeket. Az erdei óvoda, erdei iskola a környezet megismerését célzó többnapos nevelési, tanulási lehetőség, komplex tanulásszervezési forma, amely a lakóhelyen kívüli helyszín komplex környezeti, társadalmi, gazdasági szempontú megismerését célozza, és a gyermekek szociális kompetenciáit is fejleszti. Az erdei óvoda- és iskolaszolgáltatók az ország egész területén biztosítanak megfelelő helyszínt az erdei óvodai, iskolai programok megvalósítására. A program alapvető célja, hogy elősegítse az ifjúság és a társadalmi szereplők környezetbarát magatartásának kialakulását, fejlődését az erdészeti erdei iskola oktatási-nevelési módszer alkalmazásával. A tanítás tartalmában és módszereiben egyaránt szorosan kapcsolódik a választott helyszín természeti környezetéhez. 2017-ben 104 minősített erdei iskolát és óvodát tartott nyilván a KOKOSZ (harkályos és mókusos minősítés). A tíz nemzeti park igazgatóság 17¹ helyszínen működtet erdei iskolai bázishelyet. Erdei iskolát helyi önkormányzatok, állami erdészeti társaságok és ezek erdészetei, civil szervezetek és vállalkozások is működtetnek.
- Szintén a program részeként működnek az *erdészeti erdei iskolák*, vagyis a 22 állami erdőgazdálkodó által fenntartott ún. *erdőpedagógiai foglalkozásokat biztosító szolgáltató helyek*. Az erdészeti erdei iskolákban folyó környezeti nevelési jellegű foglalkozásokon elsődlegesen az erdő, mint komplex ökológiai rendszer és az erdőgazdálkodás több nézőpontból történő bemutatása történik. A foglalkozások

¹ <http://magyarnemzetiparkok.hu/erdei-iskolak/>

hitelességét az adja, hogy az erdőt és az erdőgazdálkodást a saját üzemi területén és tevékenységén keresztül maga az erdőgazdálkodó mutatja be. A foglalkozásokon az erdő védelme érdekében a gazdálkodó által tett erőfeszítések bemutatására is különös hangsúlyt fektetnek. Jelenleg közel ötven ilyen szolgáltatási egység működik az ország területén, amelyből csak a huszonkét állami erdőgazdaság 36 erdészeti erdei iskoláját tekintve több mint 1300 fős befogadóképességükkel, évente 12 ezer erdőpedagógiai foglalkozás keretében, közel 80 ezer gyermeknek nyújtanak tanulási és egyben kikapcsolódási lehetőséget. Az erdőpedagógiai jellegű szolgáltatás hangsúlyozása, valamint a szolgáltatás minőségi garanciáinak jelzésére az Országos Erdészeti Egyesület az erdőgazdálkodásért felelős miniszter szakmai védnöksége alatt saját minősítési rendszert működtet (tölgymagonc minősítés).

- A Fenntarthatósági Témahetet a köznevelési szakterület a 2015/2016-os tanévtől indította el, amelyet a továbbiakban minden tanévben meghirdet a tanév rendjében. Célja a környezettudatosságra, fenntarthatóságra nevelés, szemléletformálás, a pedagógusok támogatása, érzékenyítése. A Fenntarthatósági Témahét a köznevelés keretében, a kerettantervekre épülve valósul meg. A program célja a diákok mozgósítása és a széles körű szemléletformálás. Iskolai keretek között illetve internetes környezetben, egy hetes időtartamban, koncentrált, interaktivitást előtérbe helyező formában, jellemzően projektek, aktivitások keretében kerül megrendezésre. A Témahétre olyan foglalkozásokat ajánlanak, amelyek az iskolák helyi adottságaira építve tanórákon és tanórán kívül is megvalósíthatók, és ösztönzik az újszerű pedagógia módszerek – interaktivitás, digitális eszközhasználat - alkalmazását, ezzel is segítve a pedagógusok szemléletformáló munkáját. A Témahét központi eleme a www.fenntarthatosagi.temahet.hu honlap. A program gerincét a Témahét keretében megvalósuló tematikus tanórák jelentik. Három korosztálynak eltérő tartalmú óratervet ajánlanak. A tematikus tanórák mellett, azok témájához illeszkedően a korosztályoknak megfelelő országos kísérőprogramok kerülnek megrendezésre. A Témahéten a szervezők lehetőséget biztosítanak arra, hogy az iskolai programok, tanórák részeként a fenntarthatóságért elkötelezett hiteles szakértők, közszereplők, művészek (önkéntesek) kiálljanak a gyerekek elé és a saját példájukkal, gondolataikkal erősítsék a Témahét üzenetét. Az iskolák az FTH www.fenntarthatosagi.temahet.hu központi honlapon tájékozódhatnak az aktuális programokról és regisztráció révén csatlakozhatnak a programhoz.

A 2017/2018. tanévben 1522 iskola 320 000 diákja vett részt a témahéten, a programhoz kapcsolódó tanárképzésen 430 pedagógus vett részt.

A 2018/2019-es tanévben a Témahéten 1542 iskola 330 255 tanulója vett részt. A diákoknak szóló pályázati kiírásokra összesen 571 pályázat érkezett be. A program keretében meghirdetett szelektív hulladékgyűjtő versenyen 786 tanuló vett részt, ők összesen 18 018 kg elemet gyűjtöttek össze. Használt telefonokat és e-kütyüket is gyűjtöttek, összesen 4 774 darabot.²

Zöldokos Kupa néven egy online, országos fenntarthatósági tudásverseny indult felső tagozatos általános iskolások részére, erre 802 csapat regisztrált.

A 2019/2020. évi témahetet 2020. október 5-9-re halasztotta az Emberi Erőforrások Minisztériuma. Ettől a tanévtől az egész Kárpát-medencéből regisztrálhatnak az iskolák a programra.

² https://www.fenntarthatosagi.temahet.hu/2019/FTH_osszefoglalo_2019.pdf

A 2019/2020. tanévi Kárpát-medencei Fenntarthatósági Témahétre 1804 iskola regisztrált, ebből 121 iskola határon túlról. Összesen 396 ezer diák vett részt a programon. Az alábbi részprogramok jelentek meg a programban:

Nyitórendezvény:

Az online nyitórendezvényt 4.561 személyi számítógépen nézték meg a meghirdetett időpontban, ami a számítógépenként egy 25-30 fős osztállyal számolva nagyságrendileg 80-100ezer diákot jelent. A nyitórendezvény az Origo címlapjáról és a Témahét oldaláról is elérhető volt.

Online tanórák:

Minden nap élőben volt közvetítve egy-egy tanóra 10 órás kezdettel. A tanórákat a Témahétet támogató szakmai partnerek tartották a Témahét tematikájához illeszkedve (WWF, MÁV, Kecskeméti Egyetem, Öko-Játék). Az Antenna Hungária mérései alapján és a 25-30 fős osztálylétszámmal számolva tanóránként 11-15 ezer gyereket értünk el. A tanórák azóta letölthető formában a mérések szerint további több tízezer diákhoz jutottak el.

A Zoom felületén minden nap 3-szor játékos online tanórák és fenntarthatósági szabadulószooba volt elérhető a diákoknak, ezeken az eseményeken is közel 30 iskola diákjai vettek részt határon innen és túl.

Külső látogatási helyszínek:

A járványhelyzet miatt csak szűkített keretek között tudták biztosítani a partnereink az osztályok számára a külső látogatási helyszíneket. A Témahét keretében 600 diák jut el terepi programokra az erdészetek, erdei iskolák által felajánlott külső látogatási helyszíneken.

Pedagógus képzések:

Három csatornán szerveztünk pedagógus képzéseket, a személyes, workshop jellegű képzéseken 450 tanár vett részt, webináriumok keretében közel 300 tanárt értünk el, a képzésekről készült oktatófilmet 34 ezren látták.

Iskolai faültetési program:

A Témahét keretében szervezett iskolai faültetési program indult. A program keretében több mint 700 iskola igényelt facsereket, amit az Agrárminisztérium támogatásával juttatunk el az érintett iskolákba.

Fenntarthatósági kutatás:

Elindult a diák és tanár fenntarthatósági kutatás, az első héten közel 4ezer diák töltötte már ki az online kérdőívet. A fókuszcsoporthoz interjúk zajlanak.

Legaktívabb iskola verseny:

Elindult a 6 hetes versenysorozat, ami a Témahéten indított különböző aktivitásokban (szelektív hulladékgyűjtési verseny, faültetés, iskolai energiahatékonysági program, sportos kihívások, zöld videókészítő pályázat, kutatásban való részvétel) való iskolai részvételt méri és motiválja.

ZöldOkos Kupa tudásverseny:

A versenysorozaton 1058 három fős diákcsapat indult. A döntők átkerültek az online térbe, a Kárpát-medencei döntő a 12 legjobb csapat részvételével élő online Zoom-os lebonyolítással zajlott le.

- A *GLOBE Környezeti Nevelési Programhoz* Magyarország 1999-ben csatlakozott. Jelenleg 29 iskola³ vesz részt a folyamatos nemzetközi munkában. A világ 110 országának 18 ezer GLOBE iskolája közül, a nemzetközi lista első 12 helyezettje

³ <https://www.globe.gov/web/hungary/home/schools>

között hat magyar középiskola is szerepel. A program fenntartására az oktatásért felelős minisztérium anyagi és a környezetvédelemért felelős minisztérium szakmai támogatásával évente pályázati úton támogatást kapnak a programban résztvevő iskolák. A pályázat lebonyolítója a GLOBE program Országos Bázisiskolája. A program megvalósulását az oktatásért felelős ágazat anyagi támogatásával a GLOBE program országos koordinátora segíti.

- A *BISEL program* (Biotic Index at Secondary Education Level, Bioindikáció a Középiskolai Oktatásban) 2001-ben indult Magyarországon, majd 2015-ben újraindult „BISEL – Gumicsizmás természetvédelem” címmel az agrártárca koordinálásában. A BISEL program keretében két korcsoportban 7-9 és 10-12. évfolyamos diákok 4-5 fős csapatai vizsgálják a közelükben található vízfolyás ökológiai állapotát, értékelik vízminőségét egyszerű módszerekkel, szabad szemmel látható gerinctelen állatok megfigyelésével. Ezek az élőlények a vízminőség bio-indikátoraiként jelzik a változásokat. Az ökológiai állapotfelmérésen alapuló vízminősítési módszer egyszerűsége és kevés anyagi szükséglete miatt kiválóan alkalmas iskolai oktatási módszernek. A programban résztvevő iskolák a szabályos BISEL vízvizsgálatból származó eredményeiket feltöltik a BISEL honlapra, így egy közös adatbázis épül ki a magyarországi vízfolyások szennyezettségéről. A programban az AM közreműködő partnerei, a Herman Ottó Intézet, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság és a Roth Gyula Erdészeti, Faipari, Kertészeti, Környezetvédelmi Szakgimnázium, Szakközépiskola és Kollégium. A program honlapján keresztül bármelyik hazai iskola csatlakozhat a programhoz.
- 2018 őszén indult az AM támogatásával az Országos Iskolakert-fejlesztési Program az Iskolakertekért Alapítvány koordinálásában. Az iskolakertben megvalósulhat az ökológiai szemléletformálás, a természetes környezet körfolyamatainak bemutatása; a környezeti problémák felvetése, megoldási lehetőségek kipróbálása; kapcsolódás a környezeti elemekhez és a mindennapi táplálékhoz; közös munka révén a környezeti és szociális felelősségvállalás erősítése. A sajátos nevelési igényű gyerekek számára az iskolakerti tevékenység terápiás jelleggel is bír. A program keretében 2019-ben két ütemben összesen 67 új iskolakert jöhetett létre, illetve bővíthették, fejleszthették a már meglévő kerteket is. 2020-tól már óvodakertek is pályázhatnak a fejlesztésre; 50 iskola és 50 óvoda nyert támogatást kertje fejlesztésére, továbbfejlesztésére és a programhoz kapcsolódó képzésre, mentorálásra.
- A „Ments meg egy kertet!” programot 2016 óta évente hirdeti meg az agrártárca; eredetileg csak a tárca fenntartásában működő agrárszakképző intézmények vettek részt benne, de 2020-tól valamennyi magyar középiskolára kiterjesztette a programot az AM.
A 2017. évi versenyben a 63 AM-fenntartású intézményből 61 vett részt, összesen 14 elhanyagolt zártkertet vettek gondozás alá, 40 kertben idős embereknek segítettek a kertészeti munkákban, 21 kertet pedig közösségi területen (iskolák, óvodák, szociális otthonok területén) műveltek meg. Néhány iskola két vagy akár három kert gondozását is vállalta, így összesen 75 kertet vontak az iskolák művelés alá.
A 2018-as versenyben az iskolák folytatták azokban a kertekben a munkákat, amelyek megmentését az előző években elkezdték; 46 iskola küldött rendszeres vagy időközi beszámolókat a gondozott kertekről: 33 idős emberrel együtt gondozott kertről és 21 közösségi – összesen 54 – kertről.
A 2019. évi versenyben 26 iskola vett részt, 34 kert művelését végezték a diákok.
- A környezetvédelemért felelős tárca célkitűzése továbbá a környezeti és természeti irányú *tehetséggondozás, tanulmányi versenyek, vetélkedők* szakmai tartalmának fejlesztése, szakmai szempontok érvényesítése, a versenyek tematikájának,

feladatsorainak összeállítása, a tárcaképviselő biztosítása. Az országosan meghirdetett tanulmányi versenyeken, mint pl.: Kaán Károly Természet- és Környezetismereti Versenyen, Bugát Pál Országos Középiskolai Természetismereti Vetélkedőn, Kitaibel Pál Országos Biológiai és Környezetvédelmi Tanulmányi Versenyen, Magyar Természettudományi Társulat versenyein több ezer diák, 1000 tanár vett részt. A Sajó Károly Kárpát-medencei Környezetvédelmi Csapatverseny a magyar nyelvű iskolák versenye.

- Minden évben a szakképző intézmények vezetői és munkatársai számára környezetvédelmi továbbképzési konferencia megszervezésére kerül sor a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal által.

(b)A környezetvédelmi és vízügyi szakképzés

A középfokú szakképzés 2016-ban átszervezésre, megújításra került.

A Kormány annak tudatában, hogy a magyar gazdaság versenyképességének egyik kulcsa a minőségi szakemberképzés, döntött a „Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája, a szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira” című stratégia elfogadásáról.

Az elfogadott Szakképzés 4.0 stratégia a szakképzés és a felnőttképzés rendszerszintű megújítását és továbbfejlesztését határozza meg abból a célból, hogy még gyakorlatiasabbá és vonzóbbá tegye a szakképzést. A Kormány a képzés rendszerének, helyszínének, szereplőinek, tartalmának újragondolásával szeretné elérni, hogy mind a felsőoktatás, mind a középiskolai oktatás intézményeiből minden magyar fiatal úgy kerüljön ki, hogy az alapkompenciákon túl rendelkezzen olyan készségekkel, kompetenciákkal, amelyek megalapozzák a gazdaság által igényelt képzettség elsajátítását és az egész életen át tartó tanulást.

Minderre tekintettel került elfogadásra a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Szkt.).

Az Szkt. hatályba lépésével fokozatosan kivezetésre kerül az Országos Képzési Jegyzék (a továbbiakban: OKJ), helyét az iskolai rendszerű képzések esetén a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. Rendelettel kihirdetésre került, az új szakmastruktúra alapjait megteremtő Szakmajegyzék váltja fel.

Az OKJ mintegy 750 db szakképesítése helyett a szakmajegyzék már csak 174 db iskolai rendszerben oktatható szakmát tartalmaz, amelyek mindegyike ágazati szintű, széles körű alaptudást biztosít a diákoknak. Ezeket a szakképesítéseket az ötéves technikumban, illetve a hároméves szakképző iskolában, valamint iskolarendszerű felnőttoktatásban 1,5–3 év alatt lehet majd megszerezni. Mindez megteremti a lehetőségét, hogy széles alapokra helyezett ágazati kompetencia átadás történjen a képzés során, amelyre könnyen építhet a felnőttkori képzés, továbbképzés.

Környezetvédelmi szakképzés

A Szakmajegyzék az alábbi környezetvédelmi szakmákat tartalmazza:

ágazat	szakma	szakmairány
Környezetvédelem és vízügy	Hulladékfeldolgozó munkatárs	
	Környezetvédelmi technikus	Hulladékhasznosító, -feldolgozó

		Igazgatás
		Környezetvédelem
		Természetvédelem

A hatályos szabályozás értelmében a kifutó OKJ képzésekről az Szkt. 125. § (3) bekezdése, valamint a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. törvény 30. § (2) bekezdése rendelkezik. A tanulók tanulmányaikat a megkezdettek szerint kell, hogy befejezzék.

A kifutó környezetvédelem ágazati képzések közül iskolarendszerű képzésként Hulladékfelvásárló és -gazdálkodó, valamint Környezetvédelmi technikus szakmára történt korábban beiskolázás. Iskolarendszeren kívül pedig Hulladéktelepkezelő, Természetvédelmi munkatárs, Hulladékfelvásárló és -gazdálkodó, Hulladékgyűjtő és -szállító, Hulladékválogató és -feldolgozó, Környezetvédelmi ügyintéző képzés folyhat.

Vízügyi szakképzés

A hazai középfokú szakképzés megújulása a vízügyi ágazati képzéseket is érintette. A vízügyi képzés a környezetvédelem és vízügy ágazati képzések egyikeként jelenik meg a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet szerint. A vízügyi szakképzés szakmai felelőssége a Belügyminisztériumhoz tartozik továbbra is, a vízgazdálkodásért felelős belügyminiszter a szakképzés irányítója.

Az új szakmajegyzék az alábbi vízügyi szakmákat tartalmazza

ágazat	szakma	szakmairány
Környezetvédelem és vízügy	Vízügyi munkatárs	
	Vízügyi technikus	Területi vízgazdálkodó
		Települési vízgazdálkodó
		Vízgépészet

A 2016-os, OKJ helyett a Szakmajegyzék a fenti táblázat szerinti szakmákat tartalmazza. Az iskolarendszerű, korábbi 3 éves vízügyi szakmunkás képzés helyébe a vízügyi munkatárs, míg a 4+1 év alatt megszerezhető Vízgazdálkodó-, Vízgépészeti-, Víziközmű technikus képzés helyébe az ötéves Vízügyi technikus képzés lépett Területi vízgazdálkodás, Települési vízgazdálkodás és Vízgépészet szakmairányon. A ráépülő (Vízminőség-védelmi-, és a Vízépítő szaktechnikus) és érettségivel megszerezhető alapképesítés (vízügyi ügyintéző) szakképesítések az új rendszerben megszűnnek. A 2019/2020-as tanévben tanulmányaikat megkezdő tanulók még a korábbi OKJ szerint tanulnak, vizsgáztatásuk viszont már az új vizsgarend szerint történik majd. Az OKJ szerinti felnőttképzés keretében megszerezhető szakképesítés (csatornamű-kezelő, fürdőüzemi gépész, gát- és csatornaőr, szivattyútelepi duzzasztómű-kezelő és fenntartó gépész, vízkárelhárító, vízminőség-vizsgáló, vízműkezelő, vízrajzi állomás üzemeltető, Vízkútfúró) száma a 2020-s szabályozás szerint 4 szakképesítésre csökkent, ezek: Gát- és csatornaőr, Víz- és csatornamű kezelő, Vízügyi gépész és Vízkútfúró. A 2020. december 31-ig megkezdett OKJ-s képzéseket 2019. december 31-én hatályos jogszabályok szerint lehet befejezni 2022. december 31-ig. Az MKIK által engedélyezett úgynevezett „b” körös (a Szivattyúüzemeltető, valamint a Vízminőségi kárelhárítási gépkezelő) képzések 2022. december 31-ig folyamatosan indíthatók.

Középfokú, iskolarendszerű vízügyi szakmairányú képzés a 2020. októberi adatok szerint 10 képzőintézményben zajlik.

(c) Környezetvédelem a felsőoktatásban

- TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1 „Képzés- és tartalomfejlesztés, képzők képzése, különös tekintettel a matematikai, természettudományi, műszaki és informatikai képzésekre és azok fejlesztésére” című pályázati felhívás TÁMOP-4.1.2-08/1A pályázati felhívás A 20,21 Mrd Ft keretösszegű, EFOP-3.6.2-16 azonosító számú, „Tematikus kutatási hálózati együttműködések” című felhívás rész céljai között kiemelt területként jelenik meg a környezeti és energetikai K+F kapacitások erősítése.”
- A vízgazdálkodással kapcsolatos felsőfokú képzés zászlóshajói: NKE Víztudományi Kara Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Miskolci Egyetem, Szent István Egyetem, Debreceni Egyetem, Pannon Egyetem.
- A vízügyi ágazatot érintő felsőfokú képzés az elmúlt években új lehetőségekkel bővült. A vízügyi szakember utánpótlásra irányuló ágazati igények miatt egyre nagyobb feladat hárul a felsőfokú műszaki képzést folytató intézményekre, kiemelten a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Karára. A Víztudományi Kar munkájában oktatóként illetve mentorként, a tananyag korszerűsítés kapcsán szakértőként, szerzőként vesznek részt a vízügyi ágazat neves, tapasztalt szakemberei. A Víztudományi Kar 2020/2021-es tanévben indított új levelező Vízdiplomás MSc képzés újabb lehetőséget biztosít a felsőfokú szakemberképzésben. A hallgatók többsége (15 fő) a vízügyi igazgatóságok és az OVF közalkalmazottai. Szakmérnök képzés: Vízügyi ágazati szakemberek részére 2020-ban indult az NKE Víztudományi karán az új Vízrajzi szakmérnök képzés. A műszaki felsőfokú képzést folytató egyetemek közül a BMGE-en és az NKE Víztudományi Karán folyik az ágazat számára fontos posztgraduális képzés. Ezek közül legsikeresebb az ár- és belvízvédelmi szakmérnök képzés, ami - életpályába építhető továbbképzési és átképzési lehetőséget biztosít a vízügyi ágazatban dolgozó, nem szakirányú mérnöki alapvégzettségű munkatársai részére intézményi támogatással. A képzésen 2002-től napjainkig 8 évfolyamon 288 fő vízügyi ágazati szakember szerezte meg a speciális ár-és belvízvédelmi szakmérnöki diplomát. A képzésen 2020/21-es iskolaévben 20 vízügyi igazgatósági és OVF-es dolgozó kezdte el tanulmányait.
- Mesterképzés: A győri Széchenyi István Egyetem a 2018-2019. tanévtől kezdődően indított vízépítő szakirányú levelező MSc képzésén 2020-ban mindösszesen 16 fő, közülük 10 fő a vízügyi ágazatban dolgozó munkatárs szerezte meg a vízépítő mérnök mester diplomát. Az NKE Doktori Iskolájában (vízügyből összesen 13 fő vesz részt 2020-ban) a vízügyi ágazati szakembereknek lehetőség nyílik a doktori fokozat megszerzésére.
- A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény végrehajtási rendeletei lehetővé teszik a fenntarthatósági kérdések bevezetését bármilyen képzésre és felsőoktatási kurzusra bármilyen szinten. Minden felsőoktatási intézmény új programokat és tanfolyamokat indíthat a fenntartható fejlődéssel kapcsolatban. A végrehajtás feladata és felelőssége az autonóm felsőoktatási intézményeké. A kimeneti kritériumok elemzése azt mutatja, hogy sok diszciplináris és interdiszciplináris kurzus foglalkozik a fenntarthatósággal és a fenntarthatóságra neveléssel. Több mint 50 MSc kurzus erős fenntarthatósági elemet tartalmaz, amelyek (a kimeneti követelmények alapján) többnyire a kompetencia célok, és kevésbé nevelési, szemléletformálási célok.
- Kék Bolygó Klímavédelmi Alapítvány (KBKA): 2019 januárjában szakértői adatbázis jött létre klímavédelem, fenntarthatóság, környezetvédelem, megújuló energiák témában. Az érintett felsőoktatási intézmények 2-3 intézményi oktató, kutató, vagy doktori hallgatót delegáltak szakértőnek. 21 felsőoktatási intézmény 89 szakértőt delegált, amely *think tank*

célja a nemzetközi klíma- és vízpolitika alakítása lesz, az Alapítvány által képviselt célokat megjelenítve hazai és nemzetközi döntéshozói fórumokon.

„KBKA az ökotudatos fiatal tehetségeiért” ösztöndíjprogram létrehozása: gyakornoki és ösztöndíjprogramot 2019-ben a KBKA azokért a fiatal környezettudományokat és kiemelten vízügyet tanuló diákokért hozta létre, akik a jövő fenntartható fejlődésért, klímaváltozás hatásainak csökkentéséért, természetes vizeink és élővilágaik védelméért fognak dolgozni szakmájukban. A programban érintett 12 felsőoktatási intézmény lebonyolítóként vesz részt.

Az ösztöndíjprogram 4 féle lehetőséget biztosít:

- Kutatási munka (3 PhD-hallgató részére);
- Céges gyakornoki program (20 BSc, MSc képzésben részt vevő hallgató részére);
- Vízügyi hallgatói gyakornoki program (20 BSc, MSc képzésben részt vevők részére);
- Külföldi ösztöndíj (5 MSc vagy PhD-programban részt vevő hallgató részére).

A program költségvetése:

Az ösztöndíjak összértéke: 70 676 710 Ft

A teljes program összértéke: 153 000 000 Ft

- Intézményi jó gyakorlatok felmérése, Nemzeti Közzolgálati Egyetem: számos egyetem lépéseket tett annak érdekében, hogy a fenntarthatóságra nevelés holisztikus megközelítését az egyetem általános profiljába építse. A szakterület 16 felsőoktatási intézmény fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tevékenységeit, jó gyakorlatait gyűjtette össze. Példaként említjük, hogy a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Ludovika campusában az infrastruktúra és az erőforrások felhasználásának megvizsgálására szolgáló integrált kutatás készült, amely alapján ajánlásokat fogalmaztak meg, és ezeket a megközelítéseket beépítették az egyetem operatív és oktatási modelljébe. A Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2015 óta minden évben elkészíti a Jó Állam jelentést magyar és angol nyelven egyaránt. Ebben külön fejezet foglalkozik a fenntarthatósággal. A kiadvány 25 indikátor mentén mutatja be a környezeti fenntarthatóságot. A Jó Állam jelentések az alábbi oldalon érhetőek el: <https://joallamjelentes.uni-nke.hu/>
- A fenntarthatóság témaköre az alábbi módokon jelent meg a felsőoktatásban
 - A Magyar Tudományos Akadémia, valamint az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság az ELTE Humánökológia Mesterszak közreműködésével 2018. november 19-én megtartotta a *fenntarthatóság témaköre a felsőoktatásban* című tudományos tanácskozását, a fő pontokat és az ajánlásokat (zöld könyv tervezetként értelmezett) brosúrában tették közzé.⁴
 - A felsőoktatás társadalmi funkciójának betöltése a korszerű ismeretek létrehozása, közvetítése és átadása, a fenntartható fejlődés biztosítása az ország tudományos, műszaki fejlődése, az oktatás, kutatás és a gazdaság együttműködése által valósul meg.
A felsőoktatási intézményeknek is szerepük megőrizni és növelni - képzési és kutatási tevékenységük révén - a versenyképességet, egyúttal folyamatosan megújítva a gazdaságot, ösztönözni az innovációt, mindezt úgy, hogy minél jobb feltételeket teremtsen a fenntartható fejlődéshez.

⁴ http://ofi.hu/sites/default/files/attachments/a_fenntarthatosag_temakore_a_felsooktatásban.pdf

- Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) programjai, a Felsőoktatásért, Innovációért és Szakképzésért Felelős Államtitkárság által felügyelt, fenntartható fejlődést támogató programok

1. Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Program:

A Program keretében az alábbi fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kutatások támogatása valósul meg a felsőoktatási intézményekben:

- Budapesti Gazdasági Egyetem - Fenntartható gazdaság (fenntarthatóság és felelős gazdálkodás kisvállalatoknál)
- Kaposvári Egyetem - Élelmiszerlánc és fenntarthatóság
- Miskolci Egyetem - Természeti erőforrások optimalizálása
- Pannon Egyetem - Környezeti változások hatásai természeti és gazdasági rendszerekre, az alkalmazkodást segítő és a környezetterhelést csökkentő technológiai megoldások
- Pécsi Tudományegyetem - Innovációval a fenntartható, egészséges életért és környezetért

2. Téma területi Kiválósági Program:

A Program keretében az alábbi fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kutatások támogatása valósul meg a felsőoktatási intézményekben:

- Pannon Egyetem - Ipar 4.0+: Fenntartható regionális iparfejlesztést megalapozó kutatások
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem - A fenntarthatóság műszaki és gazdasági vonatkozásai az általános etikai elvek alapján

3. Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP):

A Program keretében az ÚNKP kutatások részben tartalmazznak fenntartható fejlődést érintő kutatási témákat is, melynek eredményeit a felsőoktatási intézmények hasznosíthatják.

- **Európai uniós pályázatok:**

A környezeti fenntarthatóságot figyelembe kell venni az uniós szakpolitikák kialakítása, a 2021-2027-es pályázati ciklus tervezési folyamata során.

A 2014-2020 közötti programozási időszakban megvalósuló EU-s projektek, a Fenntartható Fejlődési Keretrendszer (Agenda 2030) elnevezésű stratégia 4. célkitűzésének (esélyegyenlőséget, általános hozzáférést biztosítunk a minőségi oktatáshoz, és mindenkinek elérhetővé tesszük az élethosszig tartó tanulás lehetőségé) **megvalósítása érdekében:**

- EFOP-3.4.3-16 Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében
- EFOP-3.4.4-16 Felsőoktatásba való bekerülést elősegítő készségfejlesztő- és kommunikációs programok megvalósítása, valamint a MTMI szakok népszerűsítése a felsőoktatásban
- EFOP-3.4.5-VEKOP-17 Rendszerszintű fejlesztések és hozzáférés bővítését szolgáló ágazati programok a felsőoktatásban

- EFOP-3.6.3-VEKOP-16 Felsőoktatási hallgatók tudományos műhelyeinek és programjainak támogatása
 - Felsőfokú duális képzések bevezetése és terjesztése
 - Közösségi főiskolák felállítása
 - EFOP-3.7.1-17 Aktívan a tudásért
 - EFOP-3.5.1-16 Duális és kooperatív felsőoktatási képzések, felsőoktatási szakképzési és szakirányú továbbképzések fejlesztése
 - EFOP-3.5.2-17 Duális és gyakorlatorientált felsőoktatási képzések fejlesztése és oktatási innováció a szociális munka és a segítő szakmák terén, valamint a mérnökpedagógia és a szakmai tanári szakok esetében
 - Egyéb, fenntartható fejlődést támogató EU-s projektek:
 - EFOP-3.6.1-16 Intelligens szakosodást szolgáló intézményi fejlesztések
 - KEHOP-5.2.2 Középületek kiemelt Épületenergetikai Fejlesztései (támogatott 13 felsőoktatási intézmény)
- Nemzeti Hidrogéntechológiai Platform felállítása: az NHT Platform 2020 tavaszán kezdte meg működését, mely egy olyan szervezeti, stratégiai, szakmai keretként működik, amely feltérképezi, bevonja, együttműködésre ösztönzi a hidrogéntechológiák területén aktív hazai szereplőket, kapcsolatot épít a Platform tagok, azaz a vállalati és tudományos, K+F+I szereplők, továbbá releváns kormányzati szereplők között, biztosítja a gördülékeny információáramlást. 2020. októberében oktatási felmérési kérdőív került megküldésre valamennyi felsőoktatási intézmény részére, mely azt célozza felmérni, hogy mely intézményekben van jelen bármilyen formában is a hidrogéntechológiai oktatás és kutatás.

Vannak-e a környezetvédelmi igazgatás által lebonyolított környezetvédelmi szemléletformáló, felvilágosító kampányok?

19. A beszámolási időszakban az alábbi kampányokra került sor:

- *TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért* országos szemétgyűjtő akció, amelyet 2019-ben 8. alkalommal szerveztek meg, már az Innovációs és Technológiai Minisztérium koordinálásával (2018-ban elmaradt az akció). A 2011. évben indult kezdeményezés célja a kampány ideje alatt az országban minél több szemetes helyszín megtisztítása, a lakosságban a környezet iránti érzékenység erősítése, valamint az önkéntes tevékenység népszerűsítése. A TeSzedd! kampány népszerűsége évről évre növekszik, a 2019. évi akció az egyik legsikeresebb volt. Az országos szemétgyűjtésben közel 300 ezer önkéntes vett részt és 3240 helyszínen összesen 2.4 tonna szemetet gyűjtöttek össze. Közel 1100 oktatási intézmény diákjai és munkatársai is részt vettek a szemétszedésben. A résztvevők több mint 1,7 milliárd forint értékű munkát végeztek el az esemény keretében.
- *PET-kupa* - PET, úszó hulladék és katré észlelése, eltávolítása: A vízügyi ágazat kiemelt projektje, amely a 1519/2018. (X. 17.) Korm. határozat alapján 1,3 milliárd forintból valósult meg a Felső-Tiszan a szomszédos, felvízi országokból érkező kommunális úszó hulladék eltávolítása érdekében, a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége koordinációjával, illetve részese az ITM, illetve ágazati szinten az OVF és a területileg illetékes vízügyi igazgatóságok is. A projekt keretében úszóműves kivezetéssel 4 beavatkozási hely épült ki, Rahó, Huszt és Dolha térségében. A meglévő hajók felújítása, átépítése új hulladék leszedő hajó, valamint speciális kotrók, adapterek beszerzése történt. Tároló és karbantartó bázist alakítottak

ki a beszerzett gépek, eszközök, úszóművek karbantartására, részbeni tárolására a Vásárosnaményi Folyamos Szakasz mérnökség telephelyén.

- *Tisztítsuk meg az Országot! Projekt* - Az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2020 júliusában meghirdette a Tisztítsuk meg az országot! projekt elnevezésű országos programot, melynek célja, hogy a közterületeken fellelhető, illegálisan lerakott, elhagyott hulladék felszámolását elősegítsék, valamint keletkezését megelőzzék. A projektben közreműködő szervezetként a MÁV Zrt., a Magyar Közút Nonprofit Zrt., az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a települési önkormányzatok mellett az állami erdészeti társaságok és a nemzeti park igazgatóságok is részt vesznek. Valamennyi részt vevő szervezet alapvető – de nem kizárólagos – feladata, hogy feltérképezze és dokumentálja az illegálisan elhelyezett hulladék helyét, beazonosítsa az elszállítandó hulladék összetételét és szükség esetén lefolytassa a kapcsolódó hatósági eljárásokat. Az előzetes munkaterv és intézkedési terv szerint összegyűjtse a felügyelete alá tartozó területeken az illegálisan elhelyezett hulladékot, gondoskodjon a hulladék elszállításáról, kezeléséről és az azokhoz kapcsolódó díjak megfizetéséről, alakítsa ki a területén a megtisztított területek felügyeletének, ellenőrzésének rendszerét. A projekt kapcsán a lakosság segítségére is számítanak, úgy, hogy a HulladékRadar applikáción keresztül bárki könnyedén bejelentheti, ha illegálisan lerakott hulladékot lát. A bejelentések helyszíneit azonosítják, ezután a közreműködő szervezetek gondoskodnak majd a hulladék felszámolásáról. A program fontos része a hulladékkezeléssel kapcsolatos szemléletformálás, melynek érdekében számos képzést, tájékoztatót szerveznek.
- *Európai Hulladékcsökkentési Hét* - az Európai Bizottság kezdeményezésére – 2009 óta minden év novemberének utolsó hetében kerül megrendezésre, a kampány keretében lelkes önkéntesek saját akcióötleteiket megvalósítva hívják fel a figyelmet a hulladékok keletkezése megelőzésének, a keletkezett mennyiség csökkentésének, a termékek újrahasználatának, valamint az anyagok újrahasznosításának fontosságára. A különböző akcióötletek megvalósítását a programban résztvevő országok mindegyikében egy, a hulladékok keletkezésének megelőzését segítő szervezet koordinálja; 2019-ben Magyarországon az Innovációs és Technológiai Minisztérium megbízása alapján a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége koordinált. Az Európai Hulladékcsökkentési Hét kampányában Magyarország 2012 óta vesz részt, azóta a kampány minden évben megvalósult, a 2020. évben pedig november 21-29. között került rá sor. A kezdeményezés keretében csak 2019. évben 411 akciót regisztráltak Magyarországon, ezzel a kezdeményezéshez csatlakozott 30 ország között az 5. helyet érte el. 206 hazai oktatási-nevelési intézmény, 30 államigazgatási szerv, önkormányzat, hatóság, 57 civil szervezet, 69 gazdasági társaság és 48 magánszemély valósított meg – önkéntesen - szűkebb és tágabb környezetben szemléletformáló, hulladékkeletkezést megelőző, illetve hulladékcsökkentő akcióikat a „Nyisd ki a szemedet, csökkentsd a szemetet” szlogen jegyében.
- *KUKAkulTÚRA - Hulladékkezelők Nyílt Napja* – a program keretében országszerte megnyitották kapuikat a hulladékkezelő- és hasznosító üzemek, és bepillantást engedtek a hulladékkezelés kulisszái mögé. Az izgalmas és látványos üzemlátogatások során a résztvevő látogatók (iskolai, munkahelyi csoportok, családok) hiteles információkat kaphattak a hulladékkeletkezés megelőzésének fontosságáról, a feleslegessé vált anyagok szelektív gyűjtésének módjáról, hasznosságáról, és bepillanthattak a hulladékkezelés kulisszái mögé. A résztvevő fiatalok ezen kívül a továbbtanulást, pályaválasztást segítő információkhoz is juthattak. A KUKAkulTÚRA rendezvény évről évre 10-12 ezer embert mozgat meg.

- *Hulladékgazdálkodási konferencia* – 2018-ban a Környezetvédelmi Szolgáltatók és Gyártók Szövetsége az NHKV-val közösen harmadik alkalommal rendezte meg az Innovatív Hulladékgazdálkodási Konferenciát. A szakmai fórumon az előadók több oldalról járták körül a hulladékgyűjtés és -szállítás témakörét, különös tekintettel a megszokott megoldásoktól eltérő lehetőségekre.
- *Zöldlista Vásárló Program 2019* – Az Innovációs és Technológiai Minisztérium a Fenntartható jövő rajta is múlik! szlogennel országosan 20 hipermarketben szervezte meg a tudatos vásárlás érdekében, hogy a vásárlás során minél kevesebb csomagolási hulladék keletkezzen. Ezzel hulladékcsökkentést érünk el, továbbá azt, hogy ne pazaroljunk, hanem csak azt vásároljuk meg, amire valóban szükségünk van,
- *EcoDesign kiállítás 2019*: Hulladékból készült műalkotások és design tárgyak kiállítása és vására. Az Innovációs és Technológiai Minisztérium szervezésében megvalósuló rendezvényen recycling művészek újrahasznosított hulladékból készített termékeinek és műalkotásainak árusítással egybekötött kiállítása, valamint workshop-ok kerültek megrendezésre. A kiállításon résztvevő művészek sajátos eszközeikkel hívták fel a figyelmet erre a világméretű problémára, hiszen a hulladékból készített műtárgyak és használati tárgyak a haszontalannak tűnő hulladéknak új életet adnak és megmutatják, hogy a hulladék nem értéktelen, hanem érték, amely bekerülve újból a gazdaság körforgásába új életre kel.
- *Hulladékos családi piknik 2019*: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium által szervezett eseményen a résztvevő gyerekek fenntartható ügyességi programok keretében, játékos feladatokon keresztül tanulhatták meg, hogy miért fontos például a szelektív hulladékgyűjtés. A résztvevők 8 játékos állomáson keresztül játszva ismerhették meg a sérülékeny világunk hulladékkal kapcsolatos problémáit és a hulladékcsökkentés fontosságát és elsajátíthatják a „fortélyokat” és a legfontosabb tudnivalókat.
- *ÖkoKör programok* – a Tudatos Vásárlók Egyesülete 2010-ben vezette be az ÖkoKör programot Magyarországon; azóta több mint 900 háztartásban több tucat településen próbálták ki. A kezdeményezés célja a háztartások környezeti terheinek csökkentése, társadalmi részvételük fejlesztése gyakorlati segítségnyújtással. A résztvevők egyszerű lépésekkel tehetik fenntarthatóbbá fogyasztási és életmódbeli szokásaikat, ami már néhány hónap alatt mérhető változást eredményez. Az „alap” ÖkoKör program mellett elindult az ÖkoKör Kamra program a táplálkozás egészségesebbé és környezettudatosabbá tétele érdekében, és 2019-ben a „Tiszta Otthon” ÖkoKör az egészségesebb és környezetkímélőbb tisztítás, takarítás elterjesztése érdekében. A program megvalósítását a LIFE program és az AM támogatja.
- *Föld Napja* – ezen környezetvédelmi jeles naphoz kapcsolódóan a környezetvédelemért felelős minisztérium által összefogott központi rendezvényen évről évre számos közreműködő szervezet vesz részt és települ ki különböző, a szemléletformálást elősegítő játékkal, ismeretterjesztő anyaggal. A program célcsoportját minden évben alapvetően a fővárosi általános és középiskolás diákok adták. Ezeken a rendezvényeken az OMSZ is részt vesz kiállítóként. Érdekes meteorológiai kérdőívekkel, előrejelző állomással, meteorológiai műszerekkel ismerkedhetnek meg az érdeklődők. A Környezetvédelmi és Vízügyi Múzeum vagy Duna Múzeum (a továbbiakban: Duna Múzeum) minden évben saját Föld Napja rendezvényt szervez az Esztergomi Vízművel közösen.
- Az Új Széchenyi Terv keretében EU és kormányzati források felhasználásával valósultak meg a KEOP 6.1.0 és a 6.2.0 Fenntartható Életmód és Fogyasztás konstrukciók, melyek célja megfelelő tájékoztatás nyújtása, ismeretek átadása,

környezettudatosság, környezetkultúra fejlesztése (szemléletformálás), fenntartható viselkedésminták elterjesztése volt.

- *Magyar Nemzeti Parkok Hete* – az Európai Nemzeti Parkok Napja mintájára évente kerül megszervezésre. Nemzeti parkjaink az ország több pontján változatos programokkal, túrákkal várják a természeti élmények iránt érdeklődőket. A rendezvény központi nyitóhétvégéjén természetismereti játékokkal, családbarát programokkal, nemzeti parki védjegyes termékekkel és mind a 10 nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai kínálatának bemutatásával várják a látogatókat.
- 2017-ben május 21-ét az Európai Bizottság hivatalos európai nappá, a Natura 2000 Hálózat európai napjává nyilvánította. Üdvözölve e kezdeményezést, a hazai ökoturisztika húzórendezvényének számító Magyar Nemzeti Parkok Hete szakmai konferenciáját „Natura 2000 területek bemutatása, ökoturisztikai jelentősége” címmel hirdettük meg. A rendezvényre meghívást kaptak a releváns ágazati szereplők, mind államigazgatási, mind civil, mind kutatói oldalról, de természetesen a nagyközönség számára is nyitott volt. A közel 10.000 fős nyitóhétvége konferenciájának június 30-án, az egri Eszterházy Károly Egyetem Líceuma adott méltó helyszínt. 2018. óta a Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitórendezvényét és országos akcióját május 21-hez igazítottuk, ezzel is nyomatékosítva a kiemelt nap üzenetét. A nyitóhétvégének 2018. május 25-27. között a soproni Várkerület, 2019. május 24-26. között pedig Lakitelek-Töserdő adott otthont, ahol a Natura 2000-hez kapcsolódóan interaktív, játékos és ismeretterjesztő foglalkozásokat tartottunk, érdeklődő gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.
- Természetvédelmi, kommunikációs eszközként felhasználjuk a laikus tudomány („*Citizen science*”) adta lehetőségeket is. A természetvédelmi adatgyűjtés felelősségteljes, ugyanakkor élményt jelentő munkájába a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer részeként már több mint tíz éve működő Vadonleső (WildWatcher) Program keretében kapcsolódhatnak és kapcsolódnak be a társadalom széles rétegeibe tartozó önkéntesek. A 18, mindenki által felismerhető, össze nem téveszthető, védett, köztük 7 (+ 28 denevér) közösségi jelentőségű állat- és növényfaj (pl. sütnyúl, nagy szarvasbogar, tavaszi hérics stb.), illetve fajcsoport (denevérek) egyedeivel történt találkozás élményét egy interaktív, web2-es alkalmazáson keresztül, Google Térkép segítségével, Interneten (akár mobil applikációban is) keresztül tudja bejelenteni bármely önkéntes érdeklődő. A Program a virtuális kapcsolattartáson és közösségformáláson túl, többek között az Év Emlőse teljes évet átívelő programsorozattal évi 15-20 ezres személyes kapcsolatot jelentő szemléletformáló játékkal, oktatással is eljuttatja az üzenetet az érdeklődők felé, mely az on-line és papír, valamint képi és hangzó médiát is figyelembe véve meghaladja az évi egymillió befogadó elérését is.
- „*Bringázz a munkába*”, „*Bringázz a suliba*”, a Magyar Kerékpárosklub szervezésében, valamint a védjegyoltalom jogosultja: az Innovációs és Technológiai Minisztérium hozzájárulásával, illetve az Aktív Magyarország anyagi támogatásával valósul meg. Célja a nem motorizált közlekedés, elsősorban a kerékpáros közlekedési mód népszerűsítése.
- „*Kerékpárosbarát Munkahely*” és a „*Kerékpárosbarát Település*” díjat a közlekedésért felelős minisztérium – jelenleg az Innovációs és Technológiai Minisztérium – adományozza, célja az önkormányzatok és munkahelyek e téren alkalmazott példamutató intézkedéseinek és kezdeményezéseinek elismerése. A Kerékpárosbarát cím alapvetően erkölcsi elismerés, melyet évente nyerhetnek el azok a települések és munkahelyek, amelyek konkrét lépésekkel igyekeznek növelni a kerékpáros életmód elfogadottságát és terjedését környezetükben.

- „Európai Mobilitási Hét” Magyarország 2020-ban immár 19. alkalommal vett részt a fenntartható közlekedést népszerűsítő Európai Mobilitási Hét és Autómentes Nap programsorozatban. Európa legnagyobb közlekedési-környezetvédelmi akciójában Magyarország rendre dobogós helyezést ér el, ami jelzi az eseménysorozat hazai népszerűségét és sikerét. A program célja, hogy az önkormányzatokat fenntartható közlekedési intézkedések bevezetésére ösztönözze, a polgárokat pedig arra, hogy az egyéni autóhasználat helyett válasszák a kerékpározást, a gyaloglást vagy a közösségi közlekedés eszközeit.
- *Meteorológiai Világnap* – minden év március 23-án ünnepli a meteorológiai szakma a tudomány világnapját. Ezen alkalomból évente megrendezésre kerül az OMSZ szervezésében egy ünnepség, melyen a Meteorológiai Világszervezet aktuálisan kiemelten kezelt témájában elhangzó szakmai előadás mellett, ünnepélyes keretek között díjazza a Minisztérium és a Szolgálat vezetője a meteorológia területén kiemelkedő munkát végző szakembereket.
- *Madarak és Fák Napja* – alkalmából a MI-Micsoda nap keretében a Fűvészkertben ismeretterjesztő, szemléletformáló előadásokat rendeznek.
- *Múzeumok Éjszakája* - A Duna Múzeum immár egy évtizede vesz részt az országos programsorozatban saját standdal, interaktív játékokkal és ismeretszerzési eszközökkel. A Múzeum Éjszakájára több tízezer látogató jut el.
- *Víz Világnapi rendezvények* – minden évben országos és regionális programok szervezésével hívják fel a társadalom figyelmét a vízre, a vízüggyel kapcsolatos kérdésekre vízgazdálkodásért felelős igazgatási szervek. A programokat, például vetélkedők, alkotópályázat, kiállítások, konferenciák, stb. az adott évben meghatározott tematikának megfelelően határozzák meg. A Duna Múzeum a Víz Világnapja alkalmából több napon keresztül külön szervezeten is fogadja az óvodásokat, kisiskolás diákokat, családokat egész napos rendezvényein. Naponta mintegy 300-500 fő vesz részt a Duna Múzeum Víz Világnapi programján. A Duna Múzeum ilyenkor országos gyermekpályázatokat is szervez. Egy hónapon keresztül folyó, diákokkal közös munka a saját szerkesztésű honlapon keresztül zajlik (www.vizvilagnap.hu). A többfordulós, két korosztálynak meghirdetett internetes vetélkedő mellett 3 országos alkotópályázat is meghirdetésre kerül, kapcsolódva az adott év témájához, szlogenjéhez. A programsorozatot az országos díjkiosztó zárja.
- *Nemzetközi Duna Nap* – 2019-ben a BM koordinálásával, az AM és más közreműködők (Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Budapesti Nyári Fesztivál, Duna Múzeum, Duna-Ipoly Nemzeti Park, ELTE Tóth József és Erzsébet Hidrogeológia Professzúra és Alapítvány, Fővárosi Vízművek és Wein János Alapítvány, GWP Magyarország Alapítvány, Herman Ottó Intézet, Országos Vízügyi Főigazgatóság és a Rideg & Rideg Fish Farm) részvételével, széles körű összefogással tizenhatodik alkalommal került megrendezésre. A nagy sikerű rendezvénynek 2019-ben Budapesten a Margitsziget adott otthont, ahol zenei és (báb)színházi produkciók, fejtörők, játékok, számtalan tudományos és kreatív foglalkozás várta az érdeklődőket és hívta fel figyelmüket a Duna és vízgyűjtője értékeire.
- 2020-ban a Covid-19 vírus okozta járvány miatt a Duna Nap a korábbi években résztvevő szervezetekkel együtt online került megszervezésre. Külön weboldal és facebook-profil került kialakításra. A résztvevő partnerek saját honlapjukon is népszerűsítették a Duna-napi ünnepség új formáját. A játékos online vetélkedő díjátadó ünnepsége a Duna Múzeumban volt.
- A Duna Múzeum Esztergomban a tanév ideje alatt folyamatosan fogadja a múzeumba érkező óvodás és iskolás csoportokat, számukra tárlatvezetéseket és közel 50 féle különböző múzeumpedagógiai, környezeti nevelési programot kínál. A múzeum több

olyan iskolával együttműködési megállapodást is kötött, amelynek diákjai rendszeresen járnak a múzeumi foglalkozásokra. A nyári szünetben 2x1 hetes Természetjáró vízügyes tábort szerveztünk. A múzeumi órák fő témája a környezeti nevelés és a fenntartható életmódra való áttérés tudatosítása a különböző korosztályok számára. Külön témaként szerepel a klímaváltozás, annak hatásai és az adaptációs lehetőségek.

- A Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár a környezeti nevelést hagyományosan kiemelten támogatja. A Múzeum mezőgazdaságot, erdészetet, természeti értékeinket, növényeinket, halászatot, vadászatot bemutató állandó kiállításában mind megjelennek a környezeti nevelési ismeretek. A múzeum több országos környezeti nevelési program (pl. Zöld Óvoda Hálózat és BISEL program, Erdők Hete program, Múzeumok Éjszakája programsorozat) koordinációjában is tevékeny szerepet vállal. A Könyvtár szintén tevékeny részt vállal a környezeti nevelésben, szemléletformálásban és az AM programjainak megvalósításában.
- Az Országos Tisztiorvosi Hivatal minden évben a természetes fürdőszезон kezdetén sajtóközleményt ad ki a természetes fürdővizek minőségéről, és a természetes vizekben való fürdőzés kockázatairól. Emellett tájékoztatja a sajtót és a lakosságot minden felmerülő, hatáskörébe tartozó környezeti esemény kapcsán (pl. árvíz).

Vannak-e újságírókat célzó, kapacitásnövelő tevékenységek, és amennyiben igen, mely intézmény vagy szervezet valósítja meg azokat?

20. Az OMSZ a honlapján (és a Facebook oldalán) ISMERET-TÁR címen bevezetést nyújt a meteorológiai alapismeretekbe. Emellett friss tanulmányok, ismeretterjesztő cikkek is olvashatók és tudományos kisfilmek is láthatók az oldalon, valamint online megismerkedhetnek az OMSZ múzeumával. Ezen túlmenően a szolgálat minden évben számos sajtótájékoztatót tartott a veszélyes időjárási és levegőkörnyezeti jelenségekről, az éghajlatváltozással kapcsolatos legfrissebb hazai és nemzetközi kutatási eredményekről, a meteorológiai tevékenység fejlődéséről, a jelentősebb hazai fejlesztésekről. Évente május elején UV sajtótájékoztató kerül megrendezésre az OMSZ-ban, felhívva a figyelmet a napsugárzás veszélyeire. A tavi viharjelzési szolgáltatás elindulását megelőzően, és lezárulta után is, nyilvános sajtóeseményen adnak részletes tájékoztatást a tevékenységről, annak fontosságáról.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A szöveg nem a kérdésre adott válasz, a meteorológiai alapismeretek nem azonos az újságírók környezeti ismereteivel, különösen nem a részvételi jogi ismeretekkel.

Részt vesznek-e a környezetvédelmi civil szervezetek a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben és szemléletformálásban?

21. A nem-kormányzati szervezetek komoly szerepet töltenek be a magyar környezeti nevelésben. A legtöbb környezet- és természetvédelemmel foglalkozó civil szervezet végez - részben a céljainak eléréséhez szükséges - oktató-nevelő, szemléletformáló tevékenységet. Tevékenységük egyaránt jelen van a formális, informális és nem formális tanulási színtereken (oktatócsomagok készítése, terjesztése, tanár továbbképzések, oktatóközpontok működtetése, táborok szervezése, kiadványok készítése, sajtókampányok, saját rendezvények, illetve nagyobb rendezvényeken, fesztiválokon zöld programok tartása).

Ezen túlmenően vannak kifejezetten környezeti nevelési célok megvalósítására létrejött szervezetek, mint például a Magyar Környezeti Nevelési Egyesület (MKNE), a KOKOSZ, a Természet és Környezetvédő Tanárok Egyesülete (TKTE) vagy az Erdei Iskola Egyesület

(EIE). Ezen szervezetek önkéntes munkája hozta létre az erdei iskola mozgalmat, mely alapjául szolgált a kormányzati országos Erdei Iskola Programoknak. Folyamatosan továbbképzéseket tartottak többek között az iskolazöldítési program keretében, 2005 óta minden évben kiosztották az egyetlen, kifejezetten környezeti nevelési célú Lehoczky János díjat, és országos rendezvényeket szerveznek.

További környezetvédelmi civil szervezetek, akik részt vesznek a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben, szemléletformálásban:

Bocs Alapítvány, Cellux Csoport, Csalán Egyesület, Csemete Természetvédelmi és Környezetvédelmi Egyesület, DNS Természetközpon tít Egyesület, Élőfalu hálózat, E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület, Esztergomi Környezetkultúra Egyesület, Fauna Egyesület, Független Ökológiai Központ, Gaia Környezetvédelmi Egyesület, HUMUSZ szövetség, Kerekerdő Alapítvány, Környezeti Management és Jog Egyesület, KOKOSZ, KÖTHÁLÓ (Környezeti Irodák Tanácsadó Hálózata), KÖVET Egyesület, Levegő Munkacsoport, Magosfa Egyesület, Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Magyar Természetjáró Szövetség, Magyar Természetvédők Szövetsége, Magyarországi Natúrparkok Szövetsége, Messzelátó Egyesület, Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Nők a Balatonért Egyesület, Ökofarmok, Ökológiai Oktatóközpontok (Gömörszőlős, Agostyán), Ökoszolgálat Alapítvány, Ökotárs Alapítvány, Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület, Pécsi Zöld Kör, Porta Környezet- és Természetvédelmi Egyesület, Reflex Környezetvédő Egyesület, Tudatos Vásárlók Egyesülete, Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, Zöld Kör Egyesület, Zöldövezet Társulás Egyesület, Zöldtárs Alapítvány, Magyar Hidrológiai Társaság, Global Water Partnership Magyarország, Magyarhoni Földtani Társulat.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: A Közép- és Kelet-Európai Regionális Központ (Regional Environmental Center REC), 2018 végéig, 2019 elejéig, szentendrei székhellyel, aktívan működött Magyarországon, Közép- és Délkelet-Európában, valamint Ukrajnában és számos projektet hajtott végre a jelentési periódusban ezekben az országokban és más EU-s országokban. A rengeteg projekt közül említendő pl: az Aarhus egyezményrel, a PRTR Jegyzőkönyvvel, valamint a környezeti neveléssel kapcsolatosak (e.g. Green Pack Programme, Blue Pack Programme.). A projektek számos területen támogatták a civil szervezetek bevonását a döntéshozatalba, például Magyarországon a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás terén az önkormányzatokkal együtt, és az utóbbi években, elsősorban a Nyugat-Balkán országaiban, Fehéroroszországban, Moldovában és Ukrajnában. A REC szakértői részt vettek az Escazú Egyezmény kidolgozásában is, támogatták a latin-amerikai és karibi civilszervezeteket, az aktívabb országok minisztériumi szakértőit, és a UN ECLAC-ot, tapasztalataik megosztásával. Lásd REC weboldal: www.rec.org

A REC Közgyűlése és Igazgató Tanácsa 2019-ben, management problémák miatt, sajnálatosan az intézmény felszámolása mellett döntött. Ez a folyamat ez évben fog lezárulni. Nagy csalódás volt a civilek és mások számára, hogy a magyar kormány, bár egyik alapítója volt a REC-nek, nem támogatta a REC megmaradását

22. A programok támogatása részben a környezetvédelemért felelős tárca által kiírt pályázati forrásokból, az önkormányzatok környezetvédelmi alapjaiból, és más pályázati forrásokból, illetve önkéntes munkából valósul meg. A minisztérium a „Zöld Forrás” pályázat évenkénti meghirdetésével támogatja a civil szervezeteket. A pályázat programjain belül jelentős a környezeti nevelést, szemléletformálást végzők aránya.

3. cikk (4) bekezdés (környezetvédelmi szervezetek elismerése és támogatása)

Mennyire bonyolult a civil szervezetek bejegyzése?

23. Magyarországon viszonylag egyszerű a civil szervezet alapítására vonatkozó szabályozás. A részletszabályokról az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil törvény), a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) valamint 2014. március 15. napjától az új Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezik. Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.

A Ptk. 3:64.§, valamint 3:380.§-a értelmében civil szervezetet több személy együttesen alapíthat, de egyesület esetében legalább tíz személy egybehangzó akarata szükséges az alapításhoz.

A Civil törvény 13. §-a értelmében a civil szervezetet – a Cnytv. rendelkezései szerint eljárva – a törvényszék veszi nyilvántartásba. Ha a civil szervezet elektronikus úton benyújtott, nyilvántartásba vétele iránti kérelméhez külön jogszabály szerinti létesítő okirat minta alapján készült létesítő okiratot csatolnak, a bíróság a kérelmet az érkezését követő tizenöt napon belül elbírálja. A civil szervezet nyilvántartásban szereplő adatai országosan egységes, elektronikus, bárki számára ingyenesen hozzáférhető közhiteles nyilvántartásban elérhetők.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartására vonatkozóan a Cnytv. 6-14. §-ában foglaltak szerint kell eljárni. A nyilvántartásba vételi kérelem elutasítására a Cnytv. 29. § (1)-(2) bekezdésében foglaltak alapján van lehetőség.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil szervezetek álláspontja szerint a szabályozás nem egyszerű. Még a minta-alapszabállyal létrehozott szervezetek bejegyzése is hosszadalmas, túlzottan formalizált, a bíróságok által támasztott követelmények életszerűtlenül merevek. A némileg egységesebbé váló értelmezési gyakorlat miatt a helyzet némileg javult, de sok kérdés kezelése még mindig gyakran megýénként (sőt bíróként) eltér. A mintaokirat alapján történő 15 napos elbírálása a valóságban nagyon ritkán érvényesül. Összességében elmondható, hogy megfelelő jogi szaktudás nélkül gyakorlatilag lehetetlen a bejegyzési/változásbejegyzési ügyek intézése, az adminisztratív terhek túlzóak, ami sok civil szerveződést tart távol a formális szervezetté alakulástól, és így a többletjogosultságokhoz való hozzáféréstől.

Van-e kialakult gyakorlata a civil szervezeteknek a környezetvédelmi döntéshozatali mechanizmusokban való bevonására?

24. Magyarországon a környezetvédelmi civil szervezetek többféle képviseleti jogosultsággal rendelkeznek formális döntéshozó, illetve konzultatív testületekben.

A Környezet- és Természetvédő Szervezetek Országos Találkozója minden évben tagokat delegált a kormányzati szervezetek munkabizottságaiba, amelyek bevonják a civileket a

bizottságok döntés-előkészítő munkáiba. Mivel a küldöttek mandátuma változóan 1-3 év, így évente 40-60 bizottsági képviselőről döntenek.

Az Országos Találkozók közti időszakban úgynevezett Koordinációs Tanács működik, rendszeres találkozókkal. Szükség esetén a Koordinációs Tanács révén rövid úton is be lehet vonni a civil szervezeteket a döntésselkészítő és döntéshozatali folyamatokba.

A jogszabályok előkészítése a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXIII. törvény szerint nyilvános egyeztetéssel történik, a nyilvános egyeztetésekre általában néhány nap áll rendelkezésre, és az az előterjesztő által szervezett írásos egyeztetést jelenti, mely a www.kormany.hu felületen zajlik.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Bár valóban be lehet vonni az Országos Találkozó révén a civileket a döntéshozatalba, a civil delegáltak munkáját számos gátló tényező nehezíti: a rövid véleményezési határidők, az észrevételek érdemi indokolás nélküli elutasítása, a véleményezési szakasz egyéni képviselői javaslatokkal való megkerülése stb.

A Koordinációs Tanács elsődleges feladata a hazai környezet- és természetvédő civil szervezetek érdekképviselésének és érdekérvényesítésének koordinációja és annak javítása. A döntésselkészítő és döntéshozatali folyamatokban koordináló szerepe lehet. Ilyen konkrét felkérés a kormány részéről a Tanács eddigi működése alatt nem érkezett.

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvétel során, a nyilvános egyeztetésekre rendelkezésre álló néhány nap, sajnos nem mindig teszi lehetővé, hogy a civil szervezetek érdemben és felkészülten észrevételeket készítsenek, illetve egyáltalán értesüljenek a lehetőségről. A minőségi társadalmi egyeztetéshez megfelelő hosszúságú időintervallumot kell biztosítani.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Érdemes lenne itt is az általánosságok szintjén megemlíteni az Ákr.-t és a Kvt.-t, mint amelyek környezetvédelmi döntéshozatali mechanizmusokban való részvételt rendeznek.

Civil részvétellel működő testületek (a teljesség igénye nélkül):

- *Országos Környezetvédelmi Tanács (a továbbiakban: OKT): a Kormány javaslattevő, tanácsadó, véleményező szerve a környezetvédelmet érintő kérdésekben. Az OKT széleskörű jogosítványokkal bír a jogszabálytervezetek és koncepciók, a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló tervek vagy programok tervezetének véleményezésével kapcsolatban, egyes kérdésekben javaslatot tehet a Kormány számára stb. Az OKT 21 választott (delegált) tagja közül egyenlő arányban vesznek részt a környezetvédelmi társadalmi szervezetek, a szakmai és gazdasági érdekképviselői szervezetek (az általuk meghatározott módon választott) és a tudományos élet képviselői.*

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A korábbi időszakokhoz képest az OKT jelentősége is csökkent, elsősorban azért, mert fontos tervezeteket csak a véleményezési határidő előtt 1-2 nappal kap meg a szervezet, ami így lehetetlenné teszi az egységes álláspont egyeztetését és kialakítását. A korábbiakhoz képest a döntéshozók érezhetően kevésbé veszik figyelembe a Tanács javaslatait, ami gyakran szakmai és jogi problémákhoz is vezet (ilyen pl. az erdőtörvény módosítása, amelynek egyes részeit az Alkotmánybíróság részben az OKT kritikai megjegyzésével egyetértve semmisített meg).

- *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács* (a továbbiakban NFFT): Az NFFT az Országgyűlés kezdeményezésére alakult 2008-ban. Kiemelt célja a fenntarthatósághoz szükséges szemléletváltás elősegítése a társadalom minden szegmensében. A társadalmi részvétel erősítése érdekében a nyilvánosság elérését változatos formában serkenti és támogatja. Az NFFT számos sajtómegjelenés mellett kiadványokkal, műhelytanulmányokkal is segíti a szélesebb közönség és a szakmai szervezetek tájékozódását a fenntarthatóság kérdéskörében. A Tanács rendszeresen beszámol tevékenységéről az Országgyűlésnek. 2010 és 2012 között széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés után elkészült a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFS), amit a Parlament 2013 márciusában országgyűlési határozattal fogadott el. Kétévente Előrehaladási Jelentésben számol be a társadalomnak és az Országgyűlésnek a Keretstratégia végrehajtásáról.
- *Géntechnológiai eljárásokat véleményező bizottság (GEVB)*: a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésének fő véleményező szervében a környezetvédelmi, egészségügyi és fogyasztóvédelmi céllal létrejött civil szervezetek közösen hat képviselővel vesznek részt. A testület 19 fővel működik.
- *Kémiai biztonságot koordináló tárcaközi bizottság*: a kémiai biztonság irányításának koordinálása, részfeladatainak áttekinthetősége, az egységes és hatékony döntéselőkészítés céljából tárcaközi bizottság működik, amely kidolgozza a kémiai biztonság nemzeti politikáját és programját, amely egyúttal koordinálja a nemzeti kémiai biztonsági program végrehajtását. A tárcaközi bizottság javaslattevői, valamint véleményezési joggal részt vesz bármely, a kémiai biztonságot érintő jogszabály, illetőleg hatósági intézkedés előkészítésében, felülvizsgálatában.
- *Környezetbarát Védjegy Értékelő és Minősítő Testület*: a Környezetbarát Védjegy használati jogának megszerzéséhez teljesítendő környezetvédelmi és egyéb követelményeket (minősítési feltételeket) az adott termékcsoportra vonatkozó minősítési feltételrendszer tartalmazza. A Testület a rendszer működtetéséért és koordinálásáért felelős Hermann Ottó Intézet munkáját segíti, legfőképp javaslattevő és véleményező szerepet tölt be. A Testületben részt vesznek a környezetvédelmi, fogyasztóvédelmi, kereskedelmi és gazdasági civil szervezetek, valamint a különböző érintett minisztériumok képviselői is 1-1 fővel.
- *EMAS Kerekasztal*: az EMAS-ban nyilvántartott szervezetek kezdeményezésére 2007-ben létrehozott és rendszeresen ülésező fórum. Valamennyi EMAS-ban érdekelt fél, így az EMAS-szervezetek, az EMAS-hitelesítők, a tanácsadó szervezetek, az országos környezetvédelmi hatóság, a Nemzeti Akkreditáló Hatóság, és a környezetvédelemért felelős minisztérium részvételével működik. Célja, hogy a résztvevők folyamatos információs és tájékoztatási fórumaként szolgáljon a rendszer fejlesztési és működési kérdéseinek megvitatására és közösen elfogadott megoldások kialakítására.
- *Munkabizottságok a környezetvédelmi támogatások elosztására*: a vízügyi fejezeti kezelésű előirányzatok kezelésének és felhasználásának szabályairól szóló 48/2013. (VI. 7.) VM rendelet értelmében a benyújtott pályázatokról való döntésben a minisztert Bíráló Bizottság segíti, amely javaslatot tesz a miniszternek.
- *Aarhusi Munkabizottság*: a környezetvédelemért felelős tárca 2005-ben hozta létre az Aarhusi Egyezmény hazai végrehajtásának nyomán követésére, amelyben részt vesznek a zöld szervezetek Országos Találkozója által delegált környezetvédelmi civil szervezetek képviselői is.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A Munkabizottság a két Nemzeti Jelentés között eltelt időben egyáltalán nem ülésezett, így funkcióját – hogy kellő időben meg tudja vitatni a felmerülő végrehajtási problémákat, és az előrelépés lehetőségeit – nem tudta ellátni.

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: Az Aarhusi Munkabizottság, hosszú évek óta, sajnos csak a MOP-ok előtt ül össze. Javasoljuk gyakoribb, legalább évente egyszeri összehívását.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Az Aarhusi Munkabizottság de facto több év óta nem működik, összehívására nem került sor, ennek említése nem indokolt.

- *Országos Erdő Tanács: a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 30. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a Kormány Országos Erdő Tanácsot hoz létre és működtet. A Tanács feladatkörét és működését az Országos Erdő Tanácsról szóló 1378/2013. (VI. 27.) határozat szabályozza. Tagjai az erdőgazdálkodásért felelős miniszter irányítása alá tartozó, az erdők ügyében feladatkörrel rendelkező kormányzati szervek (AM – Erdőgazdálkodási Főosztály, NFK Erdészeti Főosztálya), az erdőtulajdonosok, erdőgazdálkodók érdekképviselői szervei (Magán Erdőtulajdonosok Országos Szövetsége, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Országos Erdészeti Egyesület), tudományos intézmények (NAIK – Erdészeti Tudományos Intézet, Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar, MTA), illetve környezet- és természetvédő, természetjáró, turisztikai, ismeretterjesztő civil szervezetek képviselői (Magyar Természetjáró Szövetség, WWF Magyarország, Pro Silva Hungaria, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság). A Tanács véleményt alkot az erdő védelméről, illetve a fenntartható erdőgazdálkodást érintő jogszabály tervezetekről, az erdőgazdálkodás gazdasági, szabályozási, valamint fejlesztési irányelveiről, és az erdők vagyonkezelésével összefüggő kérdésekről. Javaslatot tehet az erdők védelméről, gyarapításával, a fenntartható gazdálkodással kapcsolatos tudományos kutatásokkal, az erdészeti szakképzéssel, továbbá az erdők védelméről, fenntartását- és kezelését érintő pénzügyi források felhasználásával kapcsolatban. A Tanács munkája során figyelembe veszi a 2016 októberében Kormányhatározatban kihirdetett Nemzeti Erdőstratégia (2016-2030) célkitűzéseit.*
- *Az európai uniós források felhasználása során: az európai uniós források felhasználási célterületeit meghatározandó Operatív Programok kerültek kidolgozásra, melyek végrehajtását monitoring bizottságok követik nyomon. A monitoring bizottságokba tagot delegál legalább egy környezetvédelmi civil szervezet. A beérkezett pályázatokra döntési javaslatot tevő testületek, a Bíráló Bizottságok szavazati joggal rendelkező tagjai közül legalább egy fő nem kormányzati szakmai szervezet által delegált független külső szakértő. A 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 29. § (4) bekezdés j) pontja alapján az operatív program monitoring bizottságba többek között a környezetvédelem, klíma, energia, fenntartható fejlődés területéről a civil és nem-kormányzati szervezetek, a gazdasági és a releváns szakmai érdekképviselők, és a szociális partnerek tagot delegálnak.*

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A jelentéstételi időszakban a Bíráló Bizottságokban továbbra sem volt lehetőség valóban független tagok részvételére, így a környezet- és természetvédelmi civil szervezetek sem vesznek már részt ezekben. Az operatív programok monitoring bizottságaiban egy-egy civil környezetvédő delegált részt vehet. A részvétel minősége eltér az egyes operatív programok esetén, több esetben formális, a civil képviselőnek nincs érdemi ráhatása a folyamatokra. A

kormány a European Code of Conduct on Partnership – az EU Bizottság által elfogadott regionális politikai partnerségi szabályokat és ajánlásokat tartalmazó magatartási kódex – előírásait nem teljes mértékben valósítja meg.

- *A vízügy területén:* a vízgazdálkodás országos és részterületeit érintő vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésének szakmai és tudományos megalapozottsága, valamint a társadalmi részvétel biztosítása érdekében Területi Vízgazdálkodási Tanácsok (TVT), Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok (RVT) és Országos Vízgazdálkodási Tanács (OVT) működnek. Az OVT 2009. május 19-én alakult meg, mint a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéshez kapcsolódó társadalmi egyeztetés legmagasabb szintű fóruma.
- *Víz és Egészség Szakbizottság:* A határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról szóló ENSZ EGB Egyezményhez kapcsolódó Víz és Egészség Jegyzőkönyv kiemelt feladatai közé tartozik a nyilvánosság bevonása a vízzel és egészséggel kapcsolatos döntési folyamatokba. A hazai implementációért felelős Víz és Egészség Szakbizottság tevékenysége mind a kapcsolódó nemzeti célok kijelölése, mind azok végrehajtása, és az előrehaladás értékelése terén az érintett civil (elsősorban szakmai) szervezetek bevonásával zajlik.
A 2013 májusában és 2016 szeptemberében elkészített Nemzeti előrehaladási jelentések a Víz és Egészség jegyzőkönyv végrehajtásáról, valamint az Egyenlő Esély Értékelőlap véglegesítése 2016-ban, az érdekelt civil szervezetek (elsősorban szakmai egyesületek) aktív részvételével jöttek létre.
- *Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottság:* a Ramsari Egyezmény Magyar Nemzeti Bizottság feladatairól és működéséről szóló 1/2015. (I. 30.) FM utasítás alapján a Bizottság tagjai a minisztérium, a nemzeti park igazgatóságok, tudományos intézetek és társadalmi szervezetek képviselői.
A természetvédelemért felelős tárca által működtetett, egyes fajok védelmét szakmai tanácsadással segítő fajmegőrzési munkacsoportok (pl. Rákosi Vipera Védelmi Munkacsoport, Tűzokvédelmi Munkacsoport) mindegyikében képviseltetik magukat a szakmailag érintett civil szervezetek.
- *Nemzeti Önkéntes Tanács* (a Nemzeti Önkéntes Tanácsról szóló 1503/2016. (IX. 21.) Korm. határozat alapján) az Országos Környezetvédelmi Tanács által jelölt és az emberi erőforrások minisztere által felkért személy. A Tanács az önkéntesség területén elősegíti a kormányzati, egyházi, nonprofit és gazdasági szektor együttműködését, közreműködik a különböző önkéntes programok és intézkedések összehangolásában, figyelemmel kíséri és támogatja a Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020 végrehajtását.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: A civil részvétellel működő testületek listája impresszív Magyarországon, és megvan a felkészült civil szervezetei szakértői kör is, akik ezekben dolgoznak, felkészültek és véleményt tudnak nyilvánítani. A testületek egy részében a civil szervezet képviselőinek javaslatait és észrevételeit érdemben figyelembe veszik, de vannak olyanok is, ahol jelenlétük csak formális.

Biztosít a kormányzat anyagi támogatást a környezetvédelmi civil szervezetek részére?

25. A környezetvédelmi civil szervezetek pénzügyi állami támogatása több forrásból történik. A szervezetek pályázhatnak a fejezeti és központi kezelésű előirányzatok kezelésének és felhasználásának szabályairól szóló 24/2015. (V. 26.) FM rendeletben

meghatározottak szerint. A környezetvédelmi és vízügyi előirányzatok között önálló területként szerepel a civil szervezetek támogatása.

26. A környezetvédelemért felelős minisztérium évente „Zöld Forrás” néven pályázatot hirdet környezet- és természetvédelmi céllal létrejött civil szervezetek számára környezet és természetvédelmi célú programjaik támogatására. A pályázati keret összege 70 millió Ft. Továbbá a tárca a 2018-ban létrejött „Környezeti elemek védelme” elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat útján – melynek célja a környezeti tudatosság növelésével, a jövő generációinak környezeti nevelésével, a környezetkímélő, hulladékszegény technológiák térhódításának elősegítésével és a környezetvédelmi fejlesztési célok, prioritások, stratégiai irányok megvalósításának támogatásával kapcsolatos feladatok támogatása – is jelentős összeggel támogatja a civil szervezetek munkáját.

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzése

Számos jogszabály-veleményezés során hívtam fel a jogalkotó figyelmét arra, illetve kértem annak a problémának az orvoslását, hogy a jogalkotó nem tesz eleget a nyilvános egyeztetés követelményének, a jogszabálytervezetek nem kerülnek a kijelölt honlapon közzé tételre. Ez jelentősen rontja a társadalmi részvétel esélyeit.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil szervezeteknek elkülönített támogatási összeg rendkívül alacsony, és az emelkedő költségek ellenére hosszú évek óta stagnáló szinten van, semmilyen érdemi civil munka támogatására nem alkalmas. Az egyetlen kifejezetten zöld civil szervezeti támogatásra szolgáló program, a Zöld Forrás keretösszege (70 millió forint) önmagában is sokatmondó, de összevetve egyéb szektorok (pl. látványsportok, magyarságkutató, stb.) támogatásának mértékével kiválóan szimbolizálja a környezetvédelemnek, természeti értékeinknek és a jövő nemzedékek érdekeinek tulajdonított jelentőséget.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Annak közlése, hogy a teljes magyar környezetvédelmi civil szektor támogatása 70.000.000 Ft, egyértelműen annak elismerésével egyenértékű, hogy az Agrárminisztérium számára a civil szektor támogatás nem prioritás.

3. cikk (7) bekezdés (társadalmi részvétel elősegítése a nemzetközi döntéshozatali eljárásokban)

27. Magyarország támogatja az Egyezmény keretében a nemzetközi döntéshozatali eljárások nyitottabbá tételére irányuló kezdeményezéseket.

Van-e kialakult gyakorlata a civil szervezetek állami delegációkban való vagy a kormányzati álláspontok kialakításában való bevonásának?

28. A legfontosabb nemzetközi eseményekre való felkészülés során a környezetvédelemért felelős tárca számos esetben egyeztetett álláspontot a civil szervezetekkel is. A civil szervezetek nemzetközi delegációkba való bevonására, valamint az egyes nemzetközi eseményeken képviselt álláspont civil szervezetekkel való egyeztetésére nézve nincsen egységes szabályozás vagy gyakorlat.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az egységes szabályozás vagy gyakorlat hiánya azt jelenti, hogy ez a mechanizmus nem, vagy csak ad hoc módon működik. A jelentéstételi időszakban tudomásunk szerint nem fordult elő, hogy a kormányzat környezetvédő civil szervezeti képviselőket vont be állami delegációkba,

pedig ez régebben kormányzati gyakorlat volt egyes folyamatok esetén (például klímátárgyalások, fenntartható fejlődési fórumok). Ezeken saját erőből vesznek részt a civilek, ha egyáltalán részt tudnak venni. Az Aarhusi Munkabizottság a jelentési időszakban gyakorlatilag nem működött, az Egyezményrel kapcsolatos nemzetközi eseményeken való esetleges civil részvétel – a kb. 10 évvel ezelőttig terjedő időszak gyakorlatával ellentétben – fel sem merült a kormányzat részéről.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A civil szervezetek nemzetközi delegációkba való bevonására és a kormányzati álláspont egyeztetésére nemcsak egységes szabályozás nem létezik, de egyfelől semmilyen szabályozás nincs, másfelől erre irányuló gyakorlat sincsen.

3. cikk (8) bekezdés (az Egyezmény szerinti jogokat gyakorló személyekkel szembeni hatósági fellépés tilalma)

29. A magyar közigazgatási hatósági rendszerben az Ákr. biztosítja az ügyfelek megfelelő védelmét, és a jogorvoslathoz való jogot. A közigazgatási hatóság az ügyféllel való együttműködést, a törvény előtti egyenlőséget, az egyenlő bánásmódot és a jóhiszeműség követelményét megfelelően biztosítja, továbbá indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el. A határidő túllépése szankciót von maga után.

Az Ákr. külön tekintettel van a kiskorúak, a korlátozottan cselekvőképesek, cselekvőképtelenek, valamint a fogyatékossgal élők jogainak védelmére is. Emellett az Ákr. 2. § (2) bekezdése alapelveként határozza meg, hogy a hatóság a hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően köteles eljárni.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A jogszabályi keretek bemutatása nem mutat teljes képet a gyakorlati helyzetről, nem tesz említést például arról, hogy egyes környezetvédő civil szervezetek évek óta folyamatos nyomásnak vannak kitéve, emiatt működésük megnehezült, sok esetben ellehetetlenült. A nyomásgyakorlás leggyakoribb módszerei: anyagi források megvonása, hozzáférés korlátozása, alaptalan politikai elfogultsággal való vádaskodás, korábbi szakmai együttműködés megszakítása, stb.

30. A közigazgatási hatósági ügyekben általános jelleggel biztosított ügyféli jogokon túl a közigazgatási hatósági eljáráson kívül is bárki számára biztosított a panasz, illetve közérdekű bejelentés megtételének lehetősége a tárgykörben eljárásra jogosult szervnél. A panasz olyan kérelem, amely egyéni jog- vagy érdeksérelem megszüntetésére irányul, és elintézése nem tartozik más - így különösen bírósági, közigazgatási - eljárás hatálya alá. A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A panasz, valamint a közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat. A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény 3. § (2) bekezdése értelmében a panaszost, vagy a közérdekű bejelentőt a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - nem érheti hátrány a panasz vagy a közérdekű bejelentés megtétele miatt. A 3. § (3) bekezdése alapján pedig a panaszos vagy a közérdekű bejelentő személyes adatai - a (4) bekezdésben foglaltak kivételével - csak a panasz vagy a közérdekű bejelentés alapján kezdeményezett eljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező szerv részére adhatóak át, ha e szerv annak kezelésére törvény alapján jogosult, vagy az adatai továbbításához a panaszos vagy a közérdekű bejelentő egyértelműen hozzájárult. A panaszos és a közérdekű bejelentő személyes adatai egyértelmű hozzájárulása nélkül nem hozhatóak nyilvánosságra.

Alkalmazásra kerültek-e a jó hírnév/becsület védelmével kapcsolatos jogszabályok a környezetvédelmi döntéshozatallal kapcsolatban? Kötelezték-e kártérítés fizetésére civil szervezetet a közérdekű környezetvédelmi tevékenységükkel vagy jogi fellépésükkel kapcsolatban?

31. Az Egyezmény által meghatározott és a magyar jogi szabályozási rendszerben biztosított részvételi jogok gyakorlása esetén egyre gyakrabban fordul elő, hogy egy-egy beruházó saját értékelése szerint sérelmet szenved, amely lehet jó hírnév sérelme, illetve lehet kimutatható vagyoni vagy nem vagyoni kár is.

Előfordul, hogy a beruházó személyiségvédelmi okokra hivatkozva pert indított, illetve egyes esetekben kártérítést követelt az engedélyezési eljárás elhúzódása vagy más többletköltségek felmerülése miatt.

A kérdéses ügyekben a Legfelsőbb Bíróság több alkalommal állapította meg a jó hírnév sérelmét, anyagi kártérítést azonban nem állapított meg.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Huta környezetvédelmi Jogi Egyesület: A hasonló ügyeket érdemes lenne elemezni a civil szervezetek szempontjából is. Erről van információ? A beruházók, vagy nagy cégek, a jó hírnév sérelmére való hivatkozással gyakran használják fel az ilyen eseteket, a civil szervezetek esetleg civilek, civil szervezetek, egyének vagy újságírók, stb. elleni megtorlásra, holott ezek közérdekből kérnek, ill. hoznak nyilvánosságra információkat vagy tiltakoznak egyes potenciálisan veszélyes, természetkárosító vagy egészséget veszélyeztető, esetleg egy-egy közösség számára hátrányos beruházás ellen. (SLAPP ügyek.) Az Aarhusi Egyezmény célja, az ilyen esetekben, éppen a civilek védelme kell, hogy legyen.

4. A 3. cikk alkalmazását gátló tényezők

5. További információk az Egyezmény általános rendelkezéseinek gyakorlati megvalósításáról (opcionális)

6. Kapcsolódó web-oldalak

www.termeszetvedelem.hu

<http://www.nemzetipark.gov.hu>

www.justiceandenvironment.org

www.emla.hu

www.kothalo.hu

www.vedegylet.hu

www.levego.hu

www.rec.org

http://beszamolo2011.jno.hu/JNO_beszamolo_2011.pdf

<http://web.okir.hu>

7. A 4. cikk alkalmazása (hozzáférés a környezeti adatokhoz)

32. Magyarországon a környezeti adatokhoz való hozzáférést az alábbi jogi szabályozás biztosítja:

33. Infotv. szabályozza generális jelleggel a közérdekű adatok megismerhetőségét. A környezetvédelmi adatszolgáltatás rendjét a Kvt., valamint a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szabályozza.

Az Infotv. általános jelleggel előírja a közérdekű adatok kezelésének rendjét, közérdekű adatnak minősítve minden állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső adatot. Az Infotv. értelmében a közérdekű adat megismerése iránt bárki – érdekeltségre tekintet nélkül – szóban, írásban vagy elektronikus úton igényt nyújthat be. Az adatigénylésnek az adatot kezelő szerv – közérthető formában és amennyiben aránytalan költséggel nem jár az igénylő által kívánt módon – az igény tudomására jutását követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget (ezen határidőt egy alkalommal az adatkezelő 15 nappal meghosszabbíthatja, ha az adatigénylés jelentős terjedelmű, illetve nagyszámú adatra vonatkozik, vagy az adatigénylés teljesítése az adatkezelő alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár). Az igénylőt az igény teljesítésének megtagadásáról, annak indokairól, valamint a lehetséges jogorvoslati lehetőségekről az igény beérkezését követően ugyancsak 15 napon belül írásban vagy – ha az igényben elektronikus levelezési címét közölte – elektronikus úton értesíteni kell. A törvény az egyes közérdekű adatok megismerését az arra irányuló adatigénylés benyújtásának a fentiek szerinti lehetősége mellett proaktív módon is biztosítja azzal, hogy – jogszabályban, illetve az adatkezelő által egyedileg meghatározott – közzétételi listákon szereplő adatok internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, kinyomtatható és részleteiben is adatvesztés és -torzulás nélkül kimásolható módon, a betekintés, a letöltés, a nyomtatás, a kimásolás és a hálózati adatátvitel szempontjából is díjmentesen történő hozzáférhetővé tételét írja elő (elektronikus közzétételi kötelezettség). Az így közzétett adatok megismerése személyes adatok közléséhez nem kötött és nem köthető.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Huta Környezetvédelmi Egyesület: Javasoljuk megemlíteni az intézkedéseket, amelyek a veszélyhelyzetre való hivatkozással az Infotv.-t módosítja, a közérdekű adatokhoz jutást korlátozza. A közérdekű adatokhoz jutás határidejét 45 napra módosítja, ill. ennek a határidőnek egy alkalommal további 45 nappal való meghosszabbítását teszi lehetővé. Ez az intézkedés sem az Aarhusi Egyezményvel, sem az EU hatályos joganyagával nincs összhangban, nem indokolt, és komoly korlátozást jelent az információs jogok tekintetében. (A Kormány 521/2020. (XI. 25.) Korm. rendelete a veszélyhelyzet idején az egyes adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről) Az Aarhusi Compliance Committee egyébként állásfoglalásában kérte a Részres Feleket, az egyezmény COVID járvány ideje alatti betartására is, és a hasonló korlátozások megszüntetésére.

34. A Kvt. egyértelművé teszi a környezeti információk közérdekű adatnak minősülését; előírja, hogy mindenkinek joga van a környezeti információkat – mint közérdekű adatokat – megismerni.

A Kvt. előírja a környezeti információval rendelkező szerv számára (amely lehet állami szerv, önkormányzat, környezethez kapcsolódó feladatot teljesítő vagy közszolgáltatást nyújtó, illetve egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy), hogy igény esetén a rendelkezésre álló

környezeti információt hozzáférhetővé tegyék, valamint, hogy a környezeti információk meghatározott körét közzétegyék.

35. A 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet meghatározza a környezeti információk körét, valamint azon környezeti információt tartalmazó dokumentumoknak a körét, amelyet az érintett szerv köteles – elektronikusan vagy más módon – közzétenni. Az itt szereplő felsorolás teljes mértékben lefedi az Egyezmény 2. cikkében található környezeti információ fogalmát.

Környezeti információ minden olyan információ, adat, amely vonatkozik:

- a környezetre, illetve a környezeti elemek állapotára - ideértve a biológiai sokféleséget és annak összetevőit, valamint a géntechnológiával módosított szervezeteket -, valamint az ezen elemek közötti kölcsönhatásra;
- a környezetterhelésre, ideértve a zaj, sugárzás, hulladék, radioaktív hulladék környezetbe történő közvetlen vagy közvetett kibocsátására, ha az hatással van, vagy valószínűleg hatással lehet a környezet elemeire;
- környezettel összefüggő intézkedésekre, az azokkal összefüggő költséghatékonysági és más gazdasági elemzésekre és feltevésekre;
- a környezetvédelmi jogszabályok végrehajtásáról szóló jelentésekre;
- az emberi egészség és biztonság állapotára.

36. A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek – 2014. január 1-től környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek – a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésének egyszerűsítésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 360/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet alapján – 2020. március 1. napjától általános jogutódjai a fővárosi és megyei kormányhivatalok.

A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek jogerős döntéseiket honlapjukon közzétették. Korábban a felügyelőségek, majd az átszervezéseket követően a kormányhivatalok környezetvédelmi és természetvédelmi főosztályai jogerős döntéseiket a hivatal honlapján közzéteszik.

37. A fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 20. cikk (1) bekezdése az alább említett információk nyilvánosság számára történő biztosítását is előírja A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 90/L. §, valamint a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletével kapcsolatos eljárás, bejelentés, adatszolgáltatás, nyilvántartás és ellenőrzés részletes szabályairól szóló 414/2017. (XII. 18.) Korm. rendelet 10. § (3) bekezdése alapján a nyilvánosságot már folyamatosan biztosítja.

Az Evt. 90/L. § (1) bekezdés értelmében "Az erdészeti hatóság a faanyag kereskedelmi lánc hatósági felügyeletével kapcsolatos jogkövetkezményeket megállapító végleges végrehajtható határozatának vagy végzésének kivonatát honlapján haladéktalanul közzéteszi, ha eljárása során mulasztást vagy jogszabálysértést állapít meg."

Az 414/2017. (XII. 18.) Korm. rendelet 10. § (3) bekezdése alapján a NÉBIH közzéteszi honlapján a faanyag kereskedelmi lánc hatósági felügyeletével kapcsolatos jogkövetkezményeket megállapító végleges végrehajtható határozatának vagy végzésének kivonatát, továbbá az illegális fakitermelés kockázatával kapcsolatosan az ország területére vonatkozóan kidolgozott éves statisztikai adatokat megyei vagy egyéb területi bontásban, és a

faanyag kereskedelmi láncsal kapcsolatosan végzett ellenőrzések végrehajtásának összefoglaló eredményeit.

38. Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X.25.) számú Kormányrendelet előírásai szerint az ivóvíz minőségével kapcsolatos adatokat, az esetleges egészségkockázatokat és az ezek elhárítására tett lépéseket mind az ivóvíz szolgáltató, mind az illetékes népegészségügyi hatóság köteles a honlapján közzétenni. Az országos szintű tájékoztatást az ivóvíz minőségéről az Nemzeti Népegészségügyi Központ (továbbiakban: NKK) végzi, amely a honlapján kereshető, interaktív térképen település szintű információt tesz közzé. A természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről szóló 78/2008. (IV.03.) Kormányrendelet tartalmazza a fürdővíz minőség közzétételére vonatkozó előírásokat. A természetes fürdőhelyeken az adott strandra vonatkozó, a megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv honlapján az illetékességi körbe tartozó, a Nemzeti Népegészségügyi Központ honlapján országosan valamennyi kijelölt fürdőhelyre vonatkozó vízminőségi információt közzé kell tenni, beleértve a kockázati tényezőket tartalmazó ún. fürdővízprofilt is. Az NKK honlapján nnk.gov.hu emellett kereshető interaktív térkép formájában nyújt felvilágosítást a legutóbbi vízvizsgálat eredményéről.

39. Az Országos Levegőterhelés-csökkentési Programról szóló 1231/2020. (V. 15.) Korm. határozattal kihirdetett Országos Levegőterhelés-csökkentési Program a levegőszennyezés csökkentése, a levegőminőség javítása érdekében intézkedéseket tartalmaz a közlekedés és a lakossági tevékenységek okozta kibocsátásokkal kapcsolatos tájékoztatás hatékonyságának javítására.

40. Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 10. § (2) bekezdése előírja az atomenergia alkalmazói közül az engedélyes számára, hogy a környezeti sugárzási viszonyok ellenőrzési eredményeiről rendszeresen, legalább havonta tájékoztassa a lakosságot.

4. cikk (1) bekezdés (az információhoz való hozzáférés biztosítása)

Kötelesek-e az érintett szervek nyilvántartást vezetni a beérkezett, illetve a visszautasított kérelmekről? Létezik-e az adatnyilvánosság felügyeletével megbízott elkülönült szerv?

41. Az Infotv. előírja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerveknek a közérdekű adatok megismerésére irányuló igények teljesítésének rendjét rögzítő szabályzatot kell készíteniük, és kötelesek a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságot (a továbbiakban: NAIH) évente értesíteni az elutasított igényekről, az elutasítás indokaival együtt.

Infotv.-ben meghatározottak alapján az állami feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek, így a kormányhivatalok lehetővé teszik, a kezelésében lévő közérdekű adatok és közérdekből nyilvános adatok – erre irányuló igény alapján – bárki által történő megismerhetőségét. Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése alkotmányos szinten rögzíti, hogy a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.

E független hatóság feladatait az Alaptörvény hatálybalépésétől – 2012. január 1-től egy autonóm államigazgatási szerv, a NAIH látja el, amely az Alaptörvény és az Infotv. értelmében független, csak a törvénynek van alárendelve, feladatkörében nem utasítható, a

feladatát más szervektől elkülönülten, befolyásolástól mentesen látja el. A NAIH számára feladatot csak törvény állapíthat meg.

Az Infotv. – alapján a NAIH - a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének elősegítéséhez kapcsolódó feladatkörében – többek között –

- javaslatot tehet jogszabályok megalkotására, illetve módosítására, véleményezi a feladatkörét érintő jogszabályok tervezetét;
- általános jelleggel vagy meghatározott adatkezelő részére ajánlást bocsáthat ki;
- bejelentés alapján vizsgálatot folytathat;
- a közérdekű és közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatos jogsérelem vagy annak közvetlen veszélye esetén felszólíthatja az adatkezelőt a jogsérelem orvoslására, illetve annak közvetlen veszélye megszüntetésére;
- a közérdekű adatokkal és a közérdekből nyilvános adatokkal kapcsolatos jogsértéssel összefüggésben bírósághoz fordulhat.

Hangsúlyozandó, hogy az Infotv. alapján bármely személy ingyenesen a NAIH vizsgálatának kezdeményezésére jogosult, ha véleménye szerint a közérdekű adatok vagy a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez fűződő jogok gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem következett be, - a vizsgálat kezdeményezésének nem feltétele, hogy a bejelentő a jogsérelem alanya legyen - vagy annak közvetlen veszélye fennáll, függetlenül attól, hogy a bejelentőt érte-e jogsérelem. Az Infotv. rögzíti továbbá, hogy a NAIH-hoz tett bejelentése miatt senkit sem érhet hátrány. A bejelentő kilétét a NAIH csak akkor fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem lenne lefolytatható. Ha a bejelentő kéri, kilétét a NAIH akkor sem fedheti fel, ha ennek hiányában a vizsgálat nem folytatható le.

4. cikk (3) bekezdés c) pont (titkos információ)

Bizalmasnak minősíthetőek-e a közigazgatási döntés-előkészítő iratok?

42. Az Infotv. alapján a közérdekű adat nem ismerhető meg,

- ha az a közfeladatot ellátó szerv feladat- és hatáskörébe tartozó döntés meghozatalára irányuló eljárás során készített vagy rögzített, a döntés megalapozását szolgáló adat (ún. döntés-előkészítő adat),
 - a döntés meghozatalát megelőzően az adat keletkezésétől számított tíz évig, kivéve, ha ezen adatok megismerését – az adat megismeréséhez és a megismerhetőség kizárásához fűződő közérdek súlyának mérlegelésével – az azt kezelő szerv vezetője engedélyezi;
 - a döntés meghozatalát követően,
 - i. ha az adat további jövőbeli döntés megalapozását is szolgálja, e döntést megalapozó adatként, az arra vonatkozó általános feltételekkel és időtartamban;
 - ii. ha az adat megismerése a közfeladatot ellátó szerv törvényes működési rendjét vagy feladat- és hatáskörének illetéktelen, külső befolyástól mentes ellátását, így különösen az adatot keletkeztető álláspontjának a döntések előkészítése során történő szabad kifejtését veszélyeztetné, addig, amíg e körülmény fennáll (de legfeljebb az adat keletkezésétől számított tíz éves időtartamban).

Az Infotv. alapján, ha a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítésének megtagadása tekintetében törvény az adatkezelő mérlegelését teszi lehetővé (így pl. a fenti esetekben is), a

megtagadás alapját szűken kell értelmezni, és a közérdekű adat megismerésére irányuló igény teljesítése kizárólag abban az esetben tagadható meg, ha a megtagadás alapjául szolgáló közérdek nagyobb súlyú a közérdekű adat megismerésére irányuló igény teljesítéséhez fűződő közérdeknél.

43. Az Ákr. 33-34. §-a szabályozza, hogy mely iratokba lehet betekinteni, illetve arról másolatot készíteni. Az ügyfél az eljárás bármely szakaszában és annak befejezését követően is betekinthez az eljárás során keletkezett iratba, a döntés tervezetének kivételével. Ez a jog akkor is megilleti, ha korábban nem vett részt az eljárásban. Harmadik személy akkor tekinthez be a személyes adatot vagy védett adatot tartalmazó iratba, ha igazolja, hogy az adat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges, valamint ha a védett adat megismerésének törvényi feltételei fennállnak. Az iratbetekintési jog - a személyes és védett adatok megismerhetetlenné tétele, valamint az ilyen módon kivonatolt iratról való másolat készítése – az eljárási költségekről, az iratbetekintéssel összefüggő költségtérítésről, a költségek megfizetéséről, valamint a költségmentességről szóló 469/2017. (XII. 28.) Korm. rendeletben meghatározott költségtérítés ellenében gyakorolható.

A kormányhivatali integráció megváltoztatta egyes szakkérdésekkel kapcsolatos álláspontok megismerhetőségét. Szakhatósági eljárásban a szakkérdésről kialakított szakhatósági állásfoglalást az érintettek az iratbetekintési jog alapján ismerhetik meg. Mivel a felügyelőségek kormányhivatali integrációja a kormányhivatal hatáskörébe tartozó ügyekben a szakhatósági eljárásokat megszüntette, ezért a szakkérdéssel kapcsolatos szakmai állásfoglalás már a belső egyeztetés részévé vált. A kormányhivatalok egy része ezeket az anyagokat az Ákr. 33-34. §-ára hivatkozva a határozat előkészítő anyagának tekinti, és ezért az iratbetekintési jogot ezen iratokra vonatkozóan kizárja.

4. cikk (4) bekezdés (általános)

44. A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény 2010. április 1-én történt hatálybalépésével megszűnt a korábban alkalmazott ún. titokköri jegyzék intézménye, amelynek alapján, az abban szereplő adatkategóriák esetében alkalmazható volt a minősítés.

Az új jogszabály megszüntette ezt az automatizmushoz vezető eljárást, s jelenleg a kármérték alapú minősítés elve alapján a minősítő egyedi mérlegelésén alapuló döntése útján kerülhet sor a minősítésre.

Feltételei: amennyiben az adat nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése, módosítása vagy felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé, valamint az arra jogosult részére hozzáférhetetlenné tétele

- rendkívül súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Szigorúan titkos!”,
- súlyosan károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Titkos!”,
- károsítja a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Bizalmas!”,
- hátrányosan érinti a minősítéssel védhető közérdeket, akkor „Korlátozott terjesztésű!”

minősítési szintű.

Az Infotv. alapján a közérdekű adat nem ismerhető meg, ha az a minősített adat védelméről szóló törvény szerinti minősített adat, a minősítés megszűnésének vagy megszüntetésének időpontjáig. A NAIH azonban a minősítés jogszerűségének felülvizsgálatára titokfelügyeleti hatósági eljárást indíthat, ezen eljárásban hozott határozatában pedig a nemzeti minősített adat minősítésére vonatkozó jogszabályok megsértésének megállapítása esetén a minősítőt a

nemzeti minősített adat minősítési szintjének, illetve érvényességi idejének a jogszabályoknak megfelelő megváltoztatására vagy a minősítés megszüntetésére hívhatja fel.

45. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 413. § (1) bekezdése tartalmazza a gazdasági titok megsértése tényállását. A tényállás magában foglalja a bank-, értékpapír-, pénztár-, biztosítási vagy foglalkoztatói nyugdíjtitoknak minősülő titok megsértését. A 413. § (2) bekezdés a) pontja kimondja, hogy „Nem valósítja meg a gazdasági titok megsértését, aki a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettségének tesz eleget”.

4. cikk (4) bekezdése d) pontja – üzleti titok különböző kategóriái

46. Az üzleti titok fogalmát a Ptk. 2:47 § (1) bekezdése a következőképpen határozza meg:

„(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felróhatóság nem terheli.”

A 2018. augusztus 8-án hatályba lépett az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény szerint az üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, titkos - egészben, vagy elemeinek összességéként nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető -, ennél fogva vagyoni értékkel bíró olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek a titokban tartása érdekében a titok jogosultja az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítja. A környezetvédelmi hatóság 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárásaiban az üzleti titokkal kapcsolatos szabályozást a 108. pont tartalmazza.

47. A Ptk. megfogalmazására utalnak az ágazati jogszabályok is; az egyes ágazatokra vonatkozóan ún. ágazati titokfajtákat határoznak meg.

A közigazgatási jog területén a védett titok: a minősített adat, továbbá az üzleti, a bank-, a biztosítási, az értékpapír-, a pénztártitok, a fizetési titok, valamint a magántitok.

- értékpapírtitok: a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény 369. § (1) bekezdése;
- banktitok: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 160. § (1) bekezdése;
- fizetési titok: a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 59. §;
- pénztártitok: a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 78. § (2) bekezdése;
- az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 40/A. §-ának (1) bekezdése az üzleti titokra a Ptk. meghatározásával megegyező meghatározást ad a törvény alkalmazásában, a (2) bekezdése a pénztártitok fogalmát határozza meg
- biztosítási titok: a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 135-143. §

4. cikk (4) bekezdés f) pont (személyes adatok)

48. A GDPR értelmében személyes adatnak minősül a következő: bármely meghatározott személyes adat alapján azonosított vagy – közvetlenül vagy közvetve – azonosítható természetes személlyel (érintett) kapcsolatba hozható adat– különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

4. cikk (8) bekezdés (díjak)

Van-e díja az információ nyújtásának? Amennyiben igen, oldalanként mennyi a díja a hivatalos dokumentum másolatának?

49. Az információkhoz való hozzáférés díjazására az Infotv., valamint a közadatok újrahazsnosításáról szóló 2012. évi LXIII. törvény, továbbá a közérdekű adat iránti igény teljesítéséért megállapítható költségtérítés mértékéről szóló 301/2016. (IX. 30.) Korm. rendelet rendelkezései irányadóak.

Az Infotv. alapján a közérdekűadat-igénylés során igényelt adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről – annak tárolási módjától függetlenül – az igénylő másolatot kaphat. Az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv az adatigénylés teljesítéséért – az azzal kapcsolatban felmerült költség mértékéig terjedően – költségtérítést állapíthat meg, amelynek összegéről az igénylőt az igény teljesítését megelőzően tájékoztatni kell.

Ezen költségtérítés mértékének meghatározása során – annak figyelembe vételével, hogy a költségelemek megállapítható legmagasabb mértékét kormányrendelet szabályozza – az adatkezelő az alábbi költségelemeket érvényesítheti:

- a) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó költsége,
- b) az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó az igénylő részére történő kézbesítésének költsége, valamint
- c) ha az adatigénylés teljesítése a közfeladatot ellátó szerv alaptevékenységének ellátásához szükséges munkaerőforrás aránytalan mértékű igénybevételével jár, az adatigénylés teljesítésével összefüggő munkaerő-ráfordítás költsége.

Arról, hogy a másolatként igényelt dokumentum vagy dokumentumrész jelentős terjedelmű, továbbá a költségtérítés mértékéről, valamint az adatigénylés teljesítésének a másolatkészítést nem igénylő lehetőségeiről az igénylőt az igény kézhezvételét követő 15 napon belül tájékoztatni kell. Ha az a dokumentum vagy dokumentumrész, amelyről az igénylő másolatot igényelt, jelentős terjedelmű, a másolat iránti igényt a költségtérítésnek az igénylő általi megfizetését követő 15 napon belül kell teljesíteni.

A költségtérítés mértékének megállapítása során figyelembe vehető költségelemeket és azok legmagasabb mértékét, valamint a másolatként igényelt dokumentum jelentős terjedelmének megállapítása során alkalmazandó szempontokat jogszabály határozza meg. Az igényelt adatokat tartalmazó adathordozó (másolat) „díja” a közfeladatot ellátó szervnél felmerült tényleges költséggel egyezik meg, de ezen költség sem lehet magasabb a kormányrendeletben meghatározott mértéknél, abban az esetben sem, ha a tényleges költség magasabb.

8. A 4. cikk alkalmazását gátló tényezők

9. További információk a környezeti adatokhoz való hozzáférés biztosításával kapcsolatban

50. A megkeresések jellemzően a következő témákban fordultak elő:

- információk kérése az ügyintézés módjáról, kérdések az eljárási jogszabályokkal kapcsolatban;
- környezeti alapnyilvántartással (KÜJ, KTJ) kapcsolatos kérdések;
- környezeti adatszolgáltatásokkal (OKIR) kapcsolatos kérdések;
- csomagolás, elektronikai berendezés, elem és akkumulátor, gépjármű „gyártók” (belföldi előállítók, importőrök, közösségen belüli behozók) adatszolgáltatási, visszavételi, kezelési kötelezettségei;
- hulladékok országhatáron át történő szállítása (bejelentési, adminisztrációs kötelezettségek);
- természetvédelmi, tájvédelmi (környezetvédelmi) szakértői jogosultság engedélyezése;
- panaszbejelentések, közérdekű bejelentések;
- konkrét, folyamatban lévő ügyekkel kapcsolatos megkeresések;
- statisztikai adatok kérése;
- hulladékgazdálkodási tevékenységek engedélyezése;
- termékdíjas szabályozással, termékdíj-mentességgel kapcsolatos kérdések;
- telephelyen folytatott tevékenység engedélyezettségére vonatkozó megkeresések;
- építési engedélyezés környezetvédelmi és természetvédelmi feltételeivel kapcsolatos kérdések.
- A kármentesítési eljárásokkal kapcsolatos megkeresések

10. Kapcsolódó web-oldalak

www.emla.hu
www.kothalo.hu
www.kozadat.hu
<https://kormany.hu/agrarminiszterium>
www.termeszetvedelem.hu
<http://www.nemzetipark.gov.hu/>
www.erdo.hu
<https://portal.nebih.gov.hu/nyitooldal>
<http://www.orszagoszoldhatosag.gov.hu/>
<http://oki.antsz.hu>
www.ovf.hu
<http://web.okir.hu>
<http://www.katasztrofavedelem.hu/>
<http://www.kormanyhivatal.hu/hu>

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzései

Kiemelném, hogy a Kvt. 12. § (5) bekezdése alapján a környezetbe történő kibocsátással kapcsolatos információ megismerését nem lehet arra hivatkozva megtagadni, hogy az személyes adat, üzleti titok, adótitok, fokozottan védett növény vagy állat élőhelyére, kimerülően lévő természeti erőforrások lelőhelyére, fokozottan védett földtani természeti érték előfordulási helyére vonatkozó adat.

Fontosnak tartom azt is megjegyezni, hogy a szervezeti átalakítások következtében a korábbi honlapokon közzétett határozatok és információk elérhetősége nagy változatosságot mutat, van, ahol a honlap megszüntetése miatt az összes korábbi információ az interneten keresztül elérhetetlenné vált. A honlapokon való keresési lehetőségek, a rajtuk megjelenő információ

sokszínűsége, a tájékoztatások korlátozott volta, vagy éppen hiánya az ügyfeleket – kiemelten a társadalmi részvétel lehetőségét - elbizonytalaníthatja, jogérvényesítésüket megnehezítheti. A korábban már említett 4/2019. (III.7.) AB határozat és az azt követő törvénymódosítás alapján a szakkérdésekkel kapcsolatos álláspontok megismerhetőségét a hatóságnak biztosítania kell.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A jelentési időszakban sem állt meg az a tendencia, hogy az információszabadság korábbi szintjéből folyamatos visszalépéseket tartalmazó új előírások jelennek meg. A legutóbbi ilyen szabály, az Alaptörvény 2020 novemberében elfogadott módosítása, amely a korábbiakhoz képest szűkíti a „közpénz” fogalmát, ezzel megnehezítve bizonyos pénzmozgások és intézmények átláthatóságát. Bár a környezeti információkhoz való közvetlen hozzáférést első látásra ezek nem érintik, a kevésbé átlátható állami pénzügyeknek a környezet állapota szempontjából is hatalmas jelentősége lehet.

A titkosnak minősített információk köre a gyakorlatban továbbra is túlságosan tág, sok esetben indokolatlan és továbbra is előfordulnak olyan esetek is, amikor ennek egyértelmű célja az információ elzárása a nyilvánosságtól.

11. Az 5. cikk alkalmazása (környezeti adatok összegyűjtése és terjesztése)

5. cikk (1)-(3) és (7) bekezdések (a környezetállapot ismeretére és feldolgozására irányuló kötelezettség, az aktív környezeti adatszolgáltatás rendszere, az adatok elektronikus tárolása és hozzáférése)

51. Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (a továbbiakban: OKIR). A környezetvédelmi monitoring rendszer működését a Kvt. szabályozza, amely előírja a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérését, igénybevételi és terhelési adatainak mérését, gyűjtését, feldolgozását és nyilvántartását. Ezen feladatok ellátása érdekében a törvény kötelezi a környezetvédelemért felelős minisztert a Kormány által meghatározott módon, mérő-, észlelő- és ellenőrző (monitoring) hálózat létrehozására és működtetésére.

Az OKIR-ban történő adatok gyűjtése kétféle módon történik: egyrészt különböző mérőhálózatokból, egyedi mérésekből származó adatok (légszennyezettség, vízminőség), másrészt az érintett környezethasználók, telephelyek önbevallásán alapuló, a környezet terhelésére vonatkozó adatok (szennyező anyag kibocsátás, hulladékképződés). A környezethasználók kötelesek a tevékenységük által okozott környezetterhelést nyomon követni, illetve arról a hatóságok felé jelentést tenni.

Éves adatszolgáltatásoknál az adatszolgáltató jellemzően a tárgyévet követő első negyedév végéig köteles az adatok megadására.

A Kvt. előírja, hogy az adatszolgáltatások rendjét meghatározó tájékoztatókat közzé kell tenni. Ezt a célt, illetve az OKIR-ban található környezeti adatok nyilvánosságát szolgálja az OKIR publikus honlapja (web.okir.hu). A honlapon a környezetvédelmi igazgatással kapcsolatba kerülő ügyfelek és azok objektumainak nyilvánosságra hozható környezetvédelmi adatai tekinthetők meg.

Az OKIR továbbfejlesztésének eredményeként, az OKIR adatszolgáltatási lehetőségei, funkciói 2020.01.01. napjától megváltoztak. Az elektronikusan benyújtható Általános

Nyomtatvány Kitöltő (a továbbiakban: ÁNYK) alapú bevallások kiváltásra kerültek egy új online űrlapkezelő és adatszolgáltató rendszerrel. Az online felületen keresztül az adatszolgáltatók közvetlenül egyszerű, ügyfélbarát módon tölthetik fel a vonatkozó adatokat, férhetnek hozzá adatszolgáltatásaikhoz, kezdeményezhetik az adatok módosításait. A fejlesztés eredményeképpen az adatszolgáltatás folyamata egyszerűsödött, amely az adatszolgáltatók számára áttekinthetőbb, ellenőrizhetőbb munkát tesz lehetővé. Az adatszolgáltatási felület online kapcsolatba került az OKIR adatbázissal, és már a kitöltés alkalmával sor kerül a beküldött adatok ellenőrzésére, amelyre eddig csak a beküldést követően volt mód. Ezáltal az adatszolgáltatás nem csak gyorsabb és egyszerűbb lett, de adatminőségi javulást is eredményezett az ÁNYK szabta korlátok kiküszöbölése révén.

2020. január 1-től a környezetvédelmi és vízügyi adatszolgáltatásokat az ÁNYK nyomtatványkitöltő program helyett az OKIR kapu adatszolgáltató rendszer segítségével lehet elkészíteni és beküldeni. A korábbi (ÁNYK alapú) rendszer alapját képező adatlap csomagok helyett adatsomagokra épül. Egy adatsomag mindig egy ügyfélhez tartozik és egy időszakra vonatkozik (az időszak lehet nap, negyedév vagy év). Az alkalmazás HTML5 kompatibilis, korszerű böngészővel használható.

Fontos, hogy az OKIR kapu bejelentkezést követően az ügyfél vagy meghatalmazott részére hozzáférhetővé váltak a korábban beküldött adatszolgáltatások is. A meghatalmazott részére mindazok, amelyekhez jogosultsággal rendelkezik.

Az OKIR moduláris felépítésű, ami azt jelenti, hogy a különböző környezetvédelmi szakterületek adatai saját szakterületi nyilvántartásokba kerülnek, amely szakrendszerek immár egymással összefüggő és egymás között átjárható rendszert alkotnak. Az OKIR rendszer publikus felületén lehetőség nyílik településre, járásra vagy megyére vonatkozó, a környezet terhelésére és a környezet állapotára vonatkozó adatok (pl.: milyen és mennyi szennyezőanyag kibocsátás történik a levegőbe vagy a felszíni, felszín alatti vizekbe; mennyi és milyen hulladék képződik, stb.) lekérdezésére. Az adatok 2002-től állnak rendelkezésre, így több évre vonatkozó összehasonlítás is elvégezhető. Az OKIR az alábbi környezetvédelmi szakrendszereket foglalja magában:

- A rendszer központi magját a környezetvédelmi ügyfelek és objektumok alapadatait nyilvántartó Környezetvédelmi Alapnyilvántartó Rendszer (a továbbiakban: KAR) alkotja. A KAR Környezetvédelmi Ügyfél Jellel (KÜJ azonosítóval) és Környezetvédelmi Terület Jellel (KTJ azonosítóval) azonosítva tartalmazza a környezetvédelmi igazgatással kapcsolatba kerülő ügyfelek és objektumok (pl.: telephelyek, szennyezett területek, stb.) törzsadatait (pl.: elnevezés, cím, helyrajzi szám és földrajzi koordináták), így biztosítva az egyes ügyfelek és objektumok szakrendszerenkénti egységes azonosítását.
- Az Egységes Hulladékgazdálkodási Információs Rendszer (EHIR) modul a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartásokat és a hulladéktermelő, a gyűjtő, a kereskedő és a hulladékkezelő adatszolgáltatási kötelezettségeiből származó adatokat kezeli. Ezen túlmenően az EHIR részét képezi az egyes kiemelt hulladékarámokra (hulladékká vált gépjárművek, hulladékká vált elektromos és elektronikus berendezések, hulladékká vált elemek és akkumulátorok) vonatkozó adatgyűjtés is.
- A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) modulja a levegőtisztaság-védelmi adatszolgáltatási kötelezettségekből származó adatok nyilvántartására szolgál.
- Az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és - Szállítási Nyilvántartás (a továbbiakban: E-PRTR) modul az E-PRTR kötelezettség alá eső üzemek szennyező anyagainak

levegőbe, vízbe és földtani közegbe történő kibocsátására, hulladékok telephelyről történő elszállítására, valamint a szennyező anyagok telephelyről szennyvízben történő elszállítására vonatkozó adatait, továbbá a létesítmény nyilvántartás modulon keresztül a tevékenységek alap- és kapacitásadatait is tartalmazza.

- Jogerős/végleges környezetvédelmi hatósági határozatok adatait a Hatósági Nyilvántartó Rendszer (HNYR) tartalmazza.
- A FAVI a felszín alatti víz és földtani közeg környezetvédelmi nyilvántartási rendszere. Az adatszolgáltatási rendszer három alrendszerből áll. A FAVI-ENG – Engedélyköteles tevékenységek információs rendszere, a FAVI – KÁRINFO Kármentesítési információs alrendszere, és a FAVI – MIR Monitoring információs rendszer. Kármentesítési monitoring vonatkozásában a környezetvédelmi hatóság, egyéb esetben a vízvédelmi hatóság dolgozza fel az adatokat.
- Az OKIR Felszíni Vízhatal Szakrendszer (FEVISZ) két fő modulból áll: a felszíni vizek állapotát leíró kémiai, fizikai-kémiai és biológiai monitoring adatainak adatbázisából (FEVI) és a felszíni vizeket a vízhasználatokból érő terhelések nyilvántartásából (EMISZ).

A Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR) kialakítása és működtetése törvényi kötelezettség. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 67. § (1) bekezdése írja elő a természet védelmével kapcsolatos egységes, a nemzetközi követelményeknek is megfelelő információs rendszer működtetését. A jogforrás szerint az információs rendszert a természetvédelemért felelős miniszter, jelenleg az agrárminiszter az OKIR önálló részeként működteti. Az OKIR-hoz egy időben számos adatrögzítő, feldolgozó és lekérdező program (KAR-tér) csatlakozik, amelyet a hatósági munkatársakon kívül a minisztériumi és háttérintézeti szakemberek is használnak pl. nemzetközi adatszolgáltatásokhoz, szakterületi háttéranyagok-elemzések készítéséhez.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil szervezetek egyetértenek a digitalizáció irányával, de a végrehajtásban előfordulnak lényegesebb hibák, az OKIR-ban sok az üres oldal, nehezen kereshető és áttekinthetetlen adathalmaz, ezeknek a javítása, az adatok szemléletes és közérthető módon történő megjelenítése lenne szükséges.

52. *Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (a továbbiakban: OLM):* honlapján (www.levegominoseg.hu) környezeti levegő minőségi adatokat közöl. A honlapon a kormányhivatalok által üzemeltetett automata és manuális (RIV) monitorhálózat adatai is megtalálhatóak, az előbbiek egy-két órás (validálási) késéssel, valamint archív adatok és éves értékelések is elérhetőek. Bemutatásra kerülnek többek között a monitorállomások, azok fényképe, elhelyezkedése, a mért légszennyező anyagok listája, legfrissebb és archív mérési eredmények.

A mérőhálózat fejlesztése folyamatos feladat, mely esetén az utóbbi években rendelkezésre állt közel 3 Mrd Ft támogatás jelentős előrelépésre adott lehetőséget. A Svájci-Magyar Együttműködési Program az OLM és annak laboratóriumi háttere fejlesztését szolgálta. A projekt keretében lezajlott 191 mintavevő és gázelemző készülékbeszerzése, 40 laboratóriumi eszköz és két új, jól felszerelt mobil mérőállomás üzembe állítása. A Környezet és Energia Operatív Program (a továbbiakban: KEOP) az automata hálózat, valamint az informatikai háttér fejlesztésére adott lehetőséget. Megvalósult az automata mérőállomások elavult műszereinek cseréje (összesen 95 mérőműszer), két új, jól felszerelt mobil mérőállomás beszerzése, a mérőállomások mérésadatgyűjtő hardvereinek cseréje, a mérési adatgyűjtő szoftverek egységesítése, a Méréshálózat informatikai hátterét biztosító szerverek

és az azokon futó szoftverek egységesítése és korszerűsítése, valamint a www.levegominoseg.hu weboldal kialakítása.

53. A TIR: az OKIR önálló részeként működik. (<http://web.okir.hu/hu/>) A rendszer a természetvédelemért felelős tárca, a nemzeti parkigazgatóságok, a kormányhivatalok és az erdészeti hatóság adatbázisainak működését hivatott kiszolgálni. A TIR több modulból (biotika, ingatlan, vagyon, védett objektum, természetvédelmi őrszolgálat) épül fel. A TIR a nemzeti park igazgatóságokon képződő élővilág-védelmi, biodiverzitás monitorozási, földtani, tájvédelmi, természetvédelmi terület- és vagyonkezelési stb. adatok komplex térinformatikai támogatással megvalósult számítógépes információs rendszere. A TIR legfontosabb biotikai adatait az 1998. óta működő, Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (a továbbiakban: NBmR) szolgáltatja.

A TIR részeként üzemelő közönségszolgálati modul lehetővé teszi a www.termeszetvedelem.hu főoldalról is egy közérthető és egyszerűen kezelhető térkép-megjelenítő oldal <http://web.okir.hu/hu/tir> igénybevételét.

54. *Országos Erdőállomány Adattár:* A Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztálya kezelésében lévő Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer (ESZIR) részeként működő modul, amelyet az Evt. 38. § (1) bekezdése alapján az erdőgazdálkodásért felelős miniszter működtet. Feladata a fenntartható erdőgazdálkodást megalapozó erdőtervi adatok biztosítása, az erdészeti hatósági nyilvántartások kezelése, erdőtervek adatainak tárolása és az elvégzett erdőgazdálkodási tevékenység nyomon követése, a hatósági és természetvédelmi kezelési és vagyonkezelési munkákat is beleértve.

Az Adattár többek között tartalmazza: az erdőrészek azonosító adatait és térképét, a faállományokra jellemző adatokat, az erdő rendeltetését és az ehhez kapcsolódó korlátozásokra vonatkozó adatokat, az erdőgazdálkodás üzemmódját, az erdő természetességi alapelvárását, valamint a természetvédelmi korlátozásokat megalapozó egyéb adatokat (pl. védett és fokozottan védett fajok, közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelyek és fajok előfordulása). Továbbá a természetvédelmi információk Adattárba való bekerülésére bármikor lehetőség nyílik, amennyiben azt a feladattal érintett természetvédelmi szervek az erdészeti hatóság tudomására hozzák.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Hangsúlyozandó, hogy az Országos Erdőállomány Adattár nem nyilvános, így bár pozitív, hogy a hatóság rendelkezik adatokkal, azokat nem osztja meg a nyilvánossággal.

55. A Vízgazdálkodási Információs Rendszer: a vízgazdálkodási alapadatok nyilvántartásának és feldolgozásának olyan rendszere, amely a társadalom vízzel kapcsolatos igényeire figyelemmel, az ezzel összefüggő döntéseket megalapozó adatokat tartalmazza és kezeli, valamint képes a rokon információs rendszerekkel kapcsolatos adatcserére. A Vízgazdálkodási Információs Rendszerben jelentős fejlesztések valósultak meg, illetve vannak folyamatban. Ennek eredményeként egyre több minőségi információ érhető el a társadalom számára, amelyre példa a térképi megjelenítés, ennek segítségével az adatlekérdezés <https://geoportal.vizugy.hu/atlasz/>.

56. A környezetállapot ismeretére és feldolgozására irányuló kötelezettségen belül, vizeink állapotára vonatkozóan a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Víz Keretirányelv) végrehajtása az irányadó. A vizek állapotát a

Víz Keretirányelv előírásai szerint készült, nyilvánosan hozzáférhető térképi adatbázisok mutatják be, mind a felszíni, mind a felszín alatti vizekre vonatkozóan (<https://geoportal.vizugy.hu/atlasz>).

57. Felszíni vizeink vízállásával kapcsolatos információk érhetők el a www.hydroinfo.hu című honlapon. Az ár- és belvízvédelmi készültségi fokozatok, vízminőségi káresemények és a védekezésről fontosabb információk, friss hírek a www.vizugy.hu című honlapon vannak közzétéve.

58. Az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 2014. évi módosítását követően a jogszabály kötelezővé tette a vízminőség-ellenőrző vizsgálatokkal, a határérték-túllépésekkel, a szennyezés veszélyével járó rendkívüli eseményekkel, valamint a minőségjavító intézkedésekkel kapcsolatos adatok, információk rögzítését. A HUMVI rendszerben 2015-től történik az adatok tárolása és értékelése. A közüzemi ivóvízellátó rendszer üzemeltetője minden negyedévet követő hónap 15. napjáig feltölti a rendszerbe az ivóvízminőségi adatokat és a megtett intézkedéseket, illetve a kontroll vizsgálati eredményeket. A Kormányhivatal illetékes Népegészségügyi Főosztálya a feltöltött adatokat leellenőrzi és validálást követően továbbítja a Központba (NNK). A humán felhasználású vizek informatikai rendszerét az NNK működteti.

A HUMVI rendszerbe az NNK, az illetékes népegészségügyi szerv, továbbá az üzemeltető és az üzemeltető által megbízott laboratórium tölthet fel adatokat.

A HUMVI rendszerben történik a természetes fürdők országos nyilvántartása, továbbá a vizsgálati eredmények rögzítése is. Jelenleg folyamatban van a medencés közfürdők adatainak feltöltése.

59. Az *Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer* (a továbbiakban: TeIR): bárki számára lehetőséget biztosít az ország népességének, gazdaságának, épített, táji és természeti környezete állapotának, területi jellemzőinek megismerésére, változásainak figyelemmel kísérésére. A TeIR web alapú informatikai rendszer, amelynek szolgáltatásai az interneten keresztül érhetőek el (www.teir.hu). A regisztráció nélkül elérhető alkalmazások a TÉRPORT portálon működnek. A regisztrációhoz kötött alkalmazások az államigazgatás szervei számára térítésmentesek. A felhasználók azonosítása minden esetben a Központi Elektronikus Szolgáltatási Rendszer [Ügyfélkapu](#) szolgáltatásán keresztül történik.

A TÉRPORT célja, hogy a szakmai és laikus érdeklődők számára egyaránt széleskörű, naprakész tájékoztatást nyújtson a területfejlesztés, településfejlesztés, vidékfejlesztés, területrendezés, településrendezés témakörökben. A portál szakterületenként és témakörönként ismerteti a jogszabályi háttérrel, intézményrendszert, az alapfogalmakat, a jelentősebb fejlesztési koncepciókat, fejlesztési programokat, területrendezési terveket, továbbá letölthető formában közzéteszi a fontosabb szakmai dokumentumokat, tanulmányokat.

60. A *környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről* szóló EU irányelv alapján készülő stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek nyilvánosságát a vonatkozó hazai szabályozás biztosítja. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet értelmében a jogszabály hatálya alá tartozó területekre készült zajtérképet és intézkedési tervet elérhetővé kell tenni a környezetügyért felelős minisztérium honlapján.

A környezeti adatszolgáltatás speciális, az Egyezmény által külön kezelt területe (5. cikk (1) bekezdés (c) pont) a környezeti veszélyhelyzetekkel kapcsolatos hatósági tájékoztatás.

A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 2002/49/EK EU irányelv alapján készülő stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek nyilvánosságát a vonatkozó hazai szabályozás biztosítja. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet értelmében a települési zajtérkép készítésére kötelezett, valamint a fő közlekedési létesítmény kötelezettje a stratégiai zajtérképet a környezetvédelemért felelős miniszter és az érintett önkormányzatok részére megküldi, és hozzáférést biztosít a jóváhagyott stratégiai zajtérképek adatbázisához, illetve a jogszabály hatálya alá tartozó területekre készült zajtérképet és intézkedési tervet elérhetővé kell tenni a környezetügyért felelős minisztérium honlapján.

61. A nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet előírja, hogy az emberi egészséget vagy a környezetet érő közvetlen fenyegetés esetén a környezeti információval rendelkező szerv a birtokában lévő vagy számára tárolt környezeti információt azonnal közzéteszi az érintett lakosság számára.

62. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel összefüggő tájékoztatási rendszert a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény, valamint a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 2/2001. (I. 17.) Korm. rendelet hozta létre. 2012. január 1-je óta az új, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 219/2011. (X.20.) Korm. rendelet határozza meg a nyilvánosság biztosítására (pl. veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, létesítmény engedélyezésében) és a lakosság tájékoztatására (pl. a biztonsági jelentés és az az alapján készülő védelmi terv közzététele) vonatkozó részletes kötelezettségeket.

A törvény a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek vezetőinek kötelességévé teszi az üzemben jelenlevő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző és a káresemény felszámolására irányuló intézkedések megtételét. Ezen információkat a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem-biztonsági jelentése vagy elemzése tartalmazza. A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzembiztonsági jelentése, vagy elemzése nyilvános, a helyi polgármesteri hivatalban mindenki számára hozzáférhető.

Egy váratlanul bekövetkező veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset kezelésére a települési polgármester közreműködésével a hivatásos katasztrófavédelem helyi szerve külső védelmi tervet készít, amely meghatározza a lakosság, az anyagi javak és a környezet védelmével kapcsolatos feladatokat, a végrehajtásukkal összefüggő feltételeket, erőket és eszközöket.

Annak érdekében, hogy a lakosság megismerje a környezetében jelenlevő veszélyforrásokat és a hatóságokkal együtt tudjon működni saját és környezete biztonsága érdekében, a Korm. rendelet a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem által veszélyeztetett település polgármesterének közreműködésével előírja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára lakossági tájékoztató kiadvány készítését, melyet legalább háromévente felül kell

vizsgálni és legalább ötvenként újra ki kell adni. A kiadvány tájékoztatja a lakosságot és a közintézményeket (például: közoktatási, közművelődési, szociális, egészségügyi intézmények) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemről, a lehetséges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetokról és az ellenük való védekezés lehetőségeiről. Nyilvánosságra hozataláról a polgármester gondoskodik.

63. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavarról, súlyos balesetről történő hatósági tájékoztatás a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet értelmében a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjének a feladata, mely tájékoztatást haladéktalanul telefonon és 24 órán belül írásban, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve felé kell megtennie. Emellett a nyilvánosság környezeti információkhoz való hozzáféréseinek rendjéről szóló 311/2005 (XII.25.) Korm. rendelet 6. § rendelkezése szerint az emberi egészséget vagy a környezetet érő közvetlen fenyegetés esetén - függetlenül attól, hogy emberi tevékenység vagy természeti ok idézi elő -, a környezeti információval rendelkező szerv a birtokában lévő vagy számára tárolt környezeti információt közzéteszi a várható kihatással érintett lakosság számára azonnal és késedelem nélkül, lehetővé téve a fenyegetésből származó kár megakadályozására vagy csökkentésére irányuló intézkedések megtételét.

64. A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló 118/2011. (VII. 11.) Rendelet 1. Mellékletének 1.7.6 fejezete, valamint a radioaktív hulladékok átmeneti tárolását vagy végleges elhelyezését biztosító tároló létesítmények biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló a 155/2014. (VI. 30.) Rendelet szerint a nukleáris létesítmények és radioaktív hulladéktárolók nukleáris veszélyhelyzet kialakulása, természeti vagy ipari katasztrófa bekövetkezése után haladéktalanul, legkésőbb a felismerést követő 15 percen belül elvégzi a veszélyhelyzeti osztály megállapítását. A veszélyhelyzet felismerése után 30 percen belül riasztani kell az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszer érintett szerveit, az Országos Atomenergia Hivatalt, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot és az érintett megyei katasztrófavédelmi szerveket. A riasztást a nukleáris létesítmény, illetve radioaktív hulladéktároló Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Tervében szabályozott módon és tartalommal kell elvégezni. A riasztási feladatok keretében a nukleáris veszélyhelyzet felismerése után legkésőbb 60 percen belül a nukleáris létesítmény Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Terve szerint kell az első tájékoztatást írásban megadni a nukleáris veszélyhelyzet ismertté vált körülményeiről és következményeiről.

A riasztási feladatok elvégzése után az engedélyes rendszeresen tájékoztatja az országos baleset-elhárítási rendszer kijelölt intézményeit. A helyzetismertető és technológiai jelentéseket a veszélyhelyzeti eseményekhez igazodva, de legalább 1,5-2 óránként kell továbbítani, vagy bármely más módon tájékoztatást adni, amely egyenértékűen biztosítja a veszélyhelyzeti állapot független értékeléséhez szükséges információt.

65. A veszélyhelyzeti tájékoztatási kötelezettségek közé sorolhatóak a szmogriadók is. A rendkívüli helyzetben megteendő intézkedéseket, a tájékoztatás rendjét a települések szmogriadó tervei tartalmazzák. A 200 ezer lakosnál nagyobb népességű városokon kívül azoknak a településeknek kell szmogriadó tervet készíteni, ahol a korábbi adatok alapján a rendkívüli légszennyezettségi helyzet kialakulhat. A szmogriadó tervekben szereplő intézkedések meghatározása az önkormányzatok feladata, végrehajtásában az önkormányzatokon kívül részt vesznek a környezetvédelmi, közlekedési és közegészségügyi hatóságok, valamint a közlekedésrendészeti szervek is. Enyhébb szennyezettség esetén az

önkormányzatoknak csak tájékoztatási kötelezettsége van, komolyabb szennyezettség esetén különböző, a szennyezettség csökkentését eredményező intézkedéseket kell tenniük.

2008-ban tájékoztatási és riasztási küszöbérték került bevezetésre a kisméretű szálló por (PM10) vonatkozásában is. Ennek alapján több településen (pl. Budapest, Miskolc) került sor a szmogriadó tájékoztatási vagy riasztási fokozatának alkalmazására. A 2012-ben kezdődött felülvizsgálat célja egy korszerűbb, hatékonyabb, jogilag rendezettebb szmogriadó-szabályozás megalkotása.

66. Az OMSZ honlapján (www.met.hu) elérhető adatok:

- Az aktuális budapesti légszennyezettségre vonatkozó mérési eredmények és ezek értékelése a szmogriadó küszöbértékeihez képest;
- A várható levegőminőségre vonatkozó információk. Ez az OMSZ által - Budapest Főváros Önkormányzata Környezetvédelmi Alapjának támogatásával - kifejlesztett operatíván működő rendszer Európában egyedülállónak tekinthető, mivel Budapest egész területére egyórás felbontással két napra előrejelzi a főbb légszennyező anyagok koncentrációjának jövőbeli alakulását. Az információk bővültek Miskolc és Pécs városra vonatkozó adatokkal és előrejelzéssel;
- A környezeti információk széles köre. A Levegőkörnyezeti tájékoztatóban publikálja az OMSZ a háttérszennyezettség mérőállomásain a csapadékvíz összetevőire és a levegő szennyezőanyag tartalmára vonatkozó adatokat. Emellett részletes éghajlati visszatekintő is található az oldalon;
- UV-B előrejelzés és riasztás a lakosság számára - Az OMSZ 2008 óta tájékoztatja a lakosságot az UV-B sugárzás várható értékéről, felhívva figyelmüket a napozással kapcsolatos veszélyekre, valamint a lehetséges védekezési módokra. A szezon minden évben olyan fórum megszervezésével kezdődik, ahol szakemberek számolnak be legújabb hazai és külföldi eredményeikről, hívják fel a figyelmet az UV-sugárzás veszélyeire;
- Magyarország, Budapest - hőmérsékleti szélsőértékei;
- Időjárási rekordok;
- Agrometeorológiai térképek;
- Az éghajlati visszatekintők (havi, évszakos, éves, évtizedes és évszázados);
- Jövőbeli éghajlatváltozás - megtekinthetők az OMSZ-ban alkalmazott regionális klímamodellek eredményei a 2021-2050 és a 2071-2100 időszakokra;
- Gammadózis-teljesítmény adatok;
- Időjárási napi jelentés.

67. Az Nemzeti Népegészségügyi Központ honlapján (<http://oki.antsz.hu/>) naponta közreadja Budapest, és az automata mérőállomással rendelkező települések (összesen 29) levegőminőségének környezet-egészségügyi minősítését, továbbá felhívja a lakosság figyelmét a veszélyekre, illetve azok elkerülésének a módjára.

A nyári hőhullámok idején elrendelt hőségriasztásról és a szükséges védekezési lehetőségekről is tájékoztatást nyújt az OKI a honlapján (www.antsz.hu, www.oki.hu).

68. Az erdőtűz elleni védelmével kapcsolatos eljárás az Evt. 67. § (1)-(2) bekezdései alapján történik, de a védekezés kiterjed az erdők közvetlen, erdőnek nem minősülő környezetére is. 2017. szeptember 1-jétől kezdve nem miniszteri vagy erdészeti hatósági határozatban kerül kihirdetésre tűzgyújtási tilalom, hanem sokkal gyorsabb és rugalmasabb eljárással, a fokozott tűzveszély időszakának területi meghatározásával és közzétételével. Fokozott tűzveszély időszakában tilos tüzet gyújtani a külterületi ingatlanokon fekvő erdőkben és fásításokban, valamint azok 200 méteres körzetében.

- fokozott tűzveszély esetén az erdőgazdálkodásért felelős miniszter irányítása alá tartozó, erdészeti hatóságként eljáró NÉBIH - a katasztrófák elleni védekezésért felelős belügyminiszter irányítása alá tartozó Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal együttműködve meghatározza az ország egészére vagy meghatározott területén lévő erdőre, valamint az erdő határától számított kétszáz méteren belüli területre - átmeneti időre - a fokozott tűzveszély időszakát. A fokozott tűzveszély időszakának meghatározásáról és a lakosság erről történő tájékoztatásáról a katasztrófavédelem központi szervének bevonásával az erdőgazdálkodásért felelős miniszter gondoskodik a NÉBIH hivatalos oldalain megjelenített térkép és tájékoztató útján. Az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 17/A. § (2) bekezdése alapján a fokozott tűzveszély időszakának meghatározáshoz szükséges adatfeldolgozást és azok tűzkockázati szempontú elsődleges szakértői kiértékelését, valamint a fokozott tűzveszéllyel érintett vagy azzá váló területek térinformatikai lehatárolását és közzétételét a NÉBIH napi rendszerességgel, folyamatosan végzi. A lehatárolás tűzkockázat értékelő rendszer által számított tűz időjárási index értékhez is köthető.
- A közzétett térkép minden nap frissül. A fokozott tűzveszély időszakának kihirdetése és visszavonása a meteorológiai körülményektől, az erdőben található élő és holt biomassza szárazságától és a keletkezett tüzek gyakoriságától függ.

A NÉBIH vonatkozó internetes oldala: <https://portal.nebih.gov.hu/tuzgyujtasi-tilalom>

69. Biotikus erdőkárósítókra vonatkozó adatokat az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) és a NÉBIH tud biztosítani az Evt. 30. § (1) bekezdésének a) pontja valamint az Evt. végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet (Evt. Vhr.) 38-40. §-ban szabályozott erdővédelmi mérő és megfigyelő rendszer (EMMRE) működtetése során gyűjtött adatok alapján. Az erdészeti hatóság – a NAIK ERTI-vel együttműködésben –, eleget téve az Evt. vonatkozó rendelkezésének, az EMMRE alrendszereként 2012-ben indította el az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszert (OENyR). Ennek keretében minden jogosult szakszemélyzeti státusszal bíró szakembernek évente négy alkalommal kell bejelentenie az általa észlelt erdőkárokat az erdészeti hatóság számára az úgynevezett „*Erdővédelmi kárbejelentő lapon (EKÁR lap)*”. Az erdei károsítók károkozása elleni védelem tekintetében az Evt. Vhr. 41. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt különös szabályok az irányadók. Az erdőkárral kapcsolatos tematikus térkép a <http://erdoterkep.nebih.gov.hu> oldalról elérhető.

A vízminőségi káreseményekről, rendkívüli árvizekről, belvízről a www.vizugy.hu honlapon naprakész információk állnak rendelkezésre. Szükség szerint országos, illetve regionális rádióban, illetve televízióban, elektronikus médiában is aktív tájékoztatási tevékenységet folytat a vízügyi ágazat.

70. A környezeti sugárzás ellenőrző tevékenység több szervezet bevonásával, az Országos Atomenergia Hivatal koordinálásával történik.

A lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási helyzet ellenőrzési rendjéről és a kötelezően mérendő mennyiségek köréről szóló 489/2015. (XII. 30.) Rendelet (a továbbiakban: 489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet) értelmében az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: OKSER) alapfeladata a lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási viszonyok és a környezetben mérhető radioaktív

anyagkoncentrációk országos ellenőrzési eredményeinek gyűjtése, illetve e tevékenységgel kapcsolatban a lakosság tájékoztatására, az ellenőrzési eredmények éves jelentésekben történő közzététele, valamint az országos szinten gyűjtött ellenőrzési adatok előkészítése az Európai Bizottság tájékoztatása céljából.

A fent említett 489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet célja egyben az Európai Atomenergia Közösséget létrehozó szerződés 2. cím III. fejezetének 35. cikkével, az Európai Bizottság az Euratom-Szerződés 36. cikkének a népesség egészét érő sugárterhelés felmérése érdekében a környezeti radioaktivitás-szint figyelemmel kísérésére vonatkozó alkalmazásáról szóló 2000/473/EURATOM ajánlásával összeegyeztethető szabályozás biztosítása.

Az OKSER tevékenységében különböző közigazgatási szervek és egyes speciális intézmények – röviden: az OKSER tagjai – vesznek részt. Önálló országos mérőhálózatot üzemeltet az egészségügyi ágazat a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) Sugárbiológiai és Sugár-egészségügyi Főosztályának irányításával, valamint az élelmiszerlánc-biztonsági felügyelet, míg a nukleáris létesítmények és radioaktív hulladéktárolók környezetében a környezetvédelmi ágazat is független ellenőrző tevékenységet végez. A környezeti sugárzási viszonyokat (gammadózis-teljesítményt) a több szervezet mérőhálózatából összeálló Országos Sugárfigyelő Jelző és Ellenőrző Rendszer követi folyamatosan nyomon, melynek összehangolását és szakmai munkájának irányítását az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság végzi.

Az OKSER tevékenységét az OKSER Szakbizottsága (OKSER SZB) koordinálja. Az egyes OKSER tagok saját önálló radiológiai környezetellenőrző hálózatai által végrehajtott ellenőrzési feladatok eredményeinek központi on-line gyűjtését és értékelését, valamint az OKSER hivatali szervének feladatait az OKSER Radiológiai Információs és Szolgáltató Központ (OKSER RISZK) látja el, amelyet az OAH működtet.

Az OKSER feladatainak végrehajtásáról, az országot jellemző sugárzási helyzet felmérésével és elemzésével kapcsolatos eredményeiről évente egy alkalommal bocsát ki összefoglaló jelentést, amely az OAH honlapján elérhető.

A környezeti sugárzási viszonyok online ellenőrzési eredményei az OAH és az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság honlapján egyaránt elérhetők.

71. Az *Országos Atomenergia Bizottság* 1981-ben hozott döntése alapján jött létre a Hatósági Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (HAKSER), a paksi atomerőmű (PA ZRt.) környezetének rendszeres, az erőmű érdekeltségétől független, hatósági jellegű ellenőrzése céljából. A HAKSER működését jogszabályi szinten a 489/2015. (XII. 30.) Korm. Rendelet írja elő. A HAKSER 2016. január 1-jétől az OKSER rendszerbe integrálódott (lásd 69. pont).

72. Az ERMAH (Egészségügyi Radiológiai Mérő és Adatszolgáltató Hálózat) fő feladatait és tevékenységét az egészségügyi miniszter a 8/2002. (III. 12.) EüM rendeletében szabályozta. E szerint az ERMAH környezeti sugárvédelmi és sugár-egészségügyi feladatokat lát el normál időszakban és nukleáris illetve radiológiai veszélyhelyzetben egyaránt:

- a környezet rendszeres ellenőrzése érdekében mintákat vételez a környezet közegeiből (levegő, talaj, növényzet, felszíni vizek, ivóvíz, élelmiszerek, stb.),

- helyszíni és laboratóriumi méréseket végez a környezetben uralkodó sugárzási viszonyok, valamint a környezet közegeiben esetlegesen jelen lévő radioaktív anyagok kimutatására, azok minőségének és mennyiségének meghatározására,
- számításokat végez a környezetben előforduló természetes és mesterséges radioaktív izotópoktól származó sugárterhelés (dózis) becslésére a lakosság egyedeire,
- adatokat szolgáltat az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer (OKSER) részére.

Az ERMAH hálózat laboratóriumai által végrehajtott [éves radiológiai környezetellenőrzési program](#) mérési-ellenőrzési eredményeit az [ERMAH Információs Központja](#) gyűjti és tárolja. Az adatokat az [NNK](#) elemzi, és ez alapján értékeli a környezet radiológiai állapotát, valamint meghatározza a lakosság sugárterhelését. Az eredmények összefoglalását az Egészségtudomány című folyóiratban 1991 óta tesszük közzé, melyek felsorolása megtalálható az NNK honlapján is (<https://www.nnk.gov.hu/index.php/sugarbiologiai-es-sugar-egeszsegugyi-foosztaly/sugarvedelem/kornyezeti-sugarvedelmi-monitoring-rendszerek/egeszsegugyi-radiologiai-mero-es-adatszolgaltato-halozat-ermah/504-ermha-eredmenyei-jelentesek>).

Milyen eljárások léteznek a környezetvédelmi adatok - beleértve az adatbázisokat is - minőségének biztosítására és ellenőrzésére?

73. A TIR betöltésre kerülő élő és élettelen objektumokra vonatkozó adatok ún. minősítési (validálási) folyamat után kerülhetnek be. A validálás folyamatát a TIR felhasználói kézikönyvei rögzítik. A minőségbiztosítás másik lépcsője a TIR adatgyűjtési-monitorozó rendszereinek szigorú protokoll (módszertani) rendszere.

74. Az ország levegőminőségének vizsgálatát az OLM-et működtető szervezetek végzik. Az itt keletkező adatok minőségbiztosítása több szinten valósul meg.

Az adatok előzetes validálását a mérőállomásokat üzemeltető, kormányhivatalokhoz tartozó környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezeti egységek végzik. Az előállított adatok minőségére további garanciát jelent, hogy *a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról* szóló 6/2011. (I. 14.) VM rendelet értelmében a mérőállomásokat üzemeltető szervezetnek:

- rendelkeznie kell a feladata szerinti akkreditálással,
- meghatározott időközönként ellenőrző kalibrálást kell végezni,
- évente legalább egy alkalommal részt kell vennie a Levegőtisztaság-védelmi Referenciaközpont (LRK) által szervezett körmérésen,
- biztosítania kell, hogy a levegő minőségének vizsgálatával kapcsolatos valamennyi mérés nyomon követhető legyen.

Emellett a méréseket a jogszabályban meghatározott szabványosított módszer szerint (vagy azzal egyenértékű eredményt adó módszerrel) kell végezni. A rendelet bizonyos műszerek vonatkozásában azt is előírja, hogy a műszernek rendelkeznie kell típus jóváhagyási igazolással, amely bizonyítja, hogy a műsértípus az adott mérésre alkalmas.

A Kormányhivataloknál keletkező adatok egy központi adatbázisba érkeznek be, amelyet az OMSZ keretében működő LRK működtet. Az LRK-hoz beérkezett adatok újabb validáláson mennek keresztül.

Ugyancsak a mérési eredmények megfelelő színvonalát szolgálja, hogy az LRK koordinálja a légszennyezettségi mérési módszerek egységesítését, valamint a mérésekkel kapcsolatos minőségbiztosítási és minőségellenőrzési feladatokat. Az LRK laboratóriuma – amely ugyancsak rendelkezik akkreditációval – a Kormányhivatalok számára körméréseket szervez és maga is részt vesz nemzetközi körméréseken.

75. A környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 280/2004 (X. 20.) Korm. Rendelet (a továbbiakban: Rendelet) - igazodva a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló 2002/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv előírásaihoz - stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek készítését írja elő a nagyvárosi agglomerációkra és a nagy forgalmú közlekedési létesítményekre. A Rendeletben több olyan előírás is van, amely a stratégiai zajtérképek és intézkedési tervek minőségbiztosítását, megfelelő szakmai színvonalon történő előállítását szolgálja. Zajtérképet és intézkedési tervet csak a környezeti zaj- és rezgésvédelem területén szakértői tevékenység folytatására jogosult szakértő vagy ilyen szakértőt foglalkoztató szervezet készíthet. Tekintve, hogy a zajtérképek nem mérésen, hanem a zajforrások kibocsátásának számításán, illetve a terjedés modellezésén alapulnak, minőségüket a bemenő adatok minősége jelentősen befolyásolja. Ennek kapcsán a Rendelet – azoknál az adatoknál, ahol ez lehetséges – meghatározza a bemenő adatok forrását, ezzel biztosítva, hogy a zajtérképek előállítása minőségileg megfelelő adatbázisok felhasználásával történjen. A Rendelet emellett meghatározza a zajtérkép készítésnél kötelezően alkalmazandó szabványos számítási módszerek körét is. Az elkészült stratégiai zajtérképet a Rendelet 7. § (3) bekezdése értelmében a környezetvédelmi hatóság hagyja jóvá a (4) bekezdésben foglalt kritérium rendszer alapján, illetve a Rendelet 12. § (2) bekezdés szerint a fő közlekedési létesítmény kötelezettje a véglegesített intézkedési tervet a közlekedésért felelős miniszternek nyújtja be, aki véleményez azt, melyet a környezetvédelmi hatóság hagy jóvá. Ezek újabb garanciát jelentek a környezetvédelmi adatok minőségének biztosítására, ellenőrzésére.

Az interneten szabadon hozzáférhető Elektronikus Levegő- és Zajvédelmi Adattár (ELZA) adatbázist (<http://elza.kti.hu/>), amely a közlekedés által keltett zajterhelés és légszennyezési emisszió tartósan jellemző értékeinek meghatározására és megjelenítésére szolgáló felület.

Melyek a nyilvánosságra hozott környezetvédelmi tények, elemzések és értelmező anyagok?

- A természetvédelmi objektumok térbeli elhelyezkedése ([http://web.okir.hu/hu/tart/index/234/Interaktiv termeszetvedelmi terkep](http://web.okir.hu/hu/tart/index/234/Interaktiv_termeszetvedelmi_terkep)):
 - Nemzeti park igazgatóságok működési területe
 - Országos jelentőségű védett természeti területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek)
 - Országos Ökológiai Hálózat (aktuális munkaállomány)
 - Barlangok felszíni védőövezete
 - Ramsari területek
 - Ökoturisztikai létesítmények
 - Európa Diplomás területek
 - UNESCO bioszféra-rezervátumok (MAB)
 - Natura2000 – Különleges Természetmegőrzési területek
 - Natura2000 – Különleges Madárvédelmi területek
 - Natúrparkok
 - Ex lege védett víznyelők
 - Ex lege védett források
 - Ex lege védett földvárak
 - Ex lege védett kunhalmok

- A védett objektumok (értékek, területek) listája, leírása az állami természetvédelem tematikus keresőfelületein érhető el (www.termeszetvedelem.hu)
- 2019-ben megjelent a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer eredményei II. kötet: Gerinces állatok címmel, amely az elmúlt 20 év során gyűjtött adatok jelentős részét áttekintette.

Az alkalmazás elérhetősége:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=it.graphitech.eenvplus>

- Az Európai Unió élőhelyvédelmi irányelvének 17. Cikke értelmében a tagállamok 6 évente kötelesek a területükön előforduló, az irányelvben említett közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok természetvédelmi helyzetének alakulásáról az Európai Bizottság részére átfogó jelentést készíteni. A 2019-es hazai Natura 2000 országjelentésekben 46 közösségi jelentőségű élőhelytípus és 208 közösségi jelentőségű faj értékelése szerepel. Ezek a dokumentumok a nyilvánosság számára is elérhetőek a www.termeszetvedelem.hu, valamint a <https://natura.2000.hu/hu/node/249> oldalakon.

KEHOP-4.3.0.-VEKOP-15-2016-00001 „A közösségi jelentőségű természeti értékek hosszú távú megőrzését és fejlesztését, valamint az EU Biológiai Sokféleség Stratégia 2020 célkitűzéseinek hazai szintű megvalósítását megalapozó stratégiai vizsgálatok” című projekt keretein belül elkészült Magyarország Ökoszisztéma Alaptérképe. A Magyarország teljes térbeli lefedettségét adó és a jelenlegi legrészletesebb felszínborítottságot ábrázoló térkép elsőként mutatja be országos szinten az ökoszisztémák térbeli elhelyezkedését és megoszlását, az egyes ökoszisztéma típusokat elkülönítve és egyéb tematikus rétegek segítségével. Az alaptérkép létrehozásakor az Európai Unió ökoszisztéma kategóriarendszeréhez (6 főkategória) illeszkedve háromszintű rendszert alakítottak ki, mely a harmadik szinten 56 kategóriába sorolja az ökoszisztémákat. A térkép 2019 novembere óta nyilvános, letölthető (alapterkep.termeszetem.hu/).

5. cikk (4) bekezdés (a környezeti állapotról szóló jelentések közzététele)

76. A Kvt. előírja hatévente megújítandó Nemzeti Környezetvédelmi Program készítését. Az Országgyűlés által elfogadott program és a végrehajtása során készített – szintén nyilvános – jelentések rendszeres tájékoztatást nyújtanak a környezet állapotáról és annak változásáról.

A Kvt. 46. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében elemzi, értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer tájékoztatja a lakosságot. Ezen kötelezettségük érdekében egyes települési önkormányzatok adatszolgáltatás érdekében megkeresik a területi környezetvédelmi hatóságot.

A Kvt. 51. § (2) bekezdése alapján a környezetvédelemért felelős miniszter évente jelentést készít a kormány számára az ország környezeti állapotáról. A lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról pedig a települési önkormányzat szükség szerint, de legalább évente tájékoztatja a lakosságot [Kvt. 51. § (3) bekezdés].

A Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, melyet a 48/B. § (4) bekezdés szerint szükség szerint, de legalább az NKP megújítását, illetve felülvizsgálatát követően felül kell vizsgálni.

77. Az ivóvíz és a természetes fürdővíz minőségéről éves jelentést készít az NNK. A nemzeti, település szintű ivóvíz minőségi jelentés a TeIR-ben, valamint az NNK honlapján kerül közzétételre. Emellett az Európai Unió felé is jelentési kötelezettség áll fenn, amelyet 3 évente kell benyújtani. A fürdővizek minőségéről a hazai jelentés ugyancsak a TeIR-en keresztül, valamint az NNK honlapján érhető el. Az EU jelentést évente kell az EIONET rendszerbe feltölteni.

78. A környezetvédelemért felelős tárca időszakonként külön kiadványt is megjelentet Magyarország környezeti állapotáról. 1994-ben jelent meg az első összefoglalás hazánk környezeti mutatóiról. Az 1995-ben elfogadott Kvt. határozta meg a kormányzati szervek által elvégzendő rendszeres jelentések elkészítésének jogi alapjait. A törvény kimondja, hogy mindenkinek joga van a környezet állapotának, a környezetszennyezés mértékének, és a környezet emberi egészségre gyakorolt hatásainak megismerésére. A legutóbbi kiadvány 2017-ben jelent meg. A zöldhatóságok rendszeresen közzéteszik az illetékességi területüket jellemző környezeti adatokat.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A kiadvány fontos és hasznos környezeti információkat tartalmazott, a civil szervezetek visszalépésnek tartják, hogy a korábban rendszeresen megjelenő kiadvány 2017 óta nem frissült.

79. Jelentés az Európai Bizottság részére a 91/271/EGK irányelv 17. Cikke értelmében a kétévente felülvizsgált Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Programról. Ehhez kapcsolódóan tájékoztató kiadvány is készült.

80. Az erdőgazdálkodásért felelős miniszter évente közzéteszi a magyar erdők állapotáról, az erdők egészségi állapotának változásáról szóló jelentéseit. Az erdőkkel kapcsolatos adatok elérhetők a NÉBIH internetes portálján (<https://portal.nebih.gov.hu/nyitooldal>). Az erdőkkel kapcsolatos adatok elérhetők a Nemzeti Földügyi Központ internetes portálján (<https://portal.nebih.gov.hu/adatbazisok-noveny>, majd a lap alján a következő linkre kattintva érhető el a részletes adatbázis: http://www.nfk.gov.hu/erdeszeti_foosztaly_menu_116). Ehhez kapcsolódóan az NFK interaktív erdőtérképet is működtet, amely a <http://erdoterkep.nebih.gov.hu> linkről elérhető. A térképen többek között Google satellite, biciklis és turistautas alaprétegek is elérhetők. Lehetőség nyílik a koordinátás keresésre is, amelyek EOV és WGS84 vetületi rendszerben is megadhatóak. A térkép erdőrészlet tematikái között a tulajdonforma, az erdő elsődleges rendeltetése, védettsége, Natura 2000 hálózatra való tartozás ténye, valamint a tűzveszélyesség fokozata is megjeleníthető. Ezen kívül a térkép kezdőlapjáról közvetlenül megnyithatók a FireLife és az Erdőkár térkép felületei.

81. Az OMSZ LRK az OLM automata és manuális alrendszerének adatai alapján évente értékelést készít a hazai levegőminőség előző évi alakulásáról. Az éves értékelésről készült jelentések a MÉRŐHÁLÓZAT honlapján (www.levegominoseg.hu) az „értékelések” címszó alatt érhetők el.

82. A víziközművek vagyonértékelésének szabályairól és a víziközmű-szolgáltatók által közérdekből közzéteendő adatokról szóló 24/2013. (V. 29.) NFM rendelet előírja a szolgáltatók számára a szolgáltatott ivóvíz, valamint a kibocsátott tisztított szennyvíz minőségére vonatkozó információk közzétételét.

83. 2015 óta működik a Parlagfű Információs Rendszer (PIR), egy nyilvános, GIS alapú elektronikus adatbázis. Az adatbázis a FÖMI honlapján (www.fomi.hu) érhető el.

5. cikk (5) bekezdés (a környezetvédelemre vonatkozó, illetve a környezethez kapcsolódó tervekről szóló jogszabályok és nemzetközi jogi dokumentumok közzététele)

84. A környezetvédelemért felelős tárca honlapján letölthetők az elfogadás alatt álló jogszabályok tervezetei. Emellett mind a tárca, mind a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatóságok honlapján megtalálhatók a szakterületet érintő legfontosabb hatályos jogszabályok.

A <https://kereses.magyarorszag.hu> és a www.njt.hu honlap a hatályos jogszabályok felhasználóbarát adatbázisa.

85. Az állami természetvédelem hivatalos honlapjáról letölthető a természetvédelmi szakterületre vonatkozó jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök listája.

86. A külgazdaságért és külügyekért felelős tárca koordinálásával készültek az Európai Duna Régió Stratégia eddigi magyar hozzájárulásának munkaanyagai, melyeket a minisztérium folyamatosan megjelentetett a honlapján, a területpolitika alakulását befolyásoló nemzetközi dokumentumokkal együtt.

87. A természetes fürdőhelyekre vonatkozó információkat, ideértve a vízminőség mellett az esetleges szennyező forrásokat, és az előző években előforduló szennyezési eseményeket vagy rendkívüli helyzetet a 78/2008. (IV. 3.) Korm. Rendelet értelmében az önkormányzatok, illetve a népegészségügyi szakigazgatási szervek is közzéteszik.

A vízgazdálkodásért felelős miniszter feladat- és hatáskörében tervezett jogszabályok tervezetei rendszeresen, a hozzászólás lehetőségével megjelennek a kormányzati portálon.

88. A területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X. 6.) Korm. Rendelet (a továbbiakban tartalmi követelmény R.) a területi tervek (a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program, valamint a területrendezési terv) közös feltáró-értékelő vizsgálati és tervezési-javaslattevő szakaszaira ír elő környezeti és környezetvédelem tárgyú témákat, kötelezően végrehajtandó feladatokat, megadja a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) tervek megalapozását szolgáló területi hatásvizsgálat tartalmi követelményeit, továbbá a területi tervek véleményezésének, illetve közzétételének rendjét. Az elfogadott területi terveket a területfejlesztésért, a területrendezésért, valamint a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter közzéteszi a Kormány honlapján, valamint a TeIR-ben. A megyei önkormányzat által elfogadott területi terveket a megyei önkormányzat teszi közzé honlapján, valamint megküldi a szakterületért felelős miniszternek.

5. cikk (6) bekezdés (a környezethasználók ösztönzése környezeti paramétereik nyilvánossá tételére, a termékekre vonatkozó környezetvédelmi tájékoztatás)

89. A kötelező adatszolgáltatási rendszereken túl az 5. Cikk (6) bekezdésében foglalt célkitűzéseket leginkább az EU Ökocímke rendszerben, a hazai Környezetbarát Védjegy

termékminősítő rendszerben, valamint az Európai Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszerben (EMAS) való részvétel szolgálja.

A környezetbarát termékek és szolgáltatások megkülönböztetésére szolgáló Környezetbarát Védjegy rendszert 1993-ban hozták létre. A környezetbarát, környezetkímélő megkülönböztető jelzés használatának feltételrendszerét a környezetvédelemért felelős minisztérium szabályozza, de a rendszer koordinálása és működtetése a Hermann Ottó Intézet feladata.

Az EU csatlakozás idejére Magyarországon is kialakításra került az EU Ökocímke termékminősítő rendszer jogi és intézményi rendszere. Az ökocímke minősítés koordinálását, működtetését is – mint illetékes testület- a Hermann Ottó Intézet látja el.

A Környezetbarát Védjegy és EU Ökocímke rendszerekre vonatkozó valamennyi információ elérhető magyar nyelven a Hermann Ottó Intézet honlapján: okocimke.hu. A honlapon a hazai Környezetbarát Védjegy és EU Ökocímke minősítési feltételrendszereket, valamint a Környezetbarát Védjegy és EU Ökocímke minősítést elnyert szervezetek adatait is megtalálja az érdeklődő.

Az EU csatlakozással Magyarország is átvette az Európai Unió EMAS rendszerét. Az Illetékes Testület feladatára a Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya, az akkreditálási feladatokra a Nemzeti Akkreditáló Hatóság (NAH) került kijelölésre.

A Nemzeti Akkreditáló Hatóság a www.nah.gov.hu oldalon <http://emas.kvvm.hu/> folyamatosan közli az információkat az akkreditált EMAS hitelesítőkről, míg a hitelesített EMAS szervezetekről az EMAS szakmai honlapján (<http://emas.kvvm.hu/>) lehet tájékozódni.

90. 2010 elején elkezdődött a Nemzeti Parki Termék Védjegy rendszer felállítása, melynek célja, hogy támogassa a helyi termelőket, helyben élőket és szolgáltatókat, akik természeti értékekben gazdag területen, hagyományos módon és a természetvédelem érdekeivel összhangban gazdálkodnak. A védjegyet a védett természeti területeken vagy Natura 2000 területen megtermelt, a tanúsítványi feltételeknek megfelelő termékeknek és szolgáltatásoknak ítélik oda. A védjegy a vásárlók és fogyasztók felé minőségi garanciaként biztosítja, hogy egy termék vagy egy szolgáltatás az adott régióból származik, hogy a termék vagy a szolgáltatás környezetkímélő módon előállított, jó minőségű. A védjegyrendszer sikerességét bizonyítja, hogy ma már több mint 160 gazdálkodó 620 terméke viselheti méltón a Nemzeti Parki Termék védjegyet. A védjegyes termékkör folyamatosan bővült. A termékek között ma már szörpök, gyümölcslevek, pálinkák, borok, szalámik és kolbászok, kézműves termékek, lekvárok, mézek, sajtok és olyan különlegességek is helyet kaptak, mint például a füstölt pisztráng, a medvehagymás termékek, a tökmagolaj és az őrségi dödölle is. A nemzeti park igazgatóságok területére látogatók most már olyan szálláshely szolgáltatást is igénybe vehetnek, amely ezzel a minősítéssel rendelkezik.

5. cikk (9) bekezdés (elektronikus szennyezés-bejelentési és nyilvántartási rendszerek létrehozása)

91. Magyarország az elektronikus szennyezés-bejelentési és – nyilvántartási rendszerekkel kapcsolatos nemzetközi és hazai adatszolgáltatási kötelezettségét az Európai Szennyezőanyag Kibocsátási Nyilvántartást (EPER-European Pollutant Emission Register) felváltó

166/2006/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelettel létrehozott Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és – szállítási Nyilvántartás (E-PRTR- European Pollution Release and Transfer Register), valamint az ENSZ-EGB Kijevi PRTR (Pollution Release and Transfer Register) Jegyzőkönyv által előírt Nemzeti PRTR nyilvántartás létrehozásával és üzemeltetésével teljesíti. Magyarország a PRTR Jegyzőkönyvet Kijevben – a 2003. május 21-23. között tartott miniszteri konferencia keretében – írta alá és 2009. június 8-án ratifikálta. A ratifikációt a 2009. évi LIII. törvényben hirdette ki. A PRTR Jegyzőkönyv 2009. október 8-án lépett hatályba.

A nyilvántartás létrehozásához szükséges jogszabályi feltételeket a tárca 2007-ben biztosította. Ebben módosította az adatszolgáltatásra kötelezett szennyezőanyagok körét és figyelembe vette a párhuzamos adatszolgáltatás elkerülésére vonatkozó jogszabályi előírást. A szakterületi jogszabályokat harmonizálva kibővítette az új jelentéstételi kötelezettségekkel (pl. a balesetekből származó kibocsátások és a használt elemzési/számítási módszerek jelentéstételi kötelezettségét beépítette a szakterületi adatszolgáltatásokba, a diffúz forrásokból származó levegőbe történő kibocsátások jelentéséhez külön adatsomagokat dolgozott ki az állattartó telepek, valamint az ipari szektor részére, a hulladékgazdálkodással kapcsolatos adatszolgáltatáshoz szükséges adatsomagokat szintén módosította, stb.). A CO₂-ra vonatkozó jelentéstételi kötelezettségeket külön jogszabályok tartalmazzák, melyek az EU ETS (Emission Trade System) emisszió kereskedelmi rendszernek való megfelelést szolgálják és egyben az E-PRTR/PRTR adatszolgáltatáshoz is megfelelnek.

2009-ben az adatok széles körű publikálásához elkészült az E-PRTR honlap (<http://web.okir.hu/hu/eptr>), amelyen megtalálhatók az adatszolgáltatás adatai. A honlapon a hazai legnagyobb ipari létesítmények telephelyenkénti levegőbe, vízbe és talajba történő kibocsátásai, valamint a szennyvízben levő szennyezőanyag- és hulladék-elszállítások mennyisége kerül bemutatásra, táblázatos formában, dinamikus keresési lehetőségekkel és térinformatikai megjelenítéssel.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A Nemzeti Jelentés csak jóval a jelentéstételi időszak előtti periódusról ír, szükséges lenne a 2017-től tartó folyamat eredményeiről is beszámolni.

A fenti link az okir.hu honlapra mutat, nem pedig a jelzett E-PRTR honlapra. A jelzett honlap az interneten nem érhető el.

Huta Környezetvédelmi Jogi Egyesület: A nyilvántartásban megvannak az E-PRTR követelményei szerinti adatok, de a nyilvánosság számára nem annyira elérhetően vannak bemutatva. Nincsenek olyan alkalmazások, elemzések, ill. adatbemutatók, grafikonok, diagramok, térképi ábrázolások, hasznos információk a szennyezőanyagok hatásairól, stb., amelyek az adatokat közérthetőbben, és akár az átlagpolgár számára is, érdekesebben mutatják be az adatokat. Üdvözlénk, ha ezen javítani tudnának a közeljövőben. (Ez egyébként, az OKIR-ra is vonatkoztatható.)

Továbbá, az E-PRTR és LCP jelentés, IED alkalmazása kapcsán, jobban ki lehetne a jövőben használni a PRTR, E-PRTR adatokat és lehetőségeit (jelenlegi és esetleg továbbfejlesztett formájukban) a szennyezés megelőzésére, csökkentésére esetleg megszüntetésére irányuló hosszú távú, stratégiai, környezetpolitikai döntések előkészítésében, a döntéshozatalban jobban hasznosítani, és szélesebb összefüggésben, többek között a különböző nemzetközi egyezmények és a fenntarthatóság elősegítését célzó kötelezettségek (pl. SDGs) végrehajtásában is alkalmazni.

Ezt a megjegyzésünket a PRTR Jegyzőkönyv végrehajtásával kapcsolatos nemzeti jelentés észrevételezése során is leírtuk.

12. Az 5. Cikk alkalmazását gátló tényezők

92. A természetvédelmi szakágazat térítésmentesen rendelkezésre bocsátja a TIR közönségszolgálati modulján (<http://web.okir.hu/hu/tir>) a hazai és európai jelentőségű védett természeti értékek és területek térképét. A térképek létrehozásához szükséges állami alapadatokhoz (ortofotó és állami ingatlan-nyilvántartási kataszteri térképek) való hozzáférés a természetvédelmi szakterület részére 2017 óta térítésmentesen biztosított, melyek segítségével így már megkezdődhetett a térképi állományok felülvizsgálata és a fedvények pontosítása. A TIR közönségszolgálati modulján található térképi rétegek ennek alapján folyamatosan frissítésre kerülnek.

A védett természeti területek, környezetvédelmi célú korlátozások és tilalmak ingatlan-nyilvántartási feljegyzésének korábbi nyitott kérdése az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonlap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 1996. évi LXXXV. törvény módosításával (2015. évi XLIV. törvény) megoldódott. 2015. május 2-től már díjmentesek a feljegyeztetések. A természetvédelmi vonatkozású jogi jellegek felülvizsgálata (és szükség szerint törlése/feljegyeztetése) az állami ingatlan-nyilvántartási adatok rendelkezésére állását követően már megkezdődött, és évek óta folyamatosan történik.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Az egyezmény 5. cikkének alkalmazását gátló tényezők köre sokkal tágabb, mint csak a természetvédelmi adatokhoz való hozzáférés keretében tapasztalt nehézségek, mivel az 5. cikk eleve minden környezeti adat proaktív nyilvánosságra hozataláról rendelkezik.

13. További információk a környezeti adatok összegyűjtésével és terjesztésével kapcsolatban

93. Civil szervezetek, önállóan gyűjtött vagy állami alapadatokra támaszkodva, szintén fenntartanak környezeti adatbázisokat. Ezek között vannak általános (www.greenfo.hu; www.kothalo.hu), illetve tematikus adatbázisok (www.humus.hu – hulladék; www.mme.hu – természetvédelem; www.emla.hu). Ezen adatbázisok mellett számos civil környezetvédelmi szervezet jelentet meg rendszeresen vagy eseti jelleggel a környezet állapotával kapcsolatos kiadványokat.

Több települési önkormányzat honlapján elérhetőek továbbá a környezet helyi állapotára vonatkozó információk.

14. Kapcsolódó web-oldalak

www.kornyezetbarat-termek.hu
<http://okocimke.kvvm.hu>
<http://emas.kvvm.hu/>
<http://web.okir.hu/hu/eprtr>
<http://biodiv.kvvm.hu>
<https://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu/>
<https://portal.nebih.gov.hu/nyitooldal>
www.antsz.hu
www.hydroinfo.hu
www.vizugy.hu

<http://web.okir.hu/>
<http://www.terport.hu/>
www.met.hu
www.katasztrofavedelem.hu
<https://www.nnk.gov.hu/>
<https://ippc.kormany.hu/>
<http://web.okir.hu/hu/tir>
<http://levegominoseg.hu/>
<http://www.lltk.hu>
www.biodiv.hu
<http://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu>
<http://nevjegyzek.magyarorszag.hu>
www.nfk.gov.hu
<http://www.kormany.hu/>

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzése

A 2021-től induló 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021 januárjában még nem került elfogadásra, sőt még társadalmi egyeztetése sem kezdődött meg.

15. A 6. Cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban)

94. Az Ákr. 10. § (2) bekezdése szerint törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek.

A Kvt. biztosítja, hogy a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek jogosultak részt venni a környezettel kapcsolatos nem hatósági eljárásban. A Kvt. rögzíti, hogy mindenkinek joga, hogy környezetveszélyeztetés, környezetkárosítás vagy környezetszennyezés esetén a környezethasználó és a hatóságok figyelmét erre felhívja. Az erre vonatkozóan írásban tett felhívásra a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedésének megtétele mellett a törvényben előírt határidőn belül érdemi választ köteles adni. Ezen túlmenően a Kvt. 98. § (1) bekezdése szerint a környezetvédelmi érdekek képviseletére létrehozott politikai pártnak és érdekképviseletnek nem minősülő, a hatásterületen működő egyesületeket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg.

A közigazgatási hatósági eljárás megindulásáról szóló értesítés érdekében vezetett elektronikus adatbázis létrehozásáról, vezetéséről, valamint az adatbázis alapján történő értesítésről szóló 187/2009. (IX. 10.) Korm. rendelet 2018. január 1-től hatálytalan, azonban az eljáró hatóság továbbra is folyamatosan biztosította, hogy a civil szervezetek értesüljenek az eljárások megindulásáról, lehetőséget adva az eljárásban történő részvételükre.

A környezetvédelmi hatóság a Kvt. és a 314/2005. (XII.25.) Korm. rendeletben szabályozott esetekben tart közmeghallgatásokat.

Amennyiben valamely szervezet jelzi, hogy részt kíván venni az eljárásban, a hatóság megvizsgálja ügyféli jogállását, ügyféli jogállás megállapítása esetén biztosítja számára az ügyféli jogokat. Ha a szervezet az eljárás során nyilatkozatokat tett, a hatóság azokat érdemben vizsgálja, azonban a nyilatkozat az eljáró hatóságot nem köti.

Az Ákr. nem szabályozza a közmeghallgatás intézményét, ezért a környezetvédelmi hatóság részére a közmeghallgatás tartási kötelezettséget az ágazati jogszabályok írják elő az alábbiak szerint:

- közmeghallgatást kell tartani, ha a környezetvédelmi hatóság az érdekeltet teljes körű vagy részleges felülvizsgálatra kötelezi amiatt, hogy a Kvt. 67. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben nem kérelmezett előzetes vizsgálatot, továbbá a környezeti hatásvizsgálat vagy az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartozó tevékenységet környezetvédelmi engedély vagy egységes környezethasználati engedély nélkül kezdett meg vagy folytat; (Kvt. 91/C. § (2) bek. c) pont)
- közmeghallgatást kell tartani, ha az érdekelt környezetvédelmi engedélyhez, illetve egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységét ilyen engedély nélkül kezdte meg, és a Kvt. 77. § (1) bekezdése szerinti értékelés céljából felmérést végzett a működési engedélyezési eljárásban (Kvt. 91/C (2) bek. b) pont)
- továbbá közmeghallgatást kell tartani a Kvt. végrehajtására kiadott kormányrendeletben meghatározott esetben, ilyen kormányrendeletben meghatározott eset a 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet 9. § (1) bekezdésében foglalt közmeghallgatás tartási kötelezettség a környezeti hatásvizsgálati eljárás során
- a Kvt. 67. § (2) bekezdése szerint „(2) A környezetvédelmi hatóság az előzetes vizsgálat alapján hozott határozatát negyvenöt napon belül hozza meg; ha az ügyben közmeghallgatás tartása szükséges, az ügyintézési határidő hatvan nap. A környezetvédelmi hatóság az előzetes vizsgálati eljárás ügyintézési határidejét indokolt esetben – különös figyelemmel a tevékenység egyedi jellemzőire, összetettségére, telepítési helyére, illetve méretére – meghosszabbíthatja.”

A nyilvánosság tájékozódásának lehetősége oly módon is bővült, hogy az eljárást befejező határozat, valamint végzés nyilvánosságát jogszabály az eddiginél szélesebb körben biztosítja, amikor úgy rendelkezik, hogy az abban szereplő közérdekű adatokat bárki számára megismerhetővé kell tenni, aki azt kéri. A személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó döntés megismerése iránti igény előterjesztéséhez tehát nincs szükség a megismeréshez fűződő jogos érdek igazolására, a közérdekű adatok nyilvánosságának minél teljesebb körű érvényesülése érdekében pedig az igénylő számára meg nem ismerhető adatot is tartalmazó iratról a hatóságnak kivonatot kell készítenie.

6. cikk (1)-(10) bekezdés (részvétel a környezetre jelentős hatással bíró tevékenységek engedélyezésében)

95. Az Egyezmény I. mellékletében felsorolt tevékenységek a magyar szabályozásban a környezeti hatásvizsgálati eljárás (környezetvédelmi engedélyezés) és/vagy az egységes környezethasználati engedélyezés hatálya alá tartoznak. Mindkét engedélyezési eljárás összhangban van a 2003/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel⁵ is.

96. A környezeti hatásvizsgálati eljárást megelőzően a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló beruházások területi elhelyezhetőségének keretét az országos, a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervek adják. A területrendezési tervekre vonatkozó jogszabály-tervezetek egyeztetése nyilvános, interneten keresztül hozzáférhető, és a tervekkel kapcsolatos véleményét bárki felteheti. (Az egyes tervek, illetve programok környezeti

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/35/EK irányelve (2003. május 26.) a környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről, valamint a nyilvánosság részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében a 85/337/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról

vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban 2/2005. Korm. rendelet) előírásai alapján környezeti vizsgálat köteles tervek, programok elfogadása során biztosított nyilvánossági jogok részletezése a 115-119. pontban található.)

97. A környezeti hatásvizsgálati eljárás részletes szabályait a Kvt., valamint a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet (e szakasz tekintetében: Korm. Rendelet) tartalmazza. Azoknál a beruházásoknál, ahol a jogalkotó rövidebb és egyszerűsített engedélyezést tartott indokoltnak, ott a környezeti hatásvizsgálati eljárásra is az általánostól eltérő rendelkezéseket hoztak a beruházások meghatározott körére vonatkozóan. Ilyen eltéréseket tesz lehetővé a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 30/B. §-a az összevont telepítési eljárásról.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Civil szervezetek már sokszor kifejezték aggályaikat, hogy a különleges eljárások, különösen a kiemelt beruházások súlyos és folyamatos visszalépést jelentenek a részvételi jogok biztosításában, és sértik az Egyezmény szellemiségét. A legfőbb probléma, hogy szinte semmilyen korlátja és ellenőrzési mechanizmusa nincs annak, hogy milyen beruházást nyilvánít a Kormány kiemeltté. A gyakorlat pedig azt mutatja, hogy egyre gyakrabban alkalmazzák ezeket az eljárásokat, ezáltal lassan a kivételes válik az általánossá.

Huta Környezetvédelmi Egyesület. Egyesület: Javasoljuk az „2017. évi XXIV. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvénynek az egyszerű bejelentés 300 négyzetméternél nagyobb lakóingatlan nem kereskedelmi célú építésére történő kiterjesztésével összefüggő módosításáról”, valamint a veszélyhelyzeti intézkedések között meghozott „687/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt az építkezések egyszerű bejelentéssel történő megvalósíthatóságának kiterjesztéséről” módosításának megemléztetését. Ezeknek az alkalmazása jelentősen befolyásolhatja az épített környezetet és annak védelmét, és a műemlék jellegű épületek megőrzését. A kormányrendelet értelmében, az „Étv. 33/A. § (2) és (3) bekezdésében foglalt építési tevékenységek alapterületi korlát nélkül egyszerű bejelentés alapján végezhető. (3) Az Étv. 48. § (2) bekezdés b) pont bb)-bd) alpontja szerinti alapterületi korlátozás be nem tartása az építési tevékenységet nem teszi jogszerűtlenné”.

Nem világos az említett törvény és kormányrendelet esetén azok alkalmazhatósági köre. A kormányrendeletben milyen tevékenységekre vonatkozik az alapterületi korlát nélküli építési tevékenység, illetve az, hogy az alapterületi korlátozás be nem tartására lehetőséget ad. Ezek esetleges visszaélésekre, káros tevékenységek megvalósulására, az engedélyezés és a nyilvánosság bevonásának elkerülésére vagy korlátozására is módot adhatnak. Reméljük, a kormányrendelet módosításai a veszélyhelyzet után nem maradnak fent.

A környezeti hatásvizsgálat-köteles tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban az Egyezmény 6. cikke szerinti követelmények a következők szerint teljesülnek.

A Korm. Rendelet mellékletei határozzák meg azokat a tevékenységeket, amelyek a jogszabály erejénél fogva környezeti hatásvizsgálat-kötelesek, (Korm. Rendelet 1. számú melléklet), valamint azokat, amelyek a környezetvédelmi hatóságok eseti döntése alapján hatásvizsgálat-kötelesek (3. számú melléklet). Ez lefedi az Egyezmény mellékletében meghatározott tevékenységeket, sőt további tevékenységeket is tartalmaz, valamint a megadott küszöbérték alatt is előír hatásvizsgálati kötelezettséget.

A környezeti hatásvizsgálat-köteles tevékenység végzéshez vagy környezetvédelmi engedélyt, vagy, ha a tevékenység egyúttal az egységes környezethasználati engedélyezés alá tartozik, egységes környezethasználati engedélyt kell szerezni. Ez utóbbi esetben is érvényesülnek a környezeti hatásvizsgálat szabályai.

A korai és megfelelő tájékoztatást és részvételt a magyar szabályozás már a környezeti hatásvizsgálatot megelőző előzetes vizsgálatban, illetve amennyiben azt a környezethasználó kezdeményezi, előzetes konzultáció keretében is biztosítja. A kérelem és az előzetes vizsgálati, illetve konzultációs dokumentáció benyújtását követően a környezetvédelmi hatóság (az illetékes kormányhivatal környezetvédelemért és természetvédelemért felelős hatósága) honlapján közleményt tesz közzé. A közlemény tartalmát az Ákr. 89. §. lévő általános előírások és a Korm. Rendelet specifikus előírásai határozzák meg. Már ez a közlemény tartalmazza mindazt a tájékoztatást a nyilvánosság számára, ami ebben a korai fázisban megadható és amit az Egyezmény előír. Egyidejűleg a környezetvédelmi hatóság honlapján közhírré teszi 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet 3. § (3) bekezdésében előírtakat, így többek között a teljes engedélyezési dokumentáció, valamint annak esetleges későbbi, hiánypótlás kiegészítései keretében benyújtott elektronikus formában történő elérési helyére vonatkozó tájékoztatást.

Az előzetes vizsgálati, illetve konzultációs dokumentáció elektronikus példányát, a kérelmet és a közleményt megkapja a tevékenység helye szerinti település és a feltételezetten érintett települések jegyzője, akiknek biztosítaniuk kell a kérelemhez és a dokumentációhoz való hozzáférést, valamint a közleményt közterületen és más egyéb helyben szokásos módon is közzé kell tenniük. Az érintett nyilvánosságnak 21 nap áll rendelkezésére, hogy ily módon tájékozódjon, és írásban kifejtse véleményét.

A környezetvédelmi hatóság mérlegeli a közmeghallgatás szükségességét.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A civil szervezetek álláspontja szerint már ebben a fázisban kötelező közmeghallgatást kellene előírni, mert az biztosíthatja a tervezett létesítmény megismerését és a kellő időben történő társadalmi részvételt.

A környezetvédelmi hatóság lehetővé teszi a további információkhoz való hozzáférést is, így rendelkezésre állásukat követően a tárgyalási jegyzőkönyvbe, a szakhatósági állásfoglalásokba, valamint a szakértői véleményekbe való betekintést is biztosítja.

A környezethasználó előzetes vizsgálati eljárás lefolytatására irányuló kérelmet nyújthat be a környezetvédelmi hatósághoz, abban az esetben is, ha olyan tevékenység megvalósítását tervezi, amely megfelel a 3. számú mellékletben szereplő tevékenységnek, azonban az abban meghatározott küszöbértéket nem éri el, vagy az ott szereplő kritériumot nem teljesíti.

A Korm. Rendelet 3. számú melléklet szerinti olyan tevékenység esetén, amely nem éri el a 3. számú mellékletben meghatározott küszöbértéket, vagy a 3. számú mellékletben a tevékenységre megállapított feltétel nem teljesül, kormányrendeletben meghatározott esetekben a környezetvédelmi hatóság előzetes vizsgálati eljárás lefolytatása nélkül, más hatósági (pl.: építésügyi, vízjogi), szakhatósági eljárásban vizsgálja, hogy a tevékenység következtében jelentős környezeti hatások feltételezhetők-e.

Ha a környezetvédelmi hatóság más hatósági, szakhatósági eljárásban megállapította, hogy a tevékenység várható környezeti hatásai jelentősek, akkor környezeti hatásvizsgálati eljárás alapján környezetvédelmi *engedély szükséges*.

A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt a kapott észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. Az eljárás lezáró határozatát a környezetvédelmi hatóság nyilvánosságra hozza az Ákr. a Kvt. és a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet szabályai szerint. A határozatnak az Ákr. szerint minden esetben kötelező tartalmi eleme a jogorvoslati jog érvényesítésének lehetőségéről történő tájékoztatás. Azok, akik az eljárás során jogorvoslati jogot szereztek, a határozat közlésétől számított 30 napon belül – jogszabálysértésre hivatkozással – kérhetik a döntés bírósági felülvizsgálatát.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A gyakorlatban a hatóság döntése alapján csak ritkán rendelnek el hatásvizsgálati kötelezettséget, a jelentős környezeti hatást a hatóságok nagyon szűken értelmezik, az elővigyázatosság elvét egyáltalán nem alkalmazzák.

Amennyiben a tervezett tevékenység a Korm. Rendelet 1. sz. mellékletébe tartozó tevékenység, vagy a környezeti hatások jelentősége miatt környezeti hatásvizsgálatra van szükség, a kérelem és – amennyiben a környezetvédelmi hatóság előzetes vizsgálatot folytatott le, az előzetes vizsgálati eljárást lezáró határozat szerint elkészített – környezeti hatástanulmány benyújtása után környezeti hatásvizsgálati eljárásra kerül sor. A 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet 3. § (1) bekezdése szerint, a környezethasználó – az 1. § (5) bekezdésben foglalt eset kivételével – előzetes vizsgálat iránti kérelmet köteles benyújtani a környezetvédelmi hatósághoz, ha olyan tevékenység megvalósítását tervezi, amely

- a) a 3. számú mellékletben szerepel, vagy
- b) a 2. és 3. számú mellékletben egyaránt szerepel,
- c) összetartozó tevékenységnek minősül és a 2/A. §-ban meghatározott eljárás lefolytatására nem került sor.

A fentiekre figyelemmel a Korm. Rendelet 1. számú mellékletébe tartozó tevékenységek esetén előzetes vizsgálati eljárás lefolytatásának nincs helye.

Az eljárás megindulásáról a környezetvédelmi hatóság honlapján közleményt tesz közzé. A közlemény tartalmát az Ákr.-ben lévő általános előírások és a Korm. Rendelet specifikus előírásai határozzák meg. Ez a közlemény tartalmazza mindazt a tájékoztatást a nyilvánosság számára, amit az engedélyezési eljárásban az Egyezmény előír.

A környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat hirdetményi úton közzéteszi, valamint közhírré tételre megküldi az eljárásban részt vevő önkormányzatok jegyzőinek. A jegyző a közhírré tételt követő öt napon belül tájékoztatja a környezetvédelmi hatóságot a közlemény közhírré tételének időpontjáról és helyéről. (Korm. Rendelet 9. § (6) bekezdése).

A környezeti hatástanulmány elektronikus példányát, a kérelmet és a közleményt megkapja a tevékenység helye szerinti település, a kérelmet és a közleményt (Korm. Rendelet 8. § (2) bekezdése) a feltételezetten érintett települések jegyzője, akiknek biztosítaniuk kell a kérelemhez és a dokumentációhoz való hozzáférést, valamint a közleményt közterületen és más egyéb helyben szokásos módon is közzé kell tenniük. A Korm. Rendelet 9. § (8) bekezdése értelmében az észrevételeket a közmeghallgatás időpontjáig a környezetvédelmi hatósághoz vagy a közmeghallgatás helye szerint illetékes települési önkormányzat

jegyzőjéhez lehet benyújtani. A hatósági gyakorlatnak megfelelően azonban az érintett nyilvánosság az eljárás során bármikor tehet észrevételt. A 30 nap a környezetvédelmi hatóságot kötelezi egyrészt a Korm. Rendelet 8. § (3) bekezdésében az eljárás megindulásáról szóló közlemény közzétételére vonatkozóan, másrészt a Korm. Rendelet 9. § (7) bekezdésében arra, hogy a közmeghallgatásról szóló közzétételnek legalább 30 nappal a közmeghallgatás időpontja előtt kell megtörténnie.

Az érintett nyilvánosságnak legalább 30 nap áll rendelkezésére, hogy ily módon tájékozódjon, és írásban kifejtse véleményét.

A környezetvédelmi hatóság lehetővé teszi a további információkhoz való hozzáférést is, így rendelkezésre állásukat követően a szakhatósági állásfoglalásokba, a szakértői véleményekbe, valamint a hiánypótlási iratokba való betekintést is biztosítja.

Amennyiben a közmeghallgatásra vonatkozó adatok már az eljárás megindulásakor ismertek, a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat már az eljárás megindulásáról szóló közlemény tartalmazza. A környezeti hatásvizsgálati eljárásban a környezetvédelmi hatóság közmeghallgatást tart legalább a telepítés helye szerinti önkormányzat területén, kivéve, ha a tevékenység katonai titokvédelem alá esik. Több érintett település esetén, vagy ha az érintettek száma miatt ez indokolt, több helyszínen is tartható közmeghallgatás. Ha ez az érintett nyilvánosság eljárásban való részvétele szempontjából hátránnyal nem jár, a közmeghallgatás a környezetvédelmi hatóság erre alkalmas hivatalos helyiségében is megtartható. A környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatásra vonatkozó adatokat hirdetményi úton közzéteszi, valamint közhírré tételre megküldi az eljárásban részt vevő önkormányzatok jegyzőinek. A jegyző a közhírré tételt követő öt napon belül tájékoztatja a környezetvédelmi hatóságot a közlemény közhírré tételének időpontjáról és helyéről (Korm. Rendelet 9. § (6) bekezdése). A közzétételnek legalább harminc nappal a közmeghallgatás időpontja előtt kell megtörténnie (Korm. Rendelet 9. § (7) bekezdése).

Amennyiben a környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatást az Ákr. és a 314/2005. Korm. Rendelet alapján hangfelvétellel vagy kép- és hangfelvétellel dokumentálja, azt elektronikus úton közzéteszi. Amennyiben a környezetvédelmi hatóság a közmeghallgatás dokumentálására az írásos jegyzőkönyvi formát választja, a dokumentumot elektronikus úton közzéteszi.

A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt a kapott észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. A döntés indoklásában ki kell térni az észrevételek figyelembe vételére, valamint a nyilvánosság bevonásának menetére. Döntését nyilvánosan közzé teszi az Ákr., a Kvt., illetve a 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet szabályai szerint, és azt közzétételre az eljárásban részt vett önkormányzatoknak is megküldi. A határozatnak az Ákr. szerint minden esetben kötelező tartalmi eleme a jogorvoslati jog érvényesítésének lehetőségéről történő tájékoztatás.

A környezeti hatásvizsgálati eljárásban a kérelem, a környezeti hatástanulmány és a hatósági döntés nyilvánosságra hozatala aktívan, a nyilvánosság külön tájékoztatásával, az előző pontban leírt módon történik; továbbá a jogorvoslati lehetőség is az ott ismertetett módon biztosított.

Nem hozhatók nyilvánosságra ezekből az iratokból azok az adatok, amelyek törvény értelmében minősített titoknak minősülnek, vagy a kérelmező szerint üzleti titkot képeznek. Nem történik nyilvánosság bevonása a katonai titokvédelem alá tartozó tevékenységekkel

összefüggő eljárásban, de ebben az esetben is a környezetvédelmi hatóság a környezeti hatásokról az érintett települési önkormányzatok jegyzőit tájékoztatja.

Az eljárás más dokumentumai közül a közmeghallgatási jegyzőkönyveknél és az eljárás lezáró határozatoknál kell biztosítani a nyilvánosságot. Olyan egyéb dokumentumok esetében, mint például szakvélemény, vagy amelyek a döntéshozatal szempontjából lényeges környezeti információt tartalmaznak, az érintett nyilvánosság számára való hozzáférést kell biztosítani.

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 11/A. § (4) bekezdése értelmében az OAH, mint engedélyező hatóság, a nukleáris létesítmény telephelyének vizsgálatához és értékeléséhez, telephelye jellemzőinek és alkalmasságának megállapításához, létesítéséhez, bővítéséhez, üzembe helyezéséhez, tervezett üzemidején túli üzemeltetéséhez, átalakításához, végleges üzemén kívül helyezéséhez vagy megszüntetéséhez szükséges engedélyezési eljárások, a radioaktív hulladéktárolóra vonatkozó telephely vizsgálatához és értékeléshez, telepítéshez, létesítéshez, üzemeltetéshez, átalakításhoz, lezáráshoz, aktív és passzív intézményes ellenőrzésre való áttéréshez szükséges engedélyezési eljárások során a nyilvánosság véleményének megismerése érdekében közmeghallgatást tart. Erről legalább 15 nappal korábban hirdetményt tesz közzé a honlapján, hirdetőtábláján és a <https://hirdetmenyek.magyarorszag.hu/> közigazgatási portálon, erről értesíti a közreműködő szakhatóságokat is. Ha kép- és/vagy hangfelvétel készül a közmeghallgatáson, akkor az arról készült írásos feljegyzést elektronikus úton közzéteszi.

98. Az országhatáron áttérjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espooban (Finnország) 1991. február 26. napján aláírt egyezmény (Espooi Egyezmény) szerinti nemzetközi környezeti hatásvizsgálati eljárás során a potenciális hatásviselő fél nyilvánossága számára ugyanolyan részvételi jogokat kell biztosítani, mint a kibocsátó fél nyilvánossága számára. Ennek megfelelően amennyiben Magyarország hatásviselő félként részt vesz egy másik ország területén tervezett beruházás környezeti hatásvizsgálati eljárásában, akkor az írásbeli vélemények kifejtésére rendelkezésre álló határidőre és a nyilvános fórum megrendezésére a kibocsátó fél nemzeti jogszabálya az irányadó. Ezekben az eljárásokban a környezetvédelemért felelős tárca gondoskodik a kibocsátó féltől megkapott projektdokumentáció közzétételéről és szükség esetén nyilvános fórum tartásáról. A dokumentációra vonatkozó írásbeli észrevételeket postai úton AM Környezetmegőrzési Főosztálya részére, elektronikus úton pedig az espo@am.gov.hu címre lehet megküldeni. A beérkezett észrevételeket a környezetvédelemért felelős minisztérium a tervezett projektre vonatkozó hivatalos magyar állásponttal együtt továbbítja a kibocsátó fél részére.

99. Az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás során a társadalmi részvétel az engedélyezési eljárás során a telepítés helye szerinti, valamint a telepítési hellyel szomszédos, továbbá a hatásterületen lévő, a kibocsátással érintett települési önkormányzatnál kifüggesztett vagy egyéb módon közzétett hirdetmény szerint történik. A társadalmi részvétel részletes szabályaira a környezetvédelmi hatóság által saját hirdetőtábláján és honlapján közzétett hirdetmény is kitér.

A hirdetmény tartalmazza a telepítés helyét és a tevékenység kérelem rövid leírását, különös tekintettel az elérhető legjobb technika alkalmazását, a hatásterület bemutatását, azt, hogy a kérelem hol és mikor tekinthető meg, valamint felhívást arra, hogy az önkormányzat jegyzőjénél vagy a környezetvédelmi hatóságnál a kérelem tartalmára vonatkozóan, írásbeli észrevételt lehet tenni, továbbá az elektronikus úton közzétett kérelem és mellékletek elérési helyét. A környezetvédelmi hatóság a benyújtott észrevételeket eljuttatja a kérelmezőnek, aki

ezekre vonatkozó álláspontját a környezetvédelmi hatósághoz továbbítja. A környezetvédelmi hatóság a döntéshozatal előtt az észrevételeket a szakhatóságok bevonásával érdemben vizsgálja. Az észrevételek értékelését a környezetvédelmi hatóság határozatának indokolásában ismerteti. Az értékelés magában foglalja az észrevételek ténybeli megítélését, szakterületi elemzését és a jogi következtetéseket.

A nyilvánosság tájékoztatása az eljárásban hozott döntésről a környezetvédelmi hatóság és az eljárásban részt vett települési önkormányzat jegyzője által a határozat közhírré tételével történik. A környezetvédelmi hatóságnak az általa nyilvántartott adatokról megkeresésre felvilágosítást kell adnia, és biztosítania kell az adatokhoz való hozzáférés lehetőségét.

100. 2017. szeptember 1-én hatályba lépett a módosított Evt., amely jelentős változásokat tartalmaz a korábbiakhoz képest. Ezt követően 2017. december 21-én az új Evt. Vhr. is hatályba lépett. Számos eljárás egyszerűbb lett, illetve több eljárás bejelentéshez kötött lett. Például nem kell külön erdőterv módosítási eljárásban kezdeményezni a természetszerű- és származék erdőben az intenzíven terjedő fafajok egyéb termelési előírás szerepeltetését ezen fafajok kitermeléséhez, ez az éves tevékenység bejelentési eljárással végrehajtható.

Az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikk (3)-(4) bekezdése alapján az erdőtervezés keretében elvégzendő Natura 2000 hatások vizsgálatát az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések, valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól szóló 433/2017. (XII. 21.) Korm. rendeletben (ebben a fejezetben a továbbiakban: R.) foglalt szabályok szerint minden esetben le kell folytatni.

Az erdészeti hatóság a Natura 2000 területen előforduló élővilágra vonatkozó adatok alapján a körzeti erdőtervezés során megvizsgálja az erdőterv szerinti erdőgazdálkodás hatását az adott Natura 2000 terület kijelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére (Natura 2000 elővizsgálat – „screening”). A R. 3. § (4) bekezdésében foglaltak szerint az erdészeti hatóság a védett természeti területre és a Natura 2000 területre vonatkozó, az (1) bekezdés c) pontja szerinti tervjavaslatot elektronikus úton megküldi a működési terület szerint érintett védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szervnek (nemzeti park igazgatóságnak).

A R. 3. § (5) bekezdésében foglaltak alapján, ha a körzeti erdőtervezési eljárásban védett természeti terület, illetve Natura 2000 terület érintett, a működési terület szerinti, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv automatikusan ügyfélnek minősül.

Az erdőtervezés alá vont területen lévő védett természeti területekre, illetve Natura 2000 területekre vonatkozó adatokhoz történő hozzáférést az erdészeti hatóság az előzetes tárgyalás időpontjára való felhívást megelőzően legalább 30 nappal biztosítja az ügyféli jogállással rendelkező védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szerv részére. Emellett az előzetes tárgyaláson a R. azon civil szervezetek részvételi jogát is biztosítja, amelyek alapszabályában, vagy alapító okiratában foglalt tevékenységi körét az erdőtervezéssel érintett területen folytatni kívánt erdőgazdálkodás érinti. Mindezek alapján az erdőtervezés folyamatában valamennyi érintett fél részvételi joga biztosított.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Súlyos hiányosságnak tartjuk annak az elmulasztását, hogy a beszámoló feltárja: az Erdőtörvény két legutóbbi nagymértékű módosításával a társadalmi részvétel teljes mértékben kiiktatásra került az erdőtervezési

eljárásokból. Ez, tetézve azzal, hogy az Országos Erdőállomány Adattár adatai nem nyilvánosak, gyakorlatilag azt eredményezi, hogy az erdőgazdálkodásnak nincs semmilyen társadalmi kontrollja, annak ellenére, hogy szerepe a környezet védelmében meghatározó.

6. cikk (11) bekezdés (részvétel a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésében)

101. A genetikailag módosított szervezetek engedélyezésének szabályait Magyarországon a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény tartalmazza. A Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottságban (a továbbiakban: GEVB) a törvény értelmében részt vesznek a környezetvédelmi, egészségvédelmi, valamint fogyasztóvédelmi céllal bejegyzett civil szervezetek – az általuk meghatározott módon választott – képviselői is. A szervezet működését a GEVB szervezetéről és működéséről szóló 128/2003. (XII. 19.) FVM rendelet szabályozza. A géntechnológiai hatóság a géntechnológiai tevékenységre irányuló engedély iránti kérelmet a GEVB véleményére figyelemmel bírálja el. A géntechnológiai hatóságot nem köti a GEVB véleménye.

A környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóság a hazai hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokba az egészségügyi géntechnológiai hatóságot szakhatósággént bevonja. Az egészségügyi géntechnológiai hatóság a hazai hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokba a környezetvédelmi, mezőgazdasági és ipari géntechnológiai hatóságot szakhatósággént bevonja.

Az uniós hatáskörbe tartozó engedélyezési eljárásokban a nemzeti hatósági feladatokat a szakterületileg illetékes géntechnológiai hatóság látja el, mely a feladatának ellátása során – az adminisztratív feladatokat kivéve – egyeztet a GEVB-vel.

Az engedélyezési eljárás során a géntechnológiai hatóság – az üzleti titok, a szerzői jog és a fajtaoltalom körébe eső adatok kivételével – az engedély tervezetét (kivéve szállítás, kivitel, behozatal) társadalmi konzultáció érdekében honlapján közzéteszi. Az engedély tervezetére a közzétételtől számított 30 napon belül lehet észrevételeket tenni. Ezeket az észrevételeket a GEVB további 10 napon belül véleményezi, és véleményét a géntechnológiai hatóságnak megküldi.

16. A 6. Cikk alkalmazását gátló tényezők

17. További információk a nyilvánosságnak az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban való részvételéről (opcionális)

102. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. törvény 2020. január 1.-én hatályba lépett módosítása szerint kiemelt jelentőségű ügyben az ügyintézési határidő előzetes vizsgálati eljárás esetén 45 nap, ha az előzetes vizsgálati eljárás során közmeghallgatás tartása szükséges 60 nap, továbbá környezeti hatásvizsgálati eljárás esetén is 60 nap. A 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet 25/B. §-ának b) pontja 2017. június 10. napjától nem hatályos, így a dokumentáció közzétételének ideje a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások környezeti hatásvizsgálati eljárása során is legalább 30 nap.

Magyarországon a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. Rendelet értelmében a stratégiai tervdokumentumok előkészítése és elfogadása során társadalmi véleményezés szükséges. Ennek megfelelően a vízügyi ágazat stratégiai tervei

2015-ben széles körű társadalmi vitára lettek bocsátva több hónapon keresztül, valamint stratégiai környezeti vizsgálat is lezajlott. A Kvassay Jenő Terv – Nemzeti Vízástratégia vitájára fórumokon, írásban és elektronikus levélben volt lehetőség.

2021. december 22-ig kell elkészülnie Magyarország felülvizsgált, 2022-2027 időszakra vonatkozó, harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási tervének (VGT-3). A 2020. december 31-ig terjedő időszakra kijelenthető, hogy elkészült az ütemterv, a munkaprogram véleményezése, amely alapján a végleges ütemterv és munkaprogram elfogadásra és kihirdetésre került. Ezek után a jelentős vízgazdálkodási kérdések (JVK-3) vitaanyagának összeállítása és szakmai, valamint társadalmi véleményezése is megtörtént. A végleges JVK-3 elfogadása és kihirdetése, valamint a vitaanyag elkészítése várható 2020. év végéig.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A környezetvédelmi (de az egyéb kapcsolódó, így földvédelmi, erdészeti, stb.) hatósági rendszer gyökeres átalakításának és a szakhatósági rendszer szinte teljes felszámolásának az is az eredménye, hogy egyrészt kétségessé vált a civil szervezetek ügyféli jogállásáról szóló 4/2010. KJE jogegységi döntés, illetve annak jogalapja, a Kvt. 98. §-a alkalmazhatósága. A környezetvédelmi szakhatósági közreműködéssel érintett eljárások számának drasztikus csökkenése azt okozza, hogy egyre csökken azon eljárások száma, ahol civil szervezeti részvétel alapján ügyféli jog gyakorolható. Ez kihat a döntések minőségére (negatív irányban) és legitimitására.

18. Kapcsolódó web-oldalak

<https://ippc.kormany.hu/>

www.euvki.hu

<http://www.lltk.hu>

<http://gmo.kormany.hu/gentechnologiai-eljarasokat-velemenyezo-bizottsag>

<http://www.nevjegyzekek.magyarorszag.hu>

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzése

Mind a környezetvédelmi szervezetek, mind a természetes személyek ügyféli jogállás megállapítása irányuló kérelmével összefüggésben, valamint az Aarhus-i egyezmény 9. cikke tekintetében szükséges aláhúznom azt, hogy az Ákr. 116. § (3) bekezdésének b) pontja az ügyféli jogállásról, illetve a jogutódlásról szóló elsőfokú végzéssel szemben biztosította az önálló fellebbezés lehetőségét. 2020. január 1-től kezdődő hatállyal azonban az ügyféli jogállást megállapító elsőfokú végzéssel szemben csak azon ügyekben van lehetőség fellebbezni, amelyben a határozat az Ákr. 116. § (1) vagy (2) bekezdés alapján fellebbezéssel támadható. E módosítás következtében az ügyféli jogállás megállapítás iránti kérelem tárgyában hozott hatósági döntés is csak közigazgatási per szabályai szerint támadható a környezetvédelmi ágazati jog 2020. március 1-től hatályos rendelkezései nyomán, amely az érintett nyilvánosság részvételi jogai gyakorlása tekintetében a korábbi védelmi rendszerhez képest akár visszalépésnek is tekinthető.

19. A 7. Cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele a környezettel kapcsolatos tervek, programokra és irányelvekre vonatkozó eljárásokban)

103. A környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló tervek és programok környezeti vizsgálatát alapvonalaiiban a Kvt., részleteiben a 2/2005. Korm. rendelet és az országhatáron áttérjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espoóban, 1991. február 26. napján elfogadott egyezményhez kapcsolódó, a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló, Kijevben,

2003. május 21-én elfogadott jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 132/2010. (IV. 21.) Korm. rendelet szabályozza. A környezeti vizsgálat szabályozása összhangban van a 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel⁶, és ennek megfelelően kiterjed a környezeti értékelés készítésére, a környezet védelméért felelős közigazgatási szervektől vélemény, továbbá az érintett nyilvánosságtól észrevétel kérésére, illetve országhatáron áterjedő jelentős hatás esetén az érintett országgal való konzultációra, valamint ezek eredményeinek a terv, illetve program kidolgozása és a döntéshozatal során történő figyelembevételére.

A környezeti vizsgálatra kötelezett terveknek és programoknak (továbbiakban: program) a szabályozás előírja, hogy a környezeti értékelés kidolgozójának már akkor meg kell terveznie és nyilvánosságra is kell hoznia a nyilvánosság tájékoztatásának és észrevételei kikérésének módját, amikor elkészíti az értékelés tematikáját.

A kidolgozónak tájékoztatnia kell az érintett nyilvánosságot a program tervezetének és a környezeti értékelésnek az elkészültéről, és észrevételezésének lehetőségeiről. A tájékoztatás módja attól függően, hogy mennyire széles az érintett nyilvánosság, az országos napilapban történő megjelentetéstől a helyben szokásos módon történő nyilvánosságra hozatalig terjedhet, valamint a kidolgozó honlapján is megjelenteti. Az észrevételezésre legalább 30 napot kell biztosítani. A beérkezett észrevételekre a kidolgozónak figyelemmel kell lennie.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Bár elméletben valóban biztosított a tervek és programok véleményezése, meg kell említeni, hogy a 2/2005. Korm. rendelet szerint a terv és program kidolgozója határolja be az érintett nyilvánosságot. Ez viszont visszaélésekre adhat alkalmat, főleg azon tervek és programok esetében, amelyek nem közvetlenül környezetvédelmi témában születtek, azonban mégis szoros kapcsolatuk van a környezetvédelemmel vagy hatásuk van a környezetvédelem területére. Amennyiben ezek esetében a kidolgozó nem tekinti érintettnek a környezetvédelmi civil szervezeteket, hanem csak pl. az ágazati (energetikai, erdészeti, vadászati, közlekedésfejlesztési stb.) szervezeteket, úgy a társadalmi részvétel a döntéshozatalban csorbát szenvedhet. Erre nézve szabályozási garanciát kellene alkotni, ami ma hiányzik.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A stratégiai környezeti vizsgálati ügyek feltüntetésére szolgáló honlapon

(<https://2015-2019.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyiminiszterium/hirek/strategiai-kornyezeti-vizsgalati-ugyek>) csak külföldi relevanciájú tervek érhetők el, a magyar SKV ügyekre nem létezik egy gyűjtőoldal, így az információszerzés is rendkívül nehézkes.

104. Az elfogadásra benyújtott programhoz és tervhez a kidolgozónak csatolnia kell a környezeti vizsgálat során kapott hazai – és amennyiben releváns nemzetközi – észrevételek és azok kezelésének összegzését, valamint a környezeti értékelést. A program és terv elfogadásakor ugyancsak figyelemmel kell lenni az észrevételekre. A program elfogadása után biztosítani kell a programhoz való nyilvános hozzáférést, összefoglaló ismertetőt kell készíteni az elfogadásról, és abban ki kell térni az észrevételek figyelembe vételének módjára is. Ezen túlmenően az összefoglaló ismertetőt is nyilvánosságra kell hozni.

A Kvt. általános jelleggel biztosítja a környezetvédelmi civil szervezetek számára az őket érintő környezeti vizsgálatra kötelezett terv, illetve program véleményezésének jogát.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról

105. Az Espooi Egyezményhez kapcsolódó jegyzőkönyv előírásai szerinti a tervek és a programok stratégiai környezeti vizsgálata során az országhatáron áterjedő jelentős környezeti és egészségi hatások kezelése is szükséges. Ezekben az eljárásokban a gyakorlatban a környezetvédelemért felelős tárca gondoskodik a kibocsátó fél által rendelkezésre bocsátott terv- vagy program dokumentáció valamint a hozzá kapcsolódó környezeti értékelés közzétételéről, és a környezet védelméért felelős szervek illetve a nyilvánosság eljárásba történő bevonásáról. A közzétett dokumentumokra vonatkozó írásbeli észrevételeket postai úton az AM Környezetmegőrzési Főosztálya részére, elektronikus úton pedig az skv@am.gov.hu címre lehet megküldeni. A beérkezett észrevételeket a környezetvédelemért felelős minisztérium a terv-, vagy program munkaváltoztatára és a hozzá tartozó környezeti értékelésre vonatkozó hivatalos magyar állásponttal együtt továbbítja a kibocsátó (tervgazda) fél részére.

Kapcsolódó honlapok 2010-14 között és 2014-től 2020-ig:

<http://2010-2014.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/kornyeztugyert-felelos-allamtitkarsag/hirek/strategiai-kornyezeti-vizsgalati-ugyek>

106. A területrendezési tervek országos, kiemelt térségi és megyei szintre készülnek, és tartalmazzák a terület-felhasználás, a műszaki infrastruktúra-hálózatok és országos vagy térségi jelentőségű egyedi építmények térbeli rendjét, valamint a különböző védelmi rendeletetű területek (természeti erőforrások, kulturális örökség) övezeteit és az övezetekre vonatkozó területhasználati szabályokat. Az ország és a kiemelt térségek (Balaton Kiemelt Üdülőkörzet, Budapesti Agglomeráció) területrendezési tervét az országgyűlés törvénnyel, a megyei területrendezési terveket a megyei önkormányzat rendelettel fogadja el. Az Országos Területrendezési Tervet rendszeresen felül kell vizsgálni, ezt követően az alacsonyabb szintű terület-, illetve településrendezési terveket összhangba kell hozni az országos szintű tervvel. A területrendezési tervek tervezetei bárki számára véleményezhetők a 2/2005. Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően készült környezeti értékeléssel együtt.

A területrendezési tervek elfogadása és módosítása előtt mindig kötelező a stratégiai környezeti vizsgálat lefolytatása. Ezért készítésük és elfogadásuk során jogszabályban rögzített a környezeti vizsgálat előírásait, így annak nyilvánosság részvételére vonatkozó szabályait is alkalmazni kell.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény általános szempontokat, követelményeket is meghatároz annak érdekében, hogy a környezeti állapot minősége a településrendezés és a településfejlesztés tervezése hatására ne romoljon.

107. A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet rögzíti, hogy a településfejlesztési koncepciónak, az integrált településfejlesztési stratégiának és a településrendezési eszközöknek a lakossággal, érdekképviselői, civil és gazdálkodó szervezetekkel, egyházakkal történő véleményeztetése a partnerségi egyeztetés szabályai szerint történik. A partnerségi egyeztetés szabályait az önkormányzatok egyedileg határozzák meg figyelembe véve az 1997. évi LXXVIII. törvény és a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet nyilvánosságra vonatkozó előírásait. A partnerségi egyeztetés szabályai között meg kell határozni az egyeztetésben résztvevők tájékoztatásának módját és eszközeit, a javaslatok, vélemények dokumentálásának, nyilvántartásának módját, az el nem fogadott javaslatok, vélemények indokolásának módját, a dokumentálásuk,

nyilvántartásuk rendjét, az elfogadott koncepció, stratégia és településrendezési eszközök nyilvánosságát biztosító intézkedéseket.

A település egészére készülő településrendezési eszközökhöz is mindig készül a 2/2005. Korm. rendeletben előírtaknak megfelelően környezeti értékelés. A település egy részére készülő településrendezési eszközök készítésekor pedig a 2/2005. Korm. rendelet 1. § (3) bekezdése alapján, a várható környezeti hatások jelentőségének eseti meghatározása alapján dönthető el a környezeti vizsgálat szükségessége. A 2/2005. Korm. rendelet 3. §-a értelmében a településrendezési terv, illetve program kidolgozásáért felelős szervnek (az önkormányzatnak) a feladata annak eldöntése, hogy a tervezés előrehaladását figyelembe véve előírja-e a környezeti vizsgálat lefolytatását. A döntéshez a kidolgozó a 2/2005. Korm. rendelet 4. § (2) bekezdésére figyelemmel kikéri a környezetvédelméért felelős szervek véleményét a környezeti értékelés szükségességéről. A 2/2005. Korm. rendelet 5. § (2) bekezdése alapján a kidolgozó hivatalos értesítőjében vagy más, a nyilvánosság tájékoztatására alkalmas egyéb módon, továbbá, ha van honlapja, azon is nyilvánosságra hozza döntését és annak indokait, továbbá, ha a környezetvédelméért felelős szervek 4. §-a szerint megkapott véleményétől eltérően úgy döntött, hogy a környezeti vizsgálat nem szükséges, az eltérés tényét is. (Döntéséről és indokairól a kidolgozó értesíti a várható környezeti hatások jelentőségének eldöntésébe bevont környezet védelméért felelős szerveket.)

20. A társadalmi részvétel lehetőségei a környezetpolitika alakításában

108. A társadalmi részvételt biztosító, főbb testületeket a 30. pont mutatja be. Ezen testületek közül kiemelt befolyással bír a környezetpolitika alakításában az Országos Környezetvédelmi Tanács, amely a Kvt. szerint a Kormány javaslattevő, véleményező és tanácsadó szerveként működik.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A gyakorlatban az Országos Környezetvédelmi Tanács nem kap meg a tárcáktól minden, általa véleményezendő előterjesztést, és főképpen nem a megfelelő időben (a törvényi és egyéb jogszabályi előírások szerint a Kormány döntése előtt) ahhoz, hogy ezen véleményező, tanácsadó, javaslattevő feladatát elláthassa. A véleményezési határidők (a törvényben előírt 30 nap helyett) általában annyira rövidek, hogy az OKT nem tudja betölteni a jogalkotói szándék szerinti szerepét: nincs elegendő idő a Tanácsot alkotó három tagcsoport (gazdaság, tudomány, civilek) közötti konszenzusos álláspont kialakítására. Az OKT által adott javaslatok ritkán épülnek be a véleményezett anyagokba. Indokolást, visszajelzést az OKT ilyen irányú kifejezett kérése ellenére sem kap az előterjesztőktől, illetve nincs lehetőség a Tanács módosító indítványait megvitatni. A civil szervezetek sajnálattal állapítják meg, hogy a Tanács szerepe a gyakorlatban már elenyésző, az eredeti elképzelésekhez képest jelentősen gyengült, véleményét ritkán fogadják meg a döntéshozók.

109. A legszélesebb körű közösségi részvételt a társadalmi véleményezés lehetősége biztosítja. A jogszabályok tervezeteivel kapcsolatos formalizált véleményezési eljárások mellett a környezetvédelméért felelős tárca a jelentősebb környezetpolitikai dokumentumok tervezeteit széleskörű egyeztetés keretében készíti el, illetve terjeszti elő elfogadásra.

A véleményezési eljárást segítik az AM stratégiai megállapodásai amelyet, több szervezetet, vagy nagyobb szakterületet összefogó szervezetekkel köt a tárca. A természetvédelmi ágazathoz kapcsolódóan a 2019. évben több szervezettel, így pl. a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesülettel, a WWF Magyarországgal, a Magyar Természetvédők

Szövetségével és a Magyar Természettudományi Múzeummal kötött a tárcsa stratégiai partnerségi megállapodást.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A jelentési időszakban, különösen annak a végére hirtelen megszakadtak olyan egyeztetési lehetőségek, amelyek révén az egy-egy területen aktív civil szervezetek párbeszédet folytathattak az érintett minisztériumokkal és amelyek révén módjukban állt részletesebben megismerni a kormányzati álláspontot és előadni a civil szervezetek javaslatait. Így szakadt meg például a Levegő Munkacsoport és az Agrárminisztérium között levegőminőségi ügyekben hosszú évekig folytatott rendszeres és hasznos konzultáció-sorozat. Javasoljuk ezeknek a lehetőségnek a helyreállítását a környezetpolitika alakításában történő társadalmi részvétel biztosítása érdekében.

110. Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét a 6 évente megújítandó Nemzeti Környezetvédelmi Programok jelentik. Jelenleg a 27/2015. (VI. 17.) OGY határozattal elfogadott, a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (4. NKP) végrehajtása van folyamatban. Továbbá, a Kvt. és a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III.12.) Korm. Rendelet előírásai alapján 2020-ban megkezdődött a 4. NKP felülvizsgálata és a 2021-2026 időszakra szóló 5. NKP előkészítése, tervezése, összeállítása.

111. A 2015-ben elkészült a Kvassay Jenő Terv – Nemzeti Vízstratégia (KJT), mint a magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő középtávú intézkedési terve. Mint szakpolitikai stratégia külön foglalkozik a „társadalom és a víz viszonyának a javítása (mind egyéni, mind gazdasági, mind döntéshozói szinten)” témával. A feladatcsoport – éppen az Aarhusi Egyezményben foglalt kötelezettségekre is hivatkozva és azok teljesítése érdekében feladatokat fogalmaz meg az

- információ;
- köznevelés, nevelés, képzés;
- a társadalmi értékrend;
- a társadalmi részvétel és
- a média használat

területén, meghatározva a beavatkozási területeket ezek fejlesztéséhez.

21. A 7. Cikk alkalmazását gátló tényezők

22. További információk a nyilvánosságnak a környezettel kapcsolatos tervekre és programokra vonatkozó eljárásokban való részvételéről

A Kvt. 43. §-a előírásainak értelmében a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló tervek, illetve programokra, amelyek kidolgozását jogszabály, illetve országgyűlési, kormány- vagy helyi önkormányzati határozat írja elő, az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 2/2005. Korm. rendelet) alapján környezeti értékelést magában foglaló környezeti vizsgálatot (SKV) kell lefolytatni.

A nemzeti politika végrehajtását szolgáló nemzeti program esetén elfogadása előtt 2015-ben le kellett folytatni a stratégiai környezeti vizsgálatot, mivel a nemzeti program a 2/2005. Korm. rendelet hatálya alá tartozik. Ennek megfelelően a hazai eljárás befejeztével, a környezeti jelentés elkészültével, nemzetközi eljárás lefolytatására is sor került.

23. Kapcsolódó web-oldalak

www.kormany.hu

www.vizeink.hu

www.emla.hu

www.euvki.hu

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzései

Az Egyezmény 7. cikkének alkalmazásával kapcsolatban a Tervezetben részletezettek jelentőségét alapvetően befolyásolja a mára mintegy általánossá vált új eljárási rend, ún. kiemelt beruházások gyakorlata. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) alapján fennálló kiemelt beruházásokra irányuló szabályozás az építésügyben érvényesülő, a jelentésben említett ún. tervrend – miszerint a magasabb szintű jogforrás keretei közt maradvá szabályoznak az alacsonyabb szinten meghatározott tervek – általános érvényesülését felülírja, és alapvetően módosítja a társadalmi részvétel lehetőségét a helyi szintű (településfejlesztési és –rendezési) tervezési és programalkotási tevékenységekben. Meg kell jegyeznünk, hogy alkalmasint érdemes lenne áttekinteni, hogy minden mai esetben indokolt-e ezen külön eljárási rend fenntartása.

Az Étv. 4.§ (3a) bekezdése alapján a Kormány meghatározott beruházások – egyebek mellett a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások – esetében egyedileg határozhatja meg a beépítés szabályait, az építési követelményeket és az egyedi területrendezési szabályokat. Ezen túl az új OTvT. módosította a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvényt (a továbbiakban: Tftv.) is, amelynek 8.§-a értelmében ezen esetekben az új OTvT. rendelkezései sem irányadóak, azaz a területhasználat országos szabályai is felülírhatók.

Az építésügyi tervrend határozza meg a területhasználatot az országos szinttől az egyedi telek szintjéig, csúcán az országos és kiemelt térségi területrendezési tervek állnak, ezeket követik a megyei területrendezési tervek, majd a települési szint; a településfejlesztési és a településrendezési eszközök, illetve a településképvédelem. A tervrend úgy biztosítja az országos szinten jelentkező közérdek egyedi telek szintjére történő „lecsatornázását”, hogy az alacsonyabb szintű tervek csakis a magasabb szintű jogszabályban foglalt tervek keretein belül szabályozhatnak, ezzel biztosítva a közérdek és a jogos magánérdek különböző területi szinteken érvényesülő egyensúlyát. Az építésügyi kiemelt beruházások ezt a rendszert írják felül azzal, hogy ott nem a tervrend (és az abban érvényesülő közérdek), hanem a Kormány egyedi döntésétől függ, hogy az adott terület hogyan, milyen rendeltetésre és milyen konkrét beépítési követelményekkel használható fel. Mindennek az alapja maga a beruházás kijelölésének ténye, azaz annak kiemelt jelentőségűvé nyilvánítása, amely esetben olyan, a terület- és településrendezési tervezési szakban előre nem látott – és így összefüggéseiben nem is vizsgált és társadalmi egyeztetésre nem is került – új közérdek jelenik meg, amely „felülírja” az általános rendet.

A településrendezési eszközök – így a helyi építési szabályzat és melléklete a szabályozási terv – megalkotása az irányadó ún. településrendezési eljárások révén szigorúan kötött, garanciális eljárási elemeket tartalmazó rendben történik. Ennek az eljárásnak része a tervezési fázisban a környezeti értékelés, illetve az ún. partnerségi jogintézmény által a helyi lakosság bevonásának kötelezettsége, amely garanciális jellege és tartalma mellett, egyben az Aarhusi Egyezmény végrehajtását is szolgálja. Mindezek az értékelések a tervezett terület, illetve a település közigazgatási területének egésze vonatkozásában tárják fel a hatásokat. Az

eljárásban az érdekelt államigazgatási szervek, így a környezet- és természetvédelmi érdekek képviselőit hivatott közigazgatási szervek is részt vesznek.

A fentiekben ismertetett folyamat azonban a szóban forgó építésiügyi kiemelések esetében nem vagy másként történik meg. A Kormány egyedi döntése egy olyan jogalkotási aktus, amelyre a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) rendelkezései vonatkoznak. Természetesen ebben az esetben is fel kell mérnie a jogalkotónak a várható hatásokat (Jat. 17.§ (2) bek. ab) alpont), ugyanakkor azok – részleteiket és alaposságukat tekintve - korántsem vethetők össze a fentebb említett, specifikusan a településtervezéshez köthető környezeti értékelés követelményeivel, illetve nem biztosítják garanciális jelleggel és tartalommal az érintett lakosság olyan körben történő bevonását, mint amit a településrendezési eljárások partnerségi intézménye jelent.

Ráadásul az egész település vonatkozásában fennálló együttes hatások értékelése – és abban a társadalmi részvétel biztosítása – teljességgel kizárt, hiszen arra generális módon nem kerül sor, a kiemelés jogi aktusa csupán az adott beruházáshoz kötődik, ahhoz kapcsolódóan írja felül a terveket, illetőleg iktatja ki a településrendezési eljárást. Települési szinten a kiemelés további következményei közt említendő a Kvt. 43.§ (1) bekezdés b) pontja alapján kötelező helyi környezetvédelmi program érvényesülésének veszélybe kerülése. Mivel az ebben foglaltak ugyancsak a teljes településre vonatkoznak, nyilvánvalóan úgy a tervezésüket, mint a teljesülésüket alapvetően befolyásolja egy adott településrész más célú használata vagy akár csak más paraméterekkel történő beépíthetőségének „külső” meghatározása. Mindezek éppúgy érintik az Alaptörvény P) cikk által védett értékek, a nemzet közös öröksége sorsát, mint az Egyezmény 7. cikkének alkalmazását.

24. A 8. Cikk alkalmazása (a nyilvánosság részvétele a végrehajtó jellegű szabályok és/vagy az általánosan kötelező érvényű szabályozó eszközök kidolgozásában)

112. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételt a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény szabályozza.

A törvény előírja a minisztériumok számára, hogy a hatáskörükbe tartozó jogszabály-előkészítésre irányuló koncepciókat, jogszabálytervezeteket, miniszteri rendelet-tervezeteket, valamint a kapcsolódó előterjesztéseket és szakmai indoklásokat honlapjukon közzétegyék. A törvény meghatározza azokat az eseteket és területeket, amelyekre vonatkozóan a tervezetek kivételt képeznek a közzétételi kötelezettség alól.

A minisztérium honlapján lehetőséget kell biztosítani a javaslatok, vélemények fogadására és meg kell jelölni a véleményadásra nyitva álló határidőt – utóbbi a közzétételtől számított legalább 10 munkanap, ami a közzététel aktuális időpontjától függően legfeljebb 12-14 naptári napot jelent, kivételes esetekben lehetséges minimum 5 munkanapos határidő megadása is. A jogszabály előkészítője értékeli az észrevételeket, amelyekről, illetve az elutasítás indokairól összefoglalót készít, és azt honlapján közzéteszi.

113. Környezetvédelmi ügyekben a Kvt. biztosítja a véleményezési jogot a környezetvédelmi civil szervezet számára a jogszabálytervezetek vonatkozásában. Ezen felül a környezetvédelemmel összefüggő törvényjavaslat és más jogszabály kapcsán kötelező kikérni az OKT állásfoglalását. Igény szerint a környezetvédelemért felelős tárca, a honlapjára felkerült jogszabálytervezetekről egyénileg is értesíti a civil szervezeteket.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A jogszabálytervezetek véleményezése körében az OKT-t ugyanúgy sújtja a rövid határidőkből adódó megoldhatatlan munkateher, mint a civil szervezeteket. Folyamatos gyakorlat, hogy a jogszabály-előkészítők a törvény rendelkezéseit megsértve nem biztosítják az OKT részére az előírt minimális időt a véleményalkotásra. Ez azért is fontos probléma, mert az OKT testületként működik, így valós funkcióját csak akkor tudja betölteni, ha álláspontjának kialakításához elegendő időt kap. A törvény lehetőséget ad az OKT-nek saját kezdeményezésben felkérni kormányzati szereplőket egyes jogszabály-tervezetek előterjesztésére az OKT plenáris ülésén, azonban néhány esetben a megkeresett minisztériumból válasz sem érkezett, vagy csak sokadik megkeresésre elutasítás.

25. A 8. Cikk alkalmazását gátló tényezők

26. További információk a nyilvánosságnak a végrehajtó jellegű szabályok és/vagy az általános kötelező érvényű szabályozó eszközök kidolgozásában való részvételéről (opcionális)

114. Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről szóló beszámolója foglalkozott a nyilvánosság részvételével a jogalkotási folyamatban. (Ld: Beszámoló az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek 2012. évi tevékenységéről, 186-187. Oldal)

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Nem érthető, hogy milyen relevanciája van egy 2012-es ombudsmeni jelentésnek egy 2021-es beszámolóban, hacsak az nem, hogy azóta nem készült semmilyen olyan anyag, ami az adott kérdést tárgyalná.

További információk a nyilvánosságnak a környezettel kapcsolatos tervekre és programokra vonatkozó eljárásokban való részvételéről (opcionális)

27. Kapcsolódó web-oldalak

www.kormany.hu
www.emla.hu

A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes megjegyzései

Amint azt már fentebb is jeleztem, az elmúlt években sajnálatos módon erősödő tendenciaként tapasztalható, hogy a jogszabálytervezeteket, stratégiatervezeteket nem bocsátja társadalmi egyeztetésre az előterjesztő. A tervezetek tehát nem kerültek megfelelően közzétételre az erre kijelölt honlap felületen, ezzel ellehetetlenítve a társadalmi egyeztetést e tervezetek esetében. A jogszabály-véleményezések során minden esetben felhívom az előterjesztő figyelmét a társadalmi egyeztetés elmaradására és kérem annak pótlását megfelelő határidő kitűzésével. Ugyanígy megfigyelhető továbbá a környezetvédelmi szakmai szervezetekkel való egyeztetés hiánya, ami szintén rendszeresen megjelenik az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény alapján megküldött véleményeinkben.

Hasonlóképpen gyakori, hogy a jogszabályokban foglaltaktól eltérően indokolatlanul rövid időre érkezik az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához véleményezésre egy-egy tervezet, vagy meg sem érkezik, mely szintén a véleményezési jog kiüresítéséhez vezet.

28. A 9. Cikk alkalmazása (hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz)

9. cikk (1) bekezdés (jogorvoslat a környezeti információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatban)

115. Az Infotv. biztosítja, hogy amennyiben a közérdekű adatra vonatkozó igényét nem jogszerűen teljesítik, az igénylő bírósághoz fordulhat. Az adatot kezelő szerv köteles bizonyítani az eljárás jogszerűségét és megalapozottságát. A per megindítására a megtagadás közlésétől, illetve az adat kiadására rendelkezésre álló határidő eredménytelen leteltétől számított 30 nap áll az érintett rendelkezésére. A bíróság ezekben az ügyekben soron kívül jár el.

Az igénylő – választása szerint, ha bírósági eljárás nincs folyamatban – a NAIH vizsgálatát is kezdeményezheti bejelentéssel, a megtagadás közlésétől, illetve az adat kiadására rendelkezésre álló határidő eredménytelen leteltétől számított egy éven belül. Ebben az esetben, ha a NAIH vizsgálata nem hozott az adatigénylő számára elfogadható eredményt, a NAIH vizsgálatának lezárásától számított 30 napon belül még mindig van lehetősége bírósághoz fordulni az adatigénylés teljesítése érdekében.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

A közérdekű adatkiadási ügyekben a bíróság soron kívüli eljárása csak egy jogalkotói kíváncsóság, a valóság ezzel szemben az, hogy a perek hosszú hónapokig, akár évekig is eltarthatnak.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Az alfejezetben, a bírósági jogorvoslatot is be kellene mutatni, csak a NAIH-ra való hivatkozás elégtelen, továbbá semmilyen, a gyakorlatra vonatkozó információt nem mutat be.

9. cikk (2) bekezdés (jogorvoslat a nyilvánosságnak az egyes tevékenységekkel összefüggő döntéshozatalban való részvételével kapcsolatban)

116. A környezetvédelmi hatósági eljárásokban a közigazgatási döntésekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségeket az Ákr. határozza meg.

Az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény által bevezetett módosítások eredményeként – főszabályként – a közigazgatási hatósági eljárások egyfokúvá váltak. Jogorvoslattal a közigazgatási kollégiummal működő törvényszékhez lehet fordulni.

Az Ákr. értelmében jogorvoslati eljárás lefolytatására az ügyfél, továbbá a döntés rendelkező része által érintett személy kérelme alapján kerülhet sor. Az ügyfél kérelme alapján lefolytatható jogorvoslati eljárások a következők: a közigazgatási per, a fellebbezés (ha törvény kifejezetten megengedi), a felügyeleti eljárás, az ügyészi felhívás és fellépés.

A bírósági felülvizsgálat eljárásának részletes szabályait a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) – a közigazgatási perekre vonatkozó – fejezete határozza meg. A 2018. január 1. napján hatályba lépett Kp. törvény jelentős mértékben átalakította a korábbi jogorvoslati rendszert azzal, hogy főszabállyá tette a közigazgatási per megindítását, míg a fellebbezést kivételes esetekben teszi lehetővé.

2020. március 1. napjáig területi környezetvédelmi hatóságként a megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatala járt el. Az Ákr. 2018. január 1. és 2020. január 1. napja közötti hatályossági állapota szerint fellebbezésnek volt helye a járási hivatal vezetője által

hozott határozat ellen. A 2020. évben az Ákr-ben bekövetkezett módosulás már nem teszi lehetővé a fellebbezést a járási hivatal vezetője által hozott határozat vonatkozásában, továbbá a környezetvédelmi igazgatás szervezetrendszere is átalakult aszerint, hogy 2020. március 1. napjától területi környezetvédelmi hatóságként megyei illetékességgel a megyei kormányhivatal jár el. Mindezekből az következik tehát, hogy a környezetvédelmi hatósági eljárásokban hozott határozatok bírósági felülvizsgálata érdekében az ügyfél főszabály szerint keresetlevelet nyújthat be. A közigazgatási per részletes szabályait a Kp. határozza meg.

117. A magyar jog a közigazgatási eljárásokban való részvétel – így a jogorvoslathoz való hozzáférés – jogát az „ügyfél” személyéhez telepíti.

Az Ákr. 10. § értelmében ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.

Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek.

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 11/A § (1) bekezdése határozza meg, hogy kit illet meg az ügyféli jogállás.

A Kvt. a civil szervezetek közül az egyesületeket nevesíti, de környezetvédelmi hatósági ügyekben az ügyfél fogalmát kiterjesztően értelmezi, mert kimondja, hogy a környezetvédelmi érdekek képviselőire létrehozott egyesületeket és más, politikai pártnak, érdekképviselőnek nem minősülő – a hatásterületen működő – civil szervezeteket a környezetvédelmi közigazgatási hatósági eljárásokban a működési területükön az ügyfél jogállása illeti meg. A környezetvédelmi szervezetek privilegizált ügyféli státuszát erősíti a hatásvizsgálati rendszert lefektető, többször hivatkozott 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet, amely megállapítja, hogy a Kvt. szerinti környezetvédelmi szervezet mindig érdekeltnek minősül.

Az Árt. és a 314/2005. (XII. 25.) Korm. Rendelet szerinti érintett nyilvánosság fogalma nem teljes egészében fedi egymást, azaz például az érintett nyilvánosság része lehet olyan személy is, aki/amely ügyfélnek nem minősül. Az ügyféli jogállás fennállását mindig külön kell vizsgálni az eljárás során. Az érintett nyilvánoságnak azonban a jogorvoslatot kivéve gyakorlatilag ugyanolyan jogai vannak, mint az ügyfeleknek: észrevételt tehet, betekinthet a kérelembe és az eljárás során keletkező meghatározott iratokba, stb.

118. A környezetvédelmi célú civil szervezetek ügyféli jogállásával, perindítási és keresetjogi jogával, illetve a közigazgatási perekbe történő beavatkozási lehetőségükkel a Legfelsőbb Bíróság is foglalkozott a 4/2010. számú közigazgatási jogegységi határozatában, amely az időközben meghaladottá vált 1/2004. számú KJE jogegységi határozatot váltotta fel. A határozat – fenntartva a 2004-es határozat elvi tételeit – megállapította, hogy a Kvt. 98. § (1) bekezdésében írt civil szervezeteket azokban a környezetvédelmi közigazgatási hatósági ügyekben illeti meg az ügyféli jogállás, amelyekben a környezetvédelmi hatóság ügydöntő hatóságként jár el, illetőleg azokban az egyéb közigazgatási hatósági ügyekben, amelyekben jogszabály a környezetvédelmi hatóság környezetvédelmi szakhatósági közreműködését írja elő.

A Kúria a természetvédelmi és vízügyi hatósági ügyeket nem tartotta környezetvédelmi hatósági ügynek. Természetvédelmi ügyekben azonban a természetvédelmi törvény rendelkezései miatt mégis van lehetőség a részvételre. (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 3. § (2) bekezdése szerint a természetvédelemmel összefüggő e törvényben nem szabályozott kérdésekre a Kvt. rendelkezéseit kell alkalmazni. Erre figyelemmel a

természetvédelmi hatósági ügyekben a társadalmi szervezeteket a Kvt. 98. § (1) bekezdésének megfelelően illeti meg az ügyféli jogállás.)

A közigazgatási perekben a civil szervezetek perindítási jogát a felülvizsgálat tárgyát képező hatósági eljárásban betöltött ügyféli, illetve egyéb résztvevői szerepkör, keresetösségi jogát a környezetvédelmi hatóság ügydöntő vagy szakhatósági eljárása határozza meg.

A közigazgatási perbe történő beavatkozáshoz szükséges jogi érdekeket a konkrét hatásterületi érintettség és a működésben fennálló érdekelttség alapozza meg. A beavatkozás lehetősége nem függ attól, hogy a civil szervezet a közigazgatási hatósági eljárásban ügyfélként ténylegesen részt vett-e.

A környezeti információk, a környezetvédelmi tárgyú hatósági döntések megismeréséhez fűződő érdeke a 6. cikkben említett, a határozatok megismerésének lehetőségéhez képest szélesebb körű hozzáférést igényel. A Kvt. 12. § (8) bekezdése szerint: „Az olyan végleges vagy azonnal végrehajthatóvá nyilvánított határozatot, valamint a környezetvédelmi hatósági szerződést a környezetvédelmi hatóság honlapján nyilvánosságra kell hozni, amelynek végrehajtása jelentős környezeti hatással jár.”

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Komoly jogalkalmazási probléma, hogy a környezetvédelmi ügyekben nagyon ritkán rendel el a bíróság intézkedést az azonnali jogvédelem tárgyában, ami a közigazgatási per végéig gyakran a környezethasználat teljes, vagy részbeni megvalósítását és visszafordíthatatlan károsodást eredményez. Az azonnali jogvédelem ritka alkalmazása általában abból fakad, hogy a bíróságok a végrehajtás elmaradásából fakadó gazdasági károkat jellemzően túlértékelik, míg a megvalósítás miatt bekövetkező környezeti károkat rendszerint alulértékelik.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: A 4/2010. KJE jogegységi döntés mára már teljességgel elavult, az abban hivatkozott szervek közül gyakorlatilag egyik sem létezik már, többszöri átszervezés után, így az abban alkalmazott kritériumrendszer is rendszer- és életidegen mára.

9. cikk (3) bekezdés (általános keresetindítási jog a környezetre vonatkozó jogszabályok – hatóságok vagy magánszemélyek által történő – megsértése esetén)

119. A Kvt. 99. §-a lehetővé teszi, hogy környezetveszélyeztetés, környezetszennyezés vagy környezetkárosítás esetén a környezetvédelmi civil szervezet a környezet védelme érdekében fellépjen, és – amellett, hogy az illetékes szervtől intézkedés megtételét kérheti – pert indíthat a környezethasználó ellen. Az ilyen típusú per irányulhat a jogsértő magatartás megszüntetésére, valamint a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére kötelezésre egyaránt.

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az actio popularis alkalmazását a gyakorlatban számos tényező akadályozza, ilyenek például a magas eljárási költségek. Ezen felül számos olyan jogi és jogon kívüli akadály van, ami tulajdonképpen csak elméleti lehetőséggé degradálja ezt a jogintézményt, vagy legfeljebb az ügyészségek perindítási jogosultságát képes alátámasztani. Hiányoznak ugyanis annak részletszabályai (és ezt a gyér joggyakorlat miatt a bíróságok sem tudták kialakítani elvi élel), hogy milyen tényleges kereseti kérelmet kellene megfogalmaznia az eljáró civil szervezetnek, mi legyen a petitum tartalma, mi a pertárgyérték, mit kell bizonyítania a

felperesnek, stb. Ezzel párhuzamosan égető szükség lenne a perlést könnyítő megoldásokra (illetékmentesség, költségmentesség vagy a szakértői költségek megosztása, esetleg a bizonyítási teher megfordítása). A jogintézmény felülvizsgálata és alkalmazhatóságának megerősítése lenne javasolt, ebben a korábbi jelentési időszakokhoz képest nem történt előrelépés.

120. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 65. §-a alapján a természeti területek és értékek jogellenes károsítása, veszélyeztetése esetén a természet védelme érdekében a természetvédelmi célú civil szervezetek jogosultak fellépni, és állami szervektől, önkormányzatoktól a megfelelő és hatáskörükbe tartozó intézkedés megtételét kérni, vagy a védett természeti érték, terület károsítója, veszélyeztetője ellen pert indítani.

121. Ezen túlmenően, a 2013. évi CLXV. törvény általános jelleggel lehetőséget biztosít bárki számára panasz, illetve közérdekű bejelentés megtételére a tárgykörben eljárásra jogosult szervnél.

A szabályozás mely szintje határozza meg a 9. Cikk (3) bekezdésében megfogalmazottakat?

122. Az általános keresetindítási jogra vonatkozó intézkedéseket Magyarországon kizárólag törvényi szinten lehet megállapítani.

Melyek a feltételei a bíróság felmentő ítéletének azon ügyekben, melyek ellentmondanak a 9. Cikk (3) bekezdés és/vagy a nemzeti jog rendelkezéseinek?

123. A bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként értékeli a feltárt bizonyítékokat és megállapítja az ítéletének alapjául szolgáló tényállást. A megállapított tényállás birtokában dönt az adott ügyben arról, hogy a feltárt tényállás a vonatkozó anyagi jogszabályokban foglaltakat mennyiben meríti ki. Ezen mérlegelési tevékenység eredményeképpen hoz végül marasztaló vagy felmentő ítéletet. (Polgári ügyekben károkozás esetében a Ptk. kártérítési szabályainak, míg büntető ügyekben a Btk.-ban szabályozott egyes bűncselekmények tényállási elemeinek vizsgálata szükséges.)

9. cikk (4) bekezdés (a jogorvoslati eljárások során hozott intézkedések, az eljárás „hatékonysága”, az eljárás költségei)

Léteznek-e környezetvédelmi ügyekre specializálódott bírák?

124. Kifejezetten csak környezetvédelmi ügyekre specializálódott bírák nem ítélik. Amennyiben azonban esetlegesen egyes bírák rendelkeznek ilyen szakképzettséggel (pl. környezetvédelmi szakjogász), a bíróságok elnökei lehetőség szerint ezt az ügyelosztás során figyelembe veszik.

Összességében mekkora költséggel jár a nyilvánosság tagjainak egy-egy bírósági ügy kezdeményezése?

125. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény – az általános polgári jogi bírósági eljárások illetékétől eltérően és rendkívül méltányosan – tételesen meghatározza a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti eljárással kapcsolatos illetéket, ez főszabály szerint 30.000 Ft (kb. 100 EUR), a nemperes eljárásokban 10.000 Ft (kb. 35 EUR).

Az eljárási illeték megfizetésén túl az ügyfélnek felmerülhetnek olyan további költségei is, melyek mértéke az ügy konkrét ismeretében határozhatók meg (például az ügyvédi költség vagy a szakértő eljárásának díja).

A környezet- és természetvédő civil szervezetek által jelzett problémák:

Az utóbbi időben a bírói gyakorlat abban az irányban mozdult el, hogy egy közigazgatási perben a hatóság határozatba foglalt szakmai véleménye csak igazságügyi szakértő szakvéleményével cáfolható eredményesen. Ez nagyon komoly és a gyakorlatban vállalhatatlan költségeket okoz egy civil szervezetnek. A kisebb civil szervezetek és az állampolgárok számára elrettentő teher továbbá, hogy a saját és – perveszteség esetén – az ellenfél jogi képviselőjének költségeit is fizetnie kell. Szükség lenne teljes, vagy nagymértékű költségmentesség biztosítására ezekben az ügyekben.

EMLA Környezeti Management és Jog Egyesület: Hiányos a szöveg az egyes igénybe vehető illeték- és költségkedvezmények bemutatása körében.

9. cikk (5) bekezdés (a nyilvánosság tájékoztatása a jogorvoslati lehetőségekről)

126. Az Ákr. értelmében a közigazgatási szerv döntésének tartalmaznia kell a jogorvoslati lehetőségről való tájékoztatást. A határozatot közölni kell az ügyféllel, valamint azzal, akire nézve a határozat jogot vagy kötelezettséget állapít meg. A végzést azzal kell közölni, akire nézve rendelkezést tartalmaz, valamint akinek jogát, jogos érdekét érinti, továbbá jogszabályban meghatározott szervvel, vagy személlyel.

Az Ákr. 81. §-a tartalmazza a döntés tartalmi követelményeit, amelyek közül az egyik tartalmi elem a jogorvoslat igénybevételével kapcsolatos tájékoztatás. Ez jellemzően az alábbi elemeket tartalmazza:

- a döntés közlésétől számított hány napon belül lehet a keresetlevelet benyújtani
- az ügyfél hova nyújthatja be a keresetlevelet
- a jogi képviselővel/jogi képviselő nélkül eljáró fél milyen módon nyújthatja be a keresetlevelet
- a keresetlevél benyújtásának halasztó hatálya van-e a döntés végrehajtására
- perköltség és kereseti illeték megfizetésére vonatkozó tájékoztatást
- tárgyalás tartásáról szóló tájékoztatást.

29. A 9. Cikk alkalmazását gátló tényezők

30. További információk az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatban (opcionális)

31. Kapcsolódó web-oldalak

<https://kormany.hu/agrarminiszterium>

<http://abiweb.obh.hu/abi>

www.birosag.hu

32. Általános megjegyzések az Egyezmény céljával kapcsolatban

Rövidítés	Meghatározás
2/2005. Korm. Rendelet	Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. Rendelet
4. NKP	4. Nemzeti Környezetvédelmi Program
489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet	A lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási helyzet ellenőrzési rendjéről és a kötelezően mérendő mennyiségek köréről szóló 489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet
Ákr.	Általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
AM	Agrárminisztérium
ÁNTSZ	Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
ÁNYK	Általános Nyomtatványkitöltő
Btk.	Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
Civil törvény	Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. Évi CLXXV. Törvény
Cnytv.	A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. Törvény
DDOP	Dél-dunántúli Operatív Program
ÉAOP	Észak-alföldi Operatív Program
EIE	Erdei Iskola Egyesület
Eitv.	Az elektronikus információs szabadságról szóló 2005. évi XC. Törvény
ÉMOP	Észak – Magyarország Operatív Program
E-PRTR	European Pollution Release and Transfer Register (Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és- szállítási Nyilvántartás)
ERMAH	Egészségügyi Radiológiai Mérő és Adatszolgáltató Hálózat
EU ETS	European Emission Trade System
Evt.	Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény
GEVB	Géntechnológiai Eljárásokat Véleményező Bizottság
HAKSER	Hatósági Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer
IMPEL	Környezetvédelmi Jogalkalmazók Nemzetközi Szövetsége
Infotv.	Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
Itv.	Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. Törvény
KAR	Környezetvédelmi Alapnyilvántartó Rendszer

KDOP	Közép-dunántúli Operatív Program
KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
Ket.	A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény
KMOP	Közép-magyarországi Operatív Program
KOKOSZ	Környezet- és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége
Kp	A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény
Kvt.	A környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. Törvény
MKNE	Magyar Környezeti Nevelési Egyesület
NAIH	Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
NBmR	Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
NPI	Nemzeti Park Igazgatóság
NyDOP	Nyugat – dunántúli Operatív Program
OAH	Országos Atomenergia Hivatal
OET	Országos Erdő Tanács
OFI	Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet
OIT	Országos Igazságszolgáltatási Tanács
NNK	Nemzeti Népegészségügyi Központ
OKIR	Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer
OKJ	Országos Képzési Jegyzék
OKSER	Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer
OKT	Országos Környezetvédelmi Tanács
OKTF	Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség
OLM	Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat
OMSZ	Országos Meteorológiai Szolgálat
OP	Operatív Program
OSSKI	Országos „Frédéric Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet
OVT	Országos Vízgazdálkodási Tanács
Pp.	A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
PRTR	Pollution Release and Transfer Register
Ptk.	A Polgári Törvénykönyv 2013. évi V. törvény
RVT	Részvízgyűjtő Vízgazdálkodási Tanácsok
Szkt.	A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program

TeIR	Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer
TIR	Természetvédelmi Információs Rendszer
TKTE	Természet és Környezetvédő Tanárok Egyesülete
TVT	Területi Vízgazdálkodási Tanácsok
ÚMFT	Új Magyarország Fejlesztési Terv
VKI	2000/60/EK Víz Keretirányelv

33. Jogszabályi, szabályozói és egyéb rendelkezések a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatos 6a cikk és az I.a) melléklet végrehajtása érdekében.

127. Magyarország a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény módosításának kihirdetéséről szóló 2008. évi XIX. törvénnyel hirdette ki az Aarhusi Egyezmény genetikailag módosított szervezetekre (GMO-kra) vonatkozó módosítását.

A géntechnológiával módosított szervezetekre vonatkozóan Magyarországon 1998-ban született meg az első jogszabály, a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény, 1999 után pedig ennek végrehajtási rendeletei, melyek tartalmazzák a genetikailag módosított szervezetek engedélyezésére, és azon belül a nyilvánosság döntéshozatalban való részvételére és tájékoztatására vonatkozó előírásokat.

34. 6a cikk és az I.a melléklet végrehajtását gátló tényezők

35. 6a cikk és az I.a melléklet végrehajtásával kapcsolatos további információ

36. Kapcsolódó web-oldalak

128. Az engedélyezés uniós szintje miatt a GMO-k forgalomba hozatalával kapcsolatos nyilvántartás is uniós szintű.

A GMO-k nem forgalomba hozatali célú kibocsátásának az engedélyezése tagállami szinten történik. A magyarországi nyilvántartás az alábbi weboldalon érhető el: <http://biosafety.abc.hu/>. Az Európai Unió központi nyilvántartása is tartalmaz magyarországi adatokat, ennek elérhetősége: <http://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu/>.

A GMO-kkal kapcsolatos általános információk (például hazai, európai uniós és nemzetközi jogszabályok, tudományos szakirodalom, konferenciák, a nyilvánosság tájékoztatását célzó roadshow) az alábbi weboldalon található meg: <http://gmo.kormany.hu>.